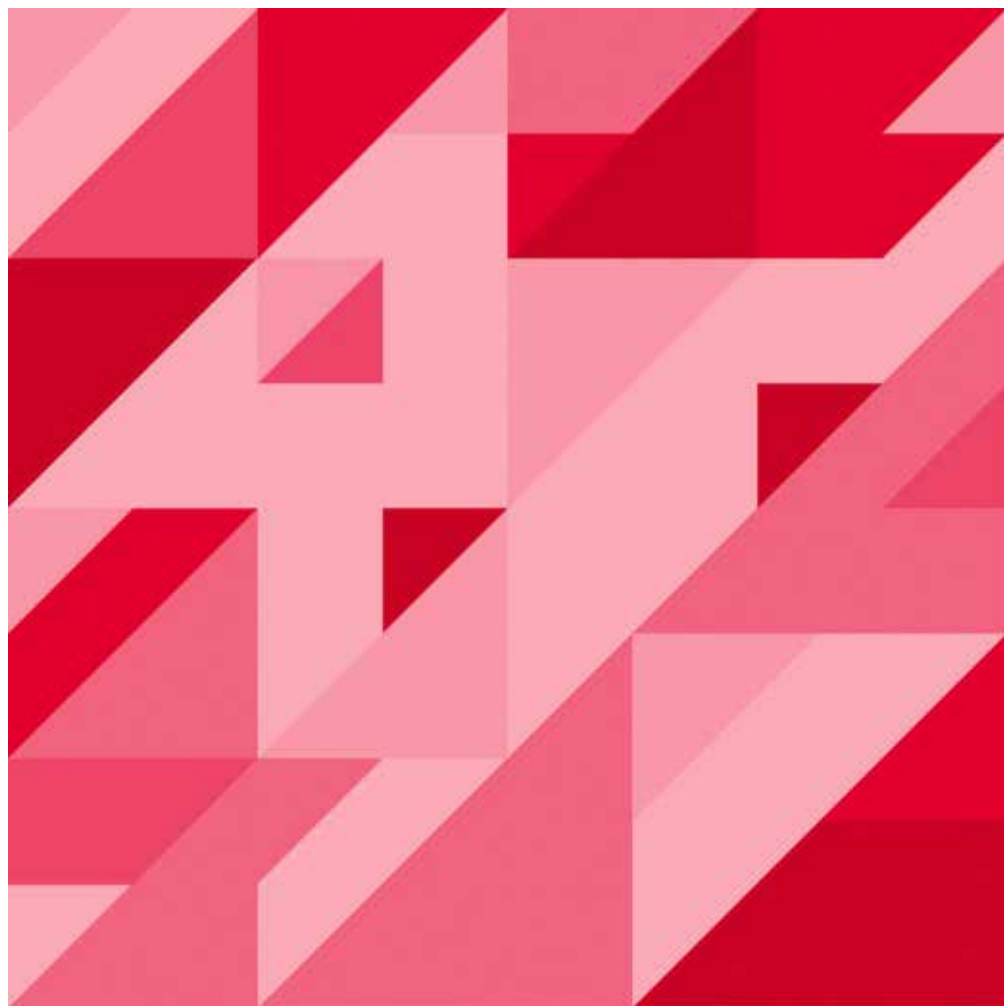

KAPOSVÁRI

Colligatum 9.

PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK A KOLLÉGIUMBAN

Alkotó szerkesztő:

HUJBER TAMÁSNÉ

tehetségfejlesztő tanár, pszichológus
Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium

Kiadja

a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium,
a kollégium fennállásának 15. évfordulója alkalmából
Kaposvár, 2018.

Felelős kiadó:

DR. GIBER VILMOS

intézményvezető

A kiadvány a Kaposvári Tankerületi Központ pályázati támogatásával valósult meg.

Tördelés: www.igrafika.hu

Nyomdai munkálatok: Xdekor KFT, Kaposvár

KLEBELSBERG COLLIGATUM

GYŰJTEMÉNYES KÖTET

9.

PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK A KOLLÉGIUMBAN

KAPOSVÁRI KLEBELSBERG KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUM

Kaposvár, 2018

Tartalom

RÉCSEY ZSUZSANNA ÉVA

Egy sikeres élet küszöbén

9

SOMOGYI ADÉL

Távol-keleti szakkör a kollégiumban

61

RÉCSEY ZSUZSANNA ÉVA

Egy sikeres élet küszöbén

Tartalom

1. Bevezetés	13
2. Szakirodalmi háttér áttekintése	14
2.1. A fő fogalmak meghatározása	14
2.2. A szakirodalom ismertetése	14
2.2.1. A romák helyzete Európában és Magyarországon	14
2.2.3. A serdülőkor jellemzői és változásai	17
2.2.4. Kiút a tanulás, sikeres oktatási programok	18
3. Saját empirikus vizsgálat	19
3.1. A vizsgálat célja	19
3.2. A vizsgálat kérdései, hipotézisei	19
3.3. A vizsgálat módszerei és eszközei	20
3.4. A vizsgálat mintája	22
3.5. A vizsgálat lebonyolításának körülményei	23
3.6. A vizsgálat eredménye	23
4. Összefoglalás	35
5. Irodalomjegyzék	36
6. Melléklet	38
6.1 Fotók	38
6.2. Táblázatok	42
6.3. Interjútervek	45
6.4. Egyéni fejlesztési terv	47
6.4. Tanulói munkák	51

1. Bevezetés

Kollégiumi nevelőtanárként dolgozom hátrányos helyzetű és tehetséges tanulókkal. Sok tehetséges diákot tanítottam az elmúlt évek során romákat és nem romákat egyaránt, de Panni (az egyszerűség kedvéért nevezzük így, természetesen nem így hívják) közülük is kiemelkedik. Igaz ugyan, hogy még csak 17 éves, de tehetsége hozzáállása, felnőtt, komoly gondolkodásmódja és eddigi eredményei egy sikeres jövő ígéretét vetíti elénk.

Az egyik legfontosabb kérdés ezzel kapcsolatban, hogy ki roma, kit tekintünk cigánynak. ezzel kapcsolatban eltérnek a különböző kutatások álláspontjai, ezek közül mutatok be egyet.

A szakirodalmak segítségével szeretném bemutatni azt a világot, ahonnan több tanítványom is származik. Az eldugott kis falvakat és városok peremterületeit, ahol sokszor elképzelhetetlen szegénységben és körülmények közt élnek a romák. A legtöbbször semmilyen kilátása nincs rosszak a szociális körülményeik, az iskolában sikertelenek, gyakran ők a problémás gyerekek, az átlagnál gyakrabban kerülnek kiegészítő osztályba.

A kitarás a támogató otthoni és iskolai környezet és jó pedagógusok segítségével lehetséges kijutni az ördögi körből, lehet sikeres egy roma gyerek is, miközben megőrzi, vagy újra felfedezi romaságát. Elemzek néhány olyan programot a teljesség igénye nélkül, amelyek segítik ezeket a diákokat az előrelépésben, a sikerhez vezető útra lépni és azon végigmenni.

A szakirodalom segítségével szeretnék rávilágítani a serdülőkor jellemzőire, sajátosságaira, kiemelve a szegénységben, peremhelyzetű családokban élő gyermekekre vonatkozó sajátosságokat, eltéréseket. Ezt azért tartom fontosnak, mert ezek a jellemzők alapvetően befolyásolják, hogy mennyire eredményesen tudja egy pedagógus segíteni diákjait.

Kutatásomban azt szeretném vizsgálni, hogyan látják tanítványomat a szülei, azok a tanárok és diákok, akik együtt dolgoznak vagy együtt élnek vele. Mi a véleményük róla, tehetségesnek, sikeresnek tartják-e. Milyen jó, és rossz tulajdonságai vannak. Kíváncsi vagyok arra is, mennyire fontos számára roma származása, ragaszkodik-e a hagyományokhoz, büszke-e roma származására, mit érzékel ebből környezete.

Végül pedig az eredményekre alapozva bemutatnám Panni számára készített egyéni fejlesztési tervet, amivel támogatnám diákomat céljai elérésében. Az elmúlt években számos régebben végzett tanítványommal volt alkalmam elbeszélgetni arról, hogyan alakult életük az érettségi után. A legtöbbször eredményesen elvégezték, vagy sikeresen végzik az általuk választott egyetemet. Néhányan azonban kudarcot vallottak (amennyiben az egyetem félbeszakítását, vagy a diploma megszerzésének

hiányát annak tarjuk), aminek okai közt legtöbbször azok a hiányosságok gyengeségek voltak, amik már a gimnáziumi évek alatt is megmutatkoztak. Ezért tartom fontosnak a Panni számára készülő részletes egyéni fejlesztési tervet.

2. Szakirodalmi háttér áttekintése

2.1. A fő fogalmak meghatározása

Identitás: *„az önmagunkról kialakult testi, cselekvési, viszonylat- és értéképzetek egyége.” (Bagdy, 2004. 71p.)*

Az identitás olyan önmeghatározás, aminek kialakulását a társadalom és kultúra alapvetően meghatározza, amiben az egyén felnő.

Etnikai identitás: az egyénnek azzal a kisebbségi csoporttal való azonosulása, ahova született és ahol a családi (elsődleges) szocializációja megtörtént, melynek során megtanulta a csoport kultúráját, hiedelmeit, szokásait, tradícióit és értékrendszerét. (Bindorffer, 2001. 27p.)

Tehetség: Balogh László (2007) cikkében a tehetség meghatározására a Renzulli-féle modellt mutatja be, mely szerint a tehetségnek négy fontos összetevője van. Ezek, az átlagosnál jobb általános képességek, az átlag feletti egy egyedi képességterületen, kreativitás, elkötelezettség a feladat elvégzése iránt. (Balogh, 2007)

Tehettséggondozás: *„...tág értelemben a tehetség kibontakoztatása, melybe beleértjük a tehetség fogalmának meghatározását, a tehetség felismerést, azoknak a tulajdonságköröknek a meghatározását, melyek a tehetséget alkotják, valamint a tehetségfejlesztést, a tehetséges tanulók isk.-i és isk.-n kívüli nevelését, képzését, az életpályájukról való gondoskodást...” (Pedagógiai Lexikon III. kötet 519. p.)*

2.2. A szakirodalom ismertetése

2.2.1. A romák helyzete Európában és Magyarországon

Torgyik Judit (2005) Fejezetek a multikulturális nevelésből c. könyvének harmadik fejezetéből átfogó képet kapunk az európai romák helyzetéről, a romagyerekek oktatásának egy-egy országban jelentkező jellemző problémáiról. Általános jelenség a munkanélküliek magas száma, ez az egyes országok átlagánál jóval nagyobb arányú a roma lakosság körében, a hagyományos roma kézműves foglalkozások, termékek iránti kereslet egyre csökken. Az okok közt az alacsony iskolai végzettség, a szakképzettség

hiánya szerepel az első helyen. Lakáskörülményeik rosszak, gyakoriak a romatelepek, az alacsony komfortú, vagy komfort nélküli lakások. Franciaországban és Nagy Britanniában az utazó romák gyerekeinek oktatása is gondot jelent. Többnyire valamelyik roma nyelvjárást és az adott ország anyanyelvét, vagy csak az adott ország nyelvét beszélik. A legtöbb országban nincs vagy csak kevés a roma nyelven beszélő tanár, és a tankönyvek nagy részében nem jelennek meg a roma hagyományok, kultúra vagy a romák történelme. Még mindig magas az iskolai hiányszások aránya, az iskolába nem járó roma gyerekek száma. A roma gyerekek oktatási helyzetének javításával kapcsolatban több ország eredményes programjairól, kezdeményezéseiről is olvashatunk. Megismerhetjük az Európa Tanács ajánlásait a roma gyerekek oktatásával, a romák helyzetének javításával kapcsolatban. Ezek közül kiemelném a következőt:

„Az oktatás, az iskolázás nem tud minden a romákkal kapcsolatban felvetődő kérdést, problémát megoldani. A hatékony oktatáspolitikai feltétele a megfelelő foglalkoztatás- és általában a társadalompolitika.”(Torgyik, 2005,65.p)

Úgy érzem, ez a pont jól kifejezi a probléma összetett és komplex voltát, a megoldásban érintettek széles körét.

Magyarországon a roma gyerekek által látogatott iskolákban 40%-al magasabb az összevont osztályok száma, gyakoribb a képesítés nélküli vagy nem csak a saját szakját tanító pedagógus, és a tantermek állapota is sokszor siralmas képet fest. A szegregáció széles skálája is megjelenik, a roma gyerek iskolából való kiutasításától a foglalkozásokról való mellőzésig egyaránt. A hazai helyzetre jellemző az előítéletesség, a romákkal szembeni sztereotípiák jelenléte, a magas iskolai hiányszások, és az iskolalátogatás rendszertelensége is. (Torgyik, 2005)

A törvényi szabályozás és a 2001-es népszámlálási kérdőív alapján, ma Magyarországon a cigányság etnikai csoport. A magyarországi romák csoportba sorolása nem egyértelmű, jelenleg a Kemény István által felállított csoportba sorolást fogadják el leginkább. E szerint hazánkban a romák három főbb csoportja van jelen,

- romungrók (77%) magyar anyanyelvűek,
- a beások (12%) anyanyelvük a magyar mellett a román,
- az oláhok (11%) anyanyelvük a romani és a magyar, ők folytatták legtovább a vándorló életet

Létszámuk összesen a 2001-es népszámlálás alapján 190 046 fő, valós létszámuk ekkor 500 000 körülire becsülhető. (Tóth, 2008,69.p) 2012-ben a roma népesség számát 750000-re becsülték kutatók. (A romák helyzete Magyarországon, 2012)A roma nyelv számtalan dialektusát beszélik, de ma már csak kis hányaduk. A cigány nyelvet az oláh cigányok őrizték meg legjobban, a mai napig beszélik dialektusait. (pl. lovári, colári, másári...) A beások szintén beszélik a román nyelv három ősi dialektusának valamelyikét.

Lakáskörülményeikre jellemző, hogy letelepedetten, többnyire cigánytelepeken, alacsony komfortú lakásokban, nyomortelep szerű városrészekben laknak. A Marketing-Centrum által 2009-ben a romák közt végzett felmérésből kiderül, bár nagyrészüket saját tulajdonában lakik, 11 százalékuk úgynevezett szívésségi lakáshasználó. (Marián,2009)

A hazai cigányság kulturális szokásairól sokat olvashatunk a roma szerzők írásai-ban. A hiedelem és szokásrendszer jellemzői: a tisztasági rítusok, halottakkal kapcsolatos hiedelmek, a lovak tisztelete. Néhány oláh csoportnál még napjainkban is tapasztalható az alsó-felső test megkülönböztetése, az étkezéshez és tisztálkodáshoz használt edények és eszközök szigorú elkülönítése. Tisztátalannak tartják többek közt a menstruáló nőt és a születést. A gyermeknevelésnél a szabadság, a megengedő család, a korlátok hiánya jellemző. Nem különül el náluk a felnőttek és gyerekek világa, a gyermeknek ugyan olyan jogai, lehetőségei vannak a családban, mint a felnőtteknek. Épp ezért a kislányok és kisfiúk nagyon hamar elkezdnek részt vállalni a ház körüli teendőkben. Nagyon fontos számukra a nagycsalád, a családtagokról való gondoskodás. Sok közösségben még mindig szokás az endogámia, a csoporton belüli házasság. (Tóth,2008)

Az oktatásban a szegregáció és az integráció egyaránt jelen van, a jelenlegi politika fontosnak tartja az integrált oktatást. A roma gyerekek 15-20%-a nem fejezi be az általános iskolát, középfokú végzettséggel csak 1,5%-uk rendelkezik, és a főiskolát/egyetemet kevesebb, mint 1%-uk végzi el. (Tóth, 2008,55.p) Az egyetemi és főiskolai ösztöndíjaknál megfigyelhető a pozitív diszkrimináció. Egyre több roma családban van igény arra, hogy a gyerek érettségit szerezzon, ennek köszönhetően a középiskolába és gimnáziumba bekerült roma tanulók aránya 13-ról 19%-ra nőtt 1997-ről 1999-re. Ezzel együtt fokozatosan nő a diplomával rendelkezők száma is. (Tóth,2008,82.p.) Az intézményes nevelésben a roma gyerekek lemaradása már az iskolakezdés előtt elkezdődik, hiszen pont köztük kisebb az óvodába járók száma, holott a családi környezetből hozott lemaradások ellensúlyozása miatt ez igen fontos lenne. Általános iskolás korban a kisegítő iskolai osztályba járók és magántanulók aránya a roma diákok közt indokolatlanul, érthetetlenül magas, ezzel tovább növelve lemaradásukat. A középfokú oktatásba bekerülők és azt elvégzők száma is jelentősen kisebb, részben az eddigi lemaradás, részben a családok anyagi helyzete miatt. Mindez természetesen kihat a foglalkoztatásra is, a szegény családokból származók kisebb eséllyel szereznek piacképes szakmát, így a szegénység a családon belül újratermeli magát. Magyarországon a népesség mintegy harmada, 3 millió ember él szegénységben, köztük a romák jelentős része.(Merker,2012,7.p)

2.2.3. A serdülőkor jellemzői és változásai

A felnőtt társadalom gyerekekkel kapcsolatos elvárásai a különböző történelmi korokban és nemzeti kultúrákban eltéréseket mutatnak. Tradicionálisan az egyes népek kultúrájában számos hagyomány illetve szertartás kapcsolódik a felnőtt korba való átlépéshez. (pl. barmicvó, konfirmálás, béralkozás stb.) Mára számos kultúrában a felnőttek társadalmába való belépés ideje kitolódott, számos szakember, kutatásokra hivatkozva állítja, hogy a gyermekkor és a felnőttkor határa egyre inkább elmosódik. A változások hátterében technikai, kulturális, társadalmi és gazdasági változások állnak. (Vajda, 2006)

Ezek a változások éreztetik hatásukat az oktatásban is. Miközben egyes társadalmi rétegekben egyre jobban kitolódik a munkába állás időszaka, egyre fiatalabb életkorban kezdenek a speciális ismereteket adó, képességfejlesztő, tehetséggondozó foglalkozásokra járni a gyerekek. A szegénységben élő, tartós munkanélküliséggel küzdő társadalmi réteg gyermekei gyakran feleslegesnek tartják a tanulást és a társadalmi normákhoz való alkalmazkodást.

Ebben a korban a gyermekek énképe is jelentős változásokon megy keresztül. Ezt az időszakot gyakran jellemzi az – énkép megerősítésére való törekvés közben – a bizonytalanság, az önbizalomhiány és a versengésre való hajlandóság. Ettől az életkortól kezdve az egyén által észlelt megjelenés, - az ezzel való elégedettség – szoros összefüggésben áll az önértékeléssel. (Vajda, 2006)

A serdülőkorban az identitás fejlődésének különböző szakaszait különböztetjük meg.

- A kb. 10 éves korban kezdődő, az identitás fejlődését megelőző zavar tartóssá válhat, elhúzódhat.
- Átmeneti időszak – lehet rövidebb illetve hosszabb – amikor az identitás keresése szünetel.
- Az identitás újjáépítésének időszaka.
- Konszolidáció időszaka – az identitás kialakulása, vagy moratórium vagy a zavar tartóssá válása, korai zárás stb. -.
- Késői szakasz – ifjúkor – az intimitás vállalásának időszaka. (Vajda, 2006)

Az identitásfejlődés fenti szakaszai nemcsak a serdülőkorban jelentkeznek, hanem későbbi életkorban is megjelenhetnek. A serdülők identitására a család anyagi körülményei is hatással vannak, a peremhelyzetben élők énképe sokkal rosszabb, mint társaiké. Az okok közt az iskolai sikertelenség mellett a kisebbséghez való tartozás is szerepel. Amerikai kutatásokból az derül ki, hogy a valamely kisebbséghez tartozó serdülőknél többször fordul elő a korai zárás.

Az identitás fejlődése együtt jár valamilyen társadalmi ideológia elfogadásával. A serdülők miközben saját útjukat keresik, hajlamosak a szélsőséges ideológiák elfogadására, ennek oka az intolerancia és a sztereotipizálásra való hajlam ebben az

életkorban. Az identitás kialakulását akadályozza, ha a serdülő nem lát maga körül megfelelő igazodási pontokat – normák, értékek, szabályok – ezek hiánya erősíti bennük a szorongást. (Vajda,2006)

Az önállósodás, függetlenné válás folyamatának fontos része, hogy a serdülő érzelmileg fokozatosan függetlenné válik szüleitől, és ezzel együtt egyre inkább felelősséget vállal cselekedeteiért. Fontos, hogy a peremhelyzetű családok gyermekei minden szempontból hamarabb válnak függetlenné szüleiktől, mint kortársaik. Ezzel párhuzamosan a társak befolyása nő és felértékelődnek a baráti kapcsolatok, a társak értékrendje. (Vajda,2006)

2.2.4. Kiút a tanulás, sikeres oktatási programok

A magasabb iskolai végzettségű szülők jobban odafigyelnek gyermekük oktatásával, intézményi nevelésével kapcsolatos kérdésekre, mint az alacsony iskolai végzettségűek, ezáltal jobban tudják segíteni gyermekük tanulmányi előmenetelét is. Ezért az egyenlő feltételek, a különböző kulturális háttérrel rendelkező gyermekek esetében nem jelentenek egyenlő esélyeket, a szegénység, a kulturális hátrány könnyen és gyakran újratermeli magát. Az egyenlő esélyekhez, a hátrányos családi környezetből érkező diákok esetében szükséges a társadalom és az iskola támogatása. (Réthy, 2006)

Elekes Györgyi iskolában sikeres (diplomás és diploma előtt álló) romák életét vizsgálta interjú módszerrel. Azt tapasztalta, hogy nemcsak a tudás, a kultúra a fontos, hanem az egyén személyes kapcsolatai is. Kiderült, hogy a roma diákok életében az iskolának meghatározó szerepe volt. Pozitívumként említették a tanárok segítségét az iskolai előmenetelsorán és a pályaválasztásban. Sikeresebbek voltak azok, akik általános vagy középiskolás éveik során közelebbi kapcsolatot alakítottak ki roma és nem roma társaikkal egyaránt. A tanulmány kiemeli a másodlagos szocializáció szerepét, amikor a nevelési-oktatási intézményeknek, a kortárs csoportnak és a médiának is fontos szerepe van. Ez akkor lesz sikeres, ha a diák érzelmileg kötődik a pedagógushoz, ekkor van esély az elsődleges szocializáció során elsajátítottak módosítására.(Elekes, 2011,253-257.p)

A romák helyzetének javításához, integrálódásukhoz átgondolt és jól felépített programok kellenek, amelyek mögött pénzügyi befektetések és támogatások vannak. A program fontos eleme kell, hogy legyen az oktatási helyzet és a romák egészségi állapotának javítása, és a leszakadt régiók felzárkóztatása. A sikeres integráció egy másik fontos eleme az előítéletek csökkentése, a romák társadalmi elfogadottságának javítása. A tanulmány egyértelműen a program legfontosabb elemének a fiatalok támogatását, ezen belül az oktatást tartja. Két dolgot hangsúlyoz ki az eredményesség

feltételeként, az egyik a családi feltételek megteremtése, a másik pedig a bizalom az iskolák, az intézményes nevelés felé. A nevelés-oktatás rendszerében dolgozók egyik nehéz feladata lenne elérni, hogy a roma családokban általánosan elfogadott érték-ként jelenjen meg a tanulás, az iskolába járás. (Merker, 2012)

3. Saját empirikus vizsgálat

3.1. A vizsgálat célja

A vizsgálat során arra voltam kíváncsi mennyire látják hasonlóan vagy éppen eltérően tanítványomat tanárai –általános iskolai, gimnáziumi, kollégiumi –, a szülő és diáktársai. Milyen embernek tartják, mi a véleményük tehetségéről, képességeiről – mik az erősségei, mik a gyengéi – és hogyan látják hozzáállását roma származásához.

Mivel elég megosztó személyiség, érdekelt, hogy mennyire egységes vélemény alakult ki róla az öt jobban ismerő emberekben, illetve, hogy ez mennyire egyezik meg a saját magáról alkotott és a bennem kialakult képpel.

Mivel igen tehetségesnek tartom, és úgy gondolom, hogy még sokra viheti a jövőben, a kapott eredményeket szeretném arra felhasználni, hogy az eddig-inél részletesebb és átfogóbb fejlesztési tervet készítek számára a gimnáziumi tanulmányainak hátralévő időszakára.

3.2. A vizsgálat kérdései, hipotézisei

Arra voltam kíváncsi milyen tulajdonságok, képességek azok, amik diákomat a sok roma fiatallal ellentétben a tanulás és a siker felé terelik. Hogyan látja ő saját magát, képességeit, lehetőségeit és hiányosságait és ezzel szemben hogyan látják őt mások, azok, akik körülveszik őt, és ismerik. Meg tudja-e tartani roma identitását, fontos-e neki. Mi vagy ki/kik segítik őt abban, hogy egy ígéretes tehetségből sikeres roma fiatal legyen?

Hipotéziseim:

1. Büszke roma származására, egyértelműen erős nála a roma identitás. A roma serdülők roma identitásukhoz való viszonyuk alapján négy csoportba sorolhatók aszerint, mennyire vállalják fel, vagy igyekeznek eltitkolni azt. Neményi Mária (é.n.) kutatása szerint a cigány fiatalok többsége a következő két kategória valamelyikébe sorolható romaként akar sikereket elérni, illetve büszkén vállalja roma származását. (Neményi, é.n.)

1. Bár elég megosztó személyiség, a válaszadók véleménye róla nagyon hasonló lesz, egyértelműen tehetségesnek tartják.
3. Megosztó személyiségéből adódóan a megkérdezettek közül mindenki más hibát, hiányosságot fog említeni.

3.3. A vizsgálat módszerei és eszközei

Megfigyelés

A pedagógiai kutatás céljából végzett megfigyelés három fő sajátossága a céltudatosság, a tervszerűség, és az objektivitás. A megfigyelési technikákat csoportosítani lehet aszerint, hogy a megfigyelést végző pusztán rögzíti, vagy elemzi is a megfigyeltet, valamint, hogy a megfigyelendő események előre meghatározottak-e vagy sem. A megfigyelési módszer kiválasztásakor a kutatás célját és igényeit kell figyelembe venni. A megfigyelés lehetséges módszerei:

- naplók, feljegyzések
- teljes jegyzőkönyv
- szelektív jegyzőkönyv
- becslési skála
- jelrendszer
- kategóriarendszer

A naplók feljegyzések során előre meghatározott szempontok alapján a kutató megfigyeli az adott tanuló vagy tanulócsoport viselkedését, működését, és tapasztalatait írásban rögzíti. Előnye, hogy minden tapasztalatot rögzíteni lehet benne, veszélye, a szubjektivitás. Ezt elkerülendő ajánlott a megfigyelt tényeket és az értelmezéseket külön kezelni. (Falus,2000)

Kutatásom során a feljegyzés módszerét kívánom alkalmazni.

Interjú

A kikérdezés lényege, hogy a feltett kérdésekre kapott válaszok segítségével információkat szerezzünk, amelyeket később elemezhetünk. A kikérdezés módszerével összefüggéseket fedezhetünk fel, tendenciákat figyelhetünk meg, megtudhatjuk a tanuló véleményét, életmódját motiváltságát stb. Fajtái:

- Szóbeli
- interjú (strukturált, strukturálatlan, mély, narratív)
- klinikai beszélgetés
- exploráció
- Írásbeli

- kérdőív
- attitűdvizsgálat
- időmérleg

A szóbeli kikérdezésnél a kérdezővel szemben több elvárás is van: jó kapcsolatteremtő képesség, alapszintű információk ismerete a kutatás témájával kapcsolatban, tudja magában tartani véleményét, tudjon alkalmazkodni beszélgető partneréhez.

A strukturálatlan interjút nagyfokú spontaneitás jellemez, hasznos a tájékozódás időszakában, általában tartalmilag rögzítik. A strukturált interjú alkalmas nézetek, vélemények, életmód stb. megismerésére. Ekkor a kikérdező igyekszik a beszélgetést az előre meghatározott mederben tartani, ragaszkodik az előre megírt kérdésekhez. (Nádasi,2000) Úgy gondolom, hogy kutatásom során a részben strukturált interjú módszerével juthatok a legtöbb hasznos információhoz, adathoz.

Az adatgyűjtés során a részben strukturált interjú módszerét szándékozom használni, a szobatársak és csapattársaknál a fókuszcsoportos interjút, Pannival pedig életútinterjút szeretnék készíteni.

Dokumentum és tartalomelemzés

A szakirodalom szerint dokumentum minden most, vagy nemrégiben készült anyag, ami bár nem a kutatáskor készült, tartalmaz hasznos információkat. A dokumentumelemzéssel nemcsak információkat szerezhetünk kutatásunkhoz, hanem alátámaszthatjuk következtetéseinket is. Tudományetikai szempontból különbséget kell tenni a nyilvánosság számára készült és a személyes dokumentumok közt. Míg az előbbi szabadon elemezhető, utóbbinál beleegyező nyilatkozat szükséges. (Nádasi,2000)

A tartalomelemzés során az összegyűjtött dokumentumokban, interjúkban stb. levő információkat első lépésben adatosítani kell, majd ezt követheti az elemzés és a következtetések levonása. (Szabolcs,2000)

Portfólió

Olyan elektronikus és vagy papíralapú dokumentum gyűjtemény, ami tartalmazza az adott személy lehetőleg összes munkáját, eredményeit, bemutatja képességeit, tudását, jártasságát, motivációját. A tanulói portfólió ezen kívül még több célt is szolgálhat, például bemutathatja az adott diák tanulási folyamatát. A tanulói portfólió készítésének számos pozitívuma van, motiválja a diákot, azáltal, hogy bemutatja pozitív tulajdonságait, eredményeit. Mivel a portfólióba a diák maga válogatja a képeket, dokumentumokat, munkákat stb. fejlődik az önállósága, megtanul felelősséget vállalni, és fejleszt az önértékelő képességét is. (Torgyik, 2014)

Kollégiumunkban a folyamatos gyűjtőmunka mellett minden évben egy hétvéget a portfólió kiegészítésére, rendben tartására fordítunk. Kilencedik évfolyamon a

gyűjtőmunkát kezdjük el, minden diák összegyűjti általános iskolás éveiből a legfontosabb képeket, az elért eredményeket bizonyító okleveleket, érmeket, jutalomkönyveket. Ezeket lefényképezzük, digitalizáljuk, ezen kívül mindenkiről készült portrékép és az egyes gyűjtőmappákba elkészültek az első esszék. Következő évben folytatják a gyűjtőmunkát, teszteket töltenek ki, 11. évfolyamon esszéyszerű önéletrajzot írnak és felező bemutató tablót készítenek.

3.4. A vizsgálat mintája

Az osztályközösség jelen pillanatban nem egységes, rendszeresek a kisebb-nagyobb viszályok, megfigyelhető a klikkesedés. Tanulmányi eredményük általában 4,00 a legutóbbi félév eredménye ettől kicsit elmarad. A tanulók otthoni körülményeit a melléklet 1.sz. táblázatában foglaltam össze.

A szobabeosztást a tanulók készítik el szimpátia és életritmus alapján. Panni szobájában két tanuló is roma származású, egy kaposvári a többiek más-más vidéki kistelepülésről származnak. Pannin kívül a szobában van még egy leány, aki jól rajzol, egyikük röplabdában tehetséges, egy másik pedig jól és szellemesen fogalmaz. A szobalakói közül Panninak van a legtöbb önbizalma, a többiek alulértékelik magukat, ehhez hozzájárul az is, hogy ketten jelentős súlyfelesleggel rendelkeznek.

Az elmúlt tanévben Panni három társával részt vett egy korrupció ellenes pályázaton. Ennek során egy tervet kellett készíteniük, és a legjobbak pénzt nyertek a megvalósításra. A mi csapatunk pályázati anyaga a harmadik legjobb lett országosan. Az elnyert pénzből készítettek egy kutatást a kollégium diákjai közt a korrupcióról, kiírtak egy novelláíró, egy pólódesign pályázatot, a beérkező pályamunkákat kiállították. Szlovéniában egy nemzetközi diákkonferencián mutatták be végzett munkájukat

A vizsgálat során sikerült interjút készítenem Panni általános iskolai biológia és földrajz szakos tanárával, aki mentorálta a felső tagozatban és segítette három sikeres TDK dolgozatának megírásakor.

A gimnáziumi tanárai közül az osztályfőnöknőtől kaptam a tanulóról jellemezést, véleményt. Az osztályfőnök lényegesen több időt tölt a tanulókkal (részt vesz a kollégium által szervezett hétvégéken) ezáltal jobban is ismeri őket az átlagosnál.

A kollégiumban először azzal a művésztanárral beszéltem, aki a tanuló rajztehetségét gondolja, fejleszti. Megkérdeztem még, a pszichológusunkat, aki az önismeret órákat tartja ezen kívül mentorálja is a tanulót valamint segítette a korrupció ellenes pályázatban a diákok munkáját. Ezen kívül interjút készítettem azzal a kolléganővel, akihez második éve jár szakkörre, és aki hasonló érdeklődésű a tanulóhoz.

3.5. A vizsgálat lebonyolításának körülményei

A vizsgálat lebonyolításakor az interjúalanyokkal személyesen vettem fel a kapcsolatot, a beszélgetésekről két kivétellel hangfelvételek készültek. Az osztályfőnök számára az írásbeli válaszadás volt kedvező, nekik odaadtam kérdéseimet, és ez alapján írt Panniról.

A szociometriai felméréseket személyesen készítettem az első két évben csak néhány kérdést tettem fel a csoportnak, az idei évben a teljes kérdéssort megválaszolták. Az kiértékelést egy program segítségével végzem évek óta.

A Smogyi TISZK honlapján évekig ingyenesen hozzá férhető volt számos bemért teszt. Ezt használtuk ki a csoportnál is. A tanulók online kitöltötték a pszichológus kolléganő által kijelölt teszteket és az azonnali eredményt egy dokumentumba elmentették, majd elküldték számunkra. Sajnálatos módon ez a lehetőség azóta megszűnt.

A TKBS tesztet az idei évbe írtattuk meg a diákokkal, a kiértékelési útmutató alapján az informatikus kolléga segítségével készítettem egy Excel táblázatot, majd ez alapján készültek a grafikonok. az összehasonlítás alapját képező lányátlag és lányszórás értékek az értékelési útmutatóban szerepeltek.

Kollégiumunkban a tehetséges diákok évek óta készítenek tanulói portfóliót, a pszichológus irányításával. A folyamatos gyűjtőmunka mellett – elektronikusan gyűjtetünk velük minden, saját magukkal kapcsolatos képet, dokumentumot - minden évben egy program hétvégén is a portfóliójukkal foglalkozunk. Az idei évben tablót készítettek az osztály tanulói, amin bemutatták magukat, képességeiket és eredményeiket. Az elkészült munkákat bekereteztük és a földszinti aulában kiállítottuk.

3.6. A vizsgálat eredménye

Az interjúk, felmérések és a saját megfigyelési tapasztalataimat négy témakörben kívánom rendezni, elemezni.

- Roma identitás jelenléte, formája
- Tehetségterületek
- Panni hiányosságai fejlesztendő területei
- Jövőkép

Roma identitás

„Anyuék elég jól viszonylag folyékonyan beszélnek magát a nyelvet, beás nyelvet. ...a nyelvet azt próbálom tanulni, legalábbis illene megtanulni, nagyjából megértem.” „Fontos, mert maga a családban van, és hagyomány és nagyon régi, és ha

mondhatni a felnövekvő generáció nem tanuljuk meg akkor el fog veszni és nem lesz az úgy jó.” „Én büszke vagyok rá, igazán gazdag kultúrával rendelkezik, ami nagyon fel szokott dühíteni, hogy általánosít az ember....Szeretem és próbálok, ahogy tudom a hagyomány őrzését tovább művelni táncosnak nem vagyok annyira jó táncos, igaz, hogy hat évig táncoltam általánosban, de ez ilyen kötelességszerűen volt mondhatni, megtanultam az alapokat, ismerem a hagyományos roma néptáncot, az énekekről is tudok.”(Panni)

Az anya beszélgetésünk során erre a kérdésre egyértelmű igennel felelt, úgy nevelik a lányokat, hogy büszkék legyenek, lehessenek roma származásukra, Panninál ez már látszik is szerinte.

A Pannit mentoráló pszichológus kolléganő elmondása szerint is büszke származására, az édesanyja munkájára, amiben nagyon sokat segít, például a pályázatok megírásában és lebonyolításában, vagy a beszámolók elkészítésében. *„... büszke a roma kapcsolataira, és én úgy gondolom, hogy egészséges szinten büszke, igazából ellenérzést váltana ki bennem, ha azt érezném, hogy a romaságát felhasználja, a későbbi érvényesülésére.” „Nem avval kel, meg avval fekszik, minden nap, hogy én roma származású vagyok és csak azért is kihívás az élet és meg akarom mutatni, hogy én is vagyok olyan, én is érek annyit, mint a többi.”(mentor)*

Az osztályfőnök elmondása szerint Panni abszolút természetesen viszonyul roma identitásához, nem titkolja, szégyelli, de nem is hivatkozik vele folyamatosan.

Az interjúkból egy, a roma származására büszke, fiatal képe rajzolódik ki. A válaszdók megerősítették, azt a bennem is kialakult képet, hogy bár fontos számára roma származása, - nem tudja és nem is akarja letagadni - nem is hivatkozik vele. Ha rákérdeznek, vagy szóba kerül, nyíltan, őszintén, büszkén és természetesen beszél róla. Úgy gondolom, példaértékű az a természetesség, ahogy ez a majdnem felnőtt roma fiatal ezt a kérdést kezeli. A mindennapokban azt tapasztaltam, hogy ugyanezzel a hozzáállással viszonyul olasz őseihez és véleményem szerint a magyarságához is. Tisztában van a hagyományokkal, a roma kultúra sokszínűségével és értékeivel. A vele folytatott beszélgetésből kiderült, hogy bár érti a beás nyelvet, még nem beszéli jól, de szándékában áll megtanulni azt. Olasz ősei keltették fel figyelmét az Olasz Kultúrintézet rajzpályázatára, ahol munkáját kiállították. (melléklet1-2 kép) A tavalyi tanévben az Esélyek Háza és a Napkerék egyesület *„Ki minek gondol, az vagyok annak”* (Weöres Sándor) rajzpályázatára készített munkája is jól tükrözi ezt az egymás mellett jól megférő kettősséget. (melléklet 3. kép) Ezek alapján úgy gondolom, hogy tanítványomnál jó esély van arra, hogy felnőve kialakuljon nála a kettős identitás. Az idegen kultúrákra való nyitottságát is úgy gondolom ennek a kialakulóban levő kettős kötődésnek köszönheti, amit a jövőben előnyére ki tud majd használni.

Tehetség

Saját megítélése szerint egy tízes skálán, ahol az átlag az egyes ő olyan 5-6 környékén van. Angolból egyértelműen a legjobbnak tartja magát az osztályban, két társát említi hasonló szinten. A rajztehetségével kapcsolatban elbizonytalanodott, az iskolai rajztanártól kapott visszajelzések miatt, ezért ezt nem emeli ki egyértelműen. Földrajzból viszont több pozitív visszajelzést is kap az egyébként nagyon szigorú és magas követelményeket állító tanárától.

„A kitartás, és az elszántság, amiben ő maximálisan tündököl, és ehhez kapcsolódnak azok a jó tulajdonságai, amiket ő most csinál, legyen az a rajz vagy a filmek, amiket most néz, az ábrázolásai, meg a festészete, meg a tudományos munkái.”(Anya)

Társai szerint is egyértelműen tehetséges számos területen. A felsorolásban előke­rül a rajz, képzőművészet pl. faragás, az angol, ének is. Természetesen nem hagyják ki a természettudományos területet sem felemlítve a három sikeres TDK dolgozatot, amit a radioaktivitás különböző területeiről írt, ebből kettővel országos sikereket ért el. (melléklet 4-5 kép)

„A legértékesebb képességterületének a kutató szemléletét tartom, ideális kutató diák. Jól keres témát, ahhoz tudja, hogy milyen folyamatokban kell a szakirodalmat fel­dolgozni. Képes a kutatáshoz a gyakorlati anyagot hozzátenni.”(mentor) Kiemeli még a rajztehetségét is, bár elmondása szerint sok mindennel nem ért egyet – színválasztás, témák...- azt kiemeli, hogy munkái olyan egyediek, hogy azon kevesek közé tartozik, akinek alkotásait bármikor felismeri a többiek munkái közt. Kiemeli angol tudását, amiben véleménye szerint szintén nagyon nagy tehetséget mutat tanítványunk.

Volt általános iskolai tanára is felsőfokon beszél róla. Kiemeli, hogy az érdeklődését felkeltő területeken nagyon magas szintű tudás elérésére képes, és kimagasló eredményeket tud benne elérni. A rajzot és az angolt emeli ki a többi közül, abban tartja talán a legjobbnak, de más területeken is átlagon felüli képességekkel rendelkezik véleménye szerint.

Az osztályfőnök figyelmét már a felvételi elbeszélgetésen felkeltette. Élénken emlékszik arra, hogy milyen határozottan és tudásában magabiztosan válaszolt a fizika szakos kolléganő TDK dolgozataira vonatkozó kérdéseire. Azt mondja a tanuló tehetsége már ekkor világos és egyértelmű volt számukra. *„A festés -rajzolás szinte állandó ténykedése, amit kitartóan gyakorol is, talán itt tud majd kibontakozni, hiszen a tehetség mellett ehhez is hosszútávon rengeteg gyakorlás kell.”(osztályfőnök)*

Minden megkérdezett egyetértett abban, hogy tanítványom nagyon tehetséges, abban, hogy miben, már nem egyértelmű a válasz. Szinte mindenki egyetért abban, hogy rajz és képzőművészet az egyik olyan terület ahol kimagasló tehetséget mutat, egyöntetűen mindenki úgy gondolja, alkotásai egyediek, magukon viselik alkotójuk személyiségét. Más művészeti ágban az írás területén is vannak próbálkozásai, több

kisebbségi novellát írt már, most épp a képregények írásával- rajzolásával próbálkozik, nem eredménytelenül. Mint mindenben, ebben is alapos. Legutóbbi befektetése egy a képregények készítésével foglalkozó könyv volt.

Hasonlóan sokan említették a nyelvek területén, ezen belül is angolból mutatott kiemelkedő képességeit. Novemberben volt nyelvvizsgáznai, ahol könnyedén teljesítette, 92%-os eredménnyel a középfok követelményeit. Az idén márciusban pedig egy országos angol versenyen harmadik helyezést ért el. Társai nem kis büszkeséggel mesélték, a Szlovéniában megrendezett diákkonferencián, Panni révén ők voltak az egyetlen csapat, akik nem saját anyanyelvükön, hanem angolul tartották meg beszámoló előadásukat a pályázat során végzett munkáról. (melléklet 6 kép)

A válaszadók a saját megfigyeléseim valamint az, hogy ennyi területen is kiemelkedő teljesítményre képes, mégis azt erősítik, hogy a legnagyobb tehetsége nem az angol, vagy a rajz, hanem ennél jóval bonyolultabb és összetettebb. A kutató szemlélet, az elmélyülés, a probléma megoldására irányuló kitartó munka, kreativitás és logikus gondolkodás a fő erőssége. Ez társul nála egy az átlagosnál feltehetően magasabb intelligenciával és kiemelkedő képességességgel. Ez mutatkozott meg a TDK dolgozataiban, ezzel az alapossággal és elmélyüléssel fordul a japán kultúra, az animék, a képregények és a rajzolás - festés felé. Úgy gondolom ezt bizonyítja az is, hogy történelem versenyen épp úgy eredményes tud lenni, mint fizikából vagy szinte bármiből, amibe belefogott.

Az osztály által kitöltött szociometriai kérdőív megerősíti azt, hogy Pannit általában azok, akik ismerik, tehetségesnek tartják. A szakmai hozzáértés kritériumnál (Kit tartasz osztálytársaid közül tehetségesnek valamiben? Kik tűnnek ki a többiek közül valamely képességeikkel?), magasan a legtöbb választást kapta, annak ellenére, hogy nem tartozik a népszerű tanulók közé. A 112 válaszból 26 szavazatot ő kapott. A tulajdonság kritérium választásainál (legműveltebb, tanárokkal szemben ki képes az osztály érdekeit képviselni, legaktívabb) a második helyen áll, mindhárom kérdésre az első három legtöbb szavazatot kapó diák közt volt. Ez úgy vélem azt jelzi, hogy társai személyes szimpátiától függetlenül egyértelműen elismerik képességeit és tehetségét. (melléklet 3.sz.ábra)

„Ha szeretek egy témát, ...akkor minden kis apró részletbe belemászok, és az érdekel, azt elolvasom, a hozzá való irodalmat, mindent és azzal foglalkozom, és ahhoz rengeteg energiám van. ...Kitartó vagyok, de ez a mentális állapotomtól is eléggé függ.”(Panni) Hozzá teszi még, hogy elég magabiztosnak tartja magát, de véleménye szerint, ha ez nem alapítvány, akkor az előny jelent az életben.

„Hát talán a kitartása az, amit nagyon nagyra értékelek, és az elszántsága, ami őt oda vezette, ahol most van. Nem szeret az átlagban lenni.”(Anyja) A pozitívumok közt a szülő a nagyfokú jólelkiséget, lelkiismeretességet és őszinteséget tartotta a legfontosabb-

nak. Bár jónak tartja, hogy mindenkiben a jót látja meg először, emiatt Panni sokszor csalódik, ami nagyon megviseli.

Diáktársainak is feltűnt az a képessége, hogy az őt érdeklő témákban nagyon nagy tudást gyűjt össze, sokra tartják tájékozottságát, amit annak tulajdonítanak, hogy Panni érdeklődése nagyon sokszínű. A közös munka során feltűnt nekik kreativitása, az, hogy egy probléma megoldásakor milyen sok ötlete van, valamint említették azt is, hogy a megvalósítás jelentős részét magára vállalja. Persze nem maradhatott el az sem, hogy könnyen tanul, bár egyikük megjegyezte, már amit. Célozva ezzel arra, ami nem érdekli, azzal bizony nem foglalkozik.

„Ennek ellenére hihetetlen akaraterővel rendelkezik. Ez a folyamatos bizonyítási vágy, megfelelési kényszer, kicsit teljesítmény orientált, azaz jobban, mint az átlag ez teszi őt nagyon izgalmas egyvelegé.” „Nem azt mondom, hogy nem viseli meg a kudarc, mert azt látjuk, hogy nagyon padlóra küldi, de a nagyon padlóra küldött gyerekek van valamilyen olyan mellék energiaforrása, amiből jól tud töltődni, feltölti magát, és akkor újra képes alkotni, és ezt nagyon sokra becsülöm benne.”(mentor)

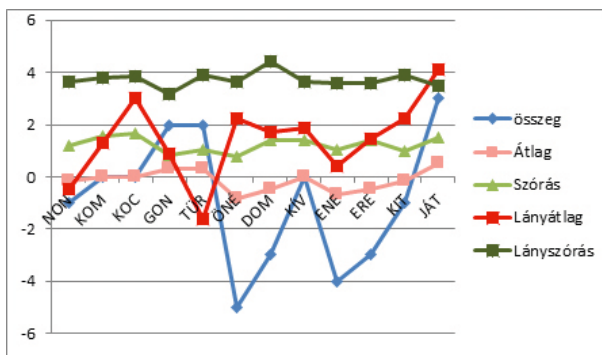
Szakkörvezető tanára szerint elég magabiztos saját képességeivel kapcsolatban, talán néha túlságosan is. „Közvetlen, őszinte, kritikus önmagával és másokkal szemben, komoly, nagy tudású.”(szakkörvezető) Képességei közül kiemeli rajzkészségét és jó nyelvérzékét. Rajzai egyediek és minden alkotásán látszik tanítványom egyénisége, egyedi stílusa. (melléklet 7.kép) Amellett, hogy kiemelkedő az angol nyelvtudása, német nyelvtudása is jó, valamint japánból is tud már pár mondatot, kifejezést. Nem hagyta említés nélkül a kollégánő Panni írásait sem, amik bár jók és színvonalasak, véleménye szerint olyan speciális szókinccset használ, ami miatt sokak számára érthetetlen vagy nehezen élvezhető.

A Pannival foglalkozó művésztanár is fontosnak tartja, hogy egy kellemes intelligens lány, akivel nemcsak a rajzolásról lehet beszélgetni, a foglalkozásokon, igyekszik a diákok egész személyiségének fejlődésére figyelni. Jónak tartja, hogy az építő jellegű tanácsokat és kritikát – legalábbis tőle – elfogadja, igyekszik tanulni belőle.

„Jó humorú, magabiztos, kitartó és roppant gyakorlatias. Lojális az osztálytársaival és barátaival kapcsolatban.”(osztályfőnök)

Meglehetősen egyértelmű és egybecsengő véleményeket hallottam tanítványom pozitívumairól, erősségeiről. Ezek a nagyfokú érdeklődés, és nyitottság, amivel a világ felé fordul, a jó szándékú segítőkészség, a kutató szemlélet, az elmélyülni tudás, az akaraterő, kitartás, a fejlett önkritika, amivel értékeli teljesítményét. Az önbizalom talán az egyetlen, amiben az őt ismerő felnőttek és diákok véleménye nem teljesen egyhangú. Én úgy látom, a bizonytalanság éppúgy benne van, mint az időnként túlzott önbizalom talán ezért az eltérő vélemények, mindenki kicsit mást lát belőle.

A TKBS kreativitásteszt eredménye meglepett, mert az eredmények szerint Panni játékosága és önérvényesítő képessége a leány átlag alatt helyezkedik el, saját megfigyeléseim ennek ellent mondanak. Szintén lényegesen az átlag alatt található a kockázattűrő képesség, ami figyelembe véve kudarctűrő képességét nem lepett meg.

TKBS kreativitás teszt eredménye

Az elviselhetőnél nagyobb kockázatot azzal igyekszik kiküszöbölni, hogy nagyon magas szinten végzi el az általa elvállalt vagy maga elé kitűzött feladatokat. Az önálló gondolkodása, ha nem is sokkal, de szintén az átlag alatt található, ami szintén meglepett. Átlag feletti viszont a nonkonformitás és a türelmetlenség értéke, ami kreatív emberekénél nem meglepő. A mindennapokban gyakran tapasztalhattuk azt a türelmetlen fáradtságot nem ismerő igyekezetet, amivel egy - egy új ötlet megvalósításába belekezd.

A Somogyi TISZK oldalán talált és kitöltött tesztek közül (melléklet 3.sz. ábra) az derül ki, hogy Panni lelkiismeretes, nyitott és barátságos személyiség. Érzelemkezelését leginkább a kíváncsiság jellemzi, ez átlag feletti nála. Az érdeklődés – adottságok felmérésénél 80% feletti értéket a szociális, művészi, vállalkozó és kutató kategóriákban ért el. A személyes stílusnál a két legmagasabb érték az észlelő és a gondolkodó. Ezek a felmérések megerősítik mindazt, amit az interjúalanyok is mondtak tanítványomról. Az érzelmi intelligencia értékei közül a problémamegoldó a legmagasabb érték.

Hiányosságok, fejlesztendő területek

„... ami nem érdekel, azzal nem nagyon foglalkozom. Na, ezen kéne egy kicsit változtatni, meg lehet, hogy jó vagyok valamiben, de ha egy kicsi plusz hiányzik, amitől még jobb tudnék lenni, na, azt kéne valahonnan beszereznem...” (Panni)

A negatívumok közt a szülő a szókimondását említi először. Ez önmagában még nem lenne baj, de Pannit keresetlen őszintesége már többször is kellemetlen hely-

zetbe hozta. Említi még, hogy bár többnyire szorgalmas, időnként – attól függ, miről van szó – nagyon lassú és megfontolt ráérős már-már lusta is tud lenni. Szóba kerül a türelmetlenség is, ami sokszor hajtóerő, mondhatni motor Panninál, de édesanyja szerint vannak helyzetek, amikor ez hátráltathatja.

Társai szerint bár segítőkész és elvárja másoktól, hogy elmondják neki problémáikat, a sajátjairól nem beszél, mondhatni „fátylat húz” maga elé. *„Szóval az a baj, hogy csak adott témával kapcsolatban tud mindenkihez nyitni.”*(szobatárs 2)

Megosztó személyiség, ez már többször is megmutatkozott. mentorával –pszichológus kolléganő – sem úgy indult a kapcsolatuk, amilyen végül mára lett. Impulzivitása, és az, hogy igyekezett mindig a középpontban lenni elég vegyes érzelmeket váltottak ki. Később jobban megismerve, és megértve már megszerette, és azóta is nyesegeti, formálja Pannit gyakori közös tevékenységeik során. *„Számomra legbefolyásosabb hiányosságát az emberi kapcsolataiban látom. Nagyon nehezen érti meg, hogy közös nyelv híján, elég nehéz a másikkal kommunikálni. ...Olyan nyelvezetet használ, olyan nyelven szól magyarul, amiből csak a kötésszavakat értem, és tudom, evvel más sincs másképp.”* *„Első körben kreatív ötletelő, a megvalósító csapatjátékos funkcióját fejleszteni kell, nagy valószínűséggel adódik az előző problémából, hogy a társas kapcsolatokból nagyon sok sikerélménye, még egyelőre, nem volt.”*(mentor)

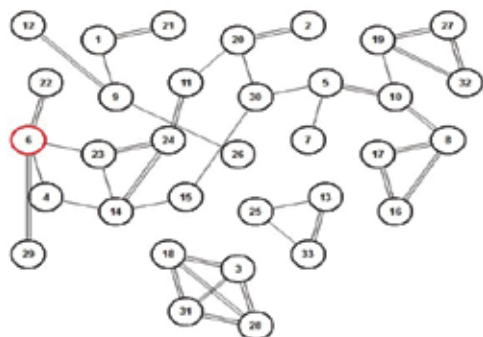
A szakkörvezető tanárnő is említi, azt, amit elbeszéléseiből már sejtettem és a vele foglalkozó művésztanár is említett, a kritikákat bizony nem mindenkitől fogadja el, többnyire csak a hozzá közel állóktól. Tőlük is csak akkor, ha indokolják véleményüket.

„Más tanárok, illetve más személyek esetében már hallottam olyat, hogy rosszabbul esett neki, hogy kritizálták. Van, aki csak úgy kritizál, hogy nem indokolja meg azt, hogy miért, mondja azt, amit mond, én viszont mindig elmagyarázom neki a hátteret is.”(rajz szakkör vezető művésztanár)

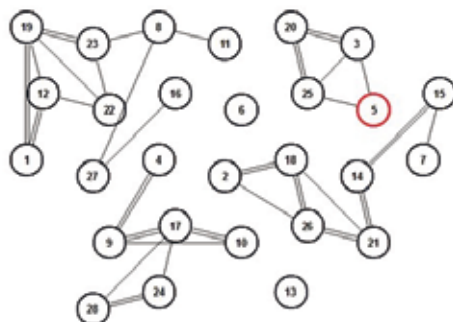
Volt tanára a legnagyobb hiányosságának a kudarcűrő képességét látja, tapasztalatai szerint egy-egy kudarc túlságosan is megviseli, padlóra küldi Pannit. A másik hiányosságának a tanulásmódszertant tartja, mivel könnyen tanul, általános iskolában viszonylag kevés energiával sikerült felkészülnie délutánonként. Ez a mostani, magas követelményeiről ismert gimnáziumban már nem elég. Előző iskolájában hozzászokott ahhoz, hogy a legjobbak közé tartozik és szinte mindig ő irányít, ez bekerülve a gimnáziumba megváltozott, hisz minden honnan a legjobbak jöttek ide, több hasonló habitusú tanuló is van az osztályban.

Osztályfőnöke szerint is a társas kapcsolatok terén vannak a legnagyobb hiányosságai, segít, ha kéri, de amint lehet, elvonul a saját elég zárt világába.

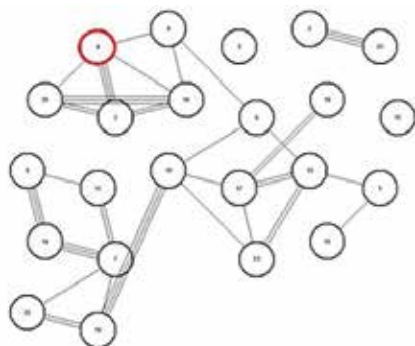
A legnagyobb hiányosságában teljes az egyetértés, az emberi kapcsolatok kialakítása és fenntartása terén kellene sokat fejlődnie. Nem tud társai azok érdeklődési területe felé azzal az érdeklődéssel és kíváncsisággal fordulni, ami szükséges lenne.

Tavaly novemberi szociometriai felmérés

Novemberi szociometriai felmérés

Márciusi szociometriai felmérés

A szabadidejét egyre jobban kitölti a japán kultúra, az animék, és a speciális, kevesek által ismert számítógépes játékok, ez a sajátos szókincs jellemzi szókincsét is.

A szociometriai felmérésekből jól látható kapcsolatrendszerének változása, és hiányosságai. Kilencedikben, szobatársain kívül csak egy tanulóval volt kölcsönös kapcsolata, következő évben már vele sem. Az idei felmérés újabb változásokat mutat. A szobatársain kívül egy diákkal van kapcsolata, de

meg kell jegyeznem, hogy a szociogramon 9-es és a 16-os számmal jelölt tanuló, ha nem is olyan mértékben, mint Panni, de szintén érdeklődik a keleti kultúra, az animék, mangák és számítógépes játékok iránt. A felmérés megerősíti azt, amit az interjúk során többen is elmondtak Pannival nehéz kölcsönös kommunikációt kialakítani, és ez meglátszik társas kapcsolatain is.

Az idei felmérésből az is kiderült, hogy az igazságossági kritérium és a népszerűségi kritérium az, ahol Panni a legkevesebb visszajelzést kapta. Három kérdésnél – ki alkalmas az ellentétek feloldására, kinek a véleményét fogadod el, kik a legnépszerűbbek az osztályban – egyetlen társa sem választotta, bár ezzel nincs egyedül. A népszerűségi kérdésekre sokan egy nevet se írtak, a 23 diák összesen 47 választ adott a két kérdésre, ez a legkevesebb az összes között. (melléklet 3.sz. ábra)

Jövő

Természetesen kíváncsi voltam arra is ki miként vélekedik Panni jövőjéről, miben látják továbbfejlődésének lehetőségeit, hiszen igen sokoldalú sokszínű személyiség, tehetség.

„Ez a politikai vonal is viszonylag érdekel, ez is ilyen lehetséges. Érdekel még ez a tol-mácsos dolog, szívesen elmennék valamilyen egzotikus nyelvvél például japánra, mert a világgazdaság rendszeren átment Japánba... tervezem még azt is, hogy esetleg képregényt rajzolok, mert nagyon szeretem a képregényeket, rajzolok is.” (Panni)

A politikai vagy gazdasági irányt támogatná a szülő is, úgy véli, ezen a területen jól ki lehetne használni gyermeke Japán, és a japán kultúra iránti érdeklődését. elmondása szerint azok a szakemberek és politikusok akikkel munkája során kapcsolatba került a Pannit ismerve támogatják ezt az elképzelést.

„A mangarajzolásban... Amellett, hogy nagyon profin csinálja, képregény rajolásban, vagy a későbbiekben karikatúra-rajolásban, látom tehetségét, vagy számítógépes játékok grafikai megtervezésénél. Ami egyrészt a számítógépes elektronikus játékokhoz való szoros kötődésének is teret adhat, másrészt a vizuális megjelenítési formát is ötvözheti, harmadrészt pedig nagyon-nagyon respektálok az angol nyelvi területen nyújtott teljesítményét.” (önismeret tanár)

A Pannival foglalkozó művésztanár véleménye szerint sem egyértelmű, hogy hogyan képzei el a jövőjét, mindenesetre reméli a rajz és a festészet valamely ága örökre fontos része lesz életének.

Volt tanára szerint Panni a középiskolában és kollégiumban eltöltött idő alatt rengeteget változott, és bár nem világos előtte melyik irányt választja, de amiatt, hogy a kudarcok ennyire megviselik, félti a művészpályától, reméli inkább a tudomány irányában halad tovább.

Azt, hogy merre vezet Panni útja a jövőben sokan sokféle képen látják, ő pedig szereteágazó érdeklődése és sokoldalú tehetsége miatt nem tud dönteni, erősen befolyásolja környezete abban milyen választ ad a feltett kérdésre. A japán nyelv a tudomány a képzőművészet és a gazdasági- politikai irány is egyaránt felmerült már az elmúlt évben, mint lehetséges jövő. Most a fakultációválasztások előtt mégis két merőben más lehetséges irány körvonalazódik, amik közül szerencsére még most nem kell választania. Az egyik a képzőművészeti egyetem, aminek felvételijére a kollégiumban a művésztanár segítségével sikeresen fel tud készülni, a másik pedig a gazdasági vonal, megerősítve a japán nyelvvel, erre részben az iskolai fakultáción részben külön órákon tud felkészülni. Az mindkét esetben egyértelmű, hogy a sikerek érdekében javítani kell kudarctűrésén, és azon, hogy csak bizonyos vele közeli szakmai kapcsolatban állólóktól fogad el kritikát, egyébként nagyon megsértődik. A művészeti pályák mindig is elég szubjektívek voltak és lesznek. Ha figyelembe veszem Panni gyengeségeit, nem biztos, hogy a képzőművészeti pálya számára az ideális választás.

A hipotézisek közül az első, a roma származására, a roma identitásra vonatkozott. A válaszadók egyértelműen megerősítették, hogy bár nem hivatkozik vele, büszke cigány mivoltára, és a roma kultúrára, hagyományokra. Az interjúkból kiderül, érzi a tehetségével járó felelősséget abban, hogy egyfajta pozitív mintát kell adnia a nála fiatalabbak felé. Megerősítették azt a megfigyelésemet, hogy egyfajta nagyon szimpatikus természetességgel kezeli származását, nem hivatkozik vele.

A tehetségére vonatkozó hipotézisem is igaznak bizonyult. Bár nem mindenki ítélte meg egyformán miben is tehetséges Panni, azt mindenki megerősítette, hogy bizonyos területeken kiemelkedő képességekkel rendelkezik. Mindenki kiemelte a rajz és idegen nyelvek területén meglévő tehetségét, és bár csak ketten említették a kutató szemlélet, a dolgok megismeréséhez és problémák megoldásához való hozzáállás terén megmutatkozó kiemelkedő képességeit, mégis úgy gondolom ez Panni igazi nagy tehetsége, ez magyarázná, hogy több területen, tantárgyban is kiemelkedő eredményeket ér el.

A hiányokkal kapcsolatban a válaszadók bár sok mindenben egyetértettek, nem mindent láttak egyformán. A dolgokban való elmélyedést, és a nagyfokú tájékozottságot, és a türelmetlen, minél előbb legyen meg, hozzáállást többen is megerősítették. Csak társai emelték ki az éneklés területén meglévő képességeit, de mivel, mint ők is mondták nem fordít rá energiát és van az osztályban más ezen a területen tehetséges diák, ez nem mutatkozott meg a többiek számára. Az emberi kapcsolatok, és

a másokkal való kommunikáció területén meglévő hiányosságait mindenki egyértelműen megfogalmazza. Diáktársai megerősítik még egy hibáját, amit a felnőttek nem mind emelnek ki, hogy ami nem érdekli, azzal nem foglalkozik, vagy nem eleget. Ez nyilvánul meg a tanulmányi eredményében is, azokat a tárgyakat, amik iránt nem érdeklődik, alig- alig tanulja, így eredményei ezekből gyengébbek az elvárhatónál és képességeinél.

A kutatás eredményeire, valamint az elmúlt két és fél év alatt összegyűjtött információkra és tesztekre alapozva készítettem Panni számára egy egyéni fejlesztési tervet (melléklet 6.4.), amely részletes fejlesztési programot tartalmaz. A terv alapját a következő dokumentumok képezték.

- középiskolai felvételihez csatolt általános iskolai osztályfőnök jellemzése
- középiskolai felvételihez csatolt kézzel írt önéletrajz
- felvételi eredménye
- kollégiumi beköltözés után kitöltött induló kérdőív
- a 9, 10, 11 évfolyamon készített szociometriai felmérés
- Somogyi TISZK honlapján kitöltött tesztek eredménye
- TKBS kreativitásteszt
- tanulmányi és versenyeredmények

EGYÉNI FEJLESZTÉSI PROGRAM - PANNI

Fejlesztési terület	fejlesztendő képességek/alrendszer	Fejlesztési feladatbank/feladattípusok	Munkaforma/módszer	Eszközök /erőforrások
Szociális és emocionális képességterület	közösségi beilleszkedés	Én és a másik Csoportnormák megismerése, elfogadása, normaszegő magatartás	csoportos önismeret	szociometria mérés
	türelem	Önellfogadás fejlesztése Máság elfogadása (egyéni munkatempó, iskolai elvárások ismerete) Csökkentett inger mennyiség elfogadása - fókuszálás	egyéni mentorálás élménypedagógia (erőteljes frusztrációs mechanizmus feldolgozása) relaxáció	zene, laptop, bot, szőnyeg, stb.
	alkalmazkodó képesség	kooperatív technikák gyakorlata során a csoportos helyzethez való alkalmazkodás feladathelyzei; megvalósító attitűd erősítése; egymásra utaltság a feladatokban (pl. Nem hall, nem lát, nem beszél. Csoportos építés stb.)	csoportos önismeret kooperatív munkaformák alkalmazása (pl. párban, csoportban – szerepváltás: ne vezető legyen!)	csapattag-típus kérdőív felvétele
	önérvényesítés	Csoportterdek, önérdék kapcsolata, alárendelődés, önérvényesítés mechanizmusai.	egyéni mentorálás Tanulói munka elemzése – fogalmazás vizsgálat	A/4-es papír, toll
	reális énkép	énkép, ideális én, reális én összehasonlítása	egyéni mentorálás	önértékelés mérés teszt; feladatlap +és – tulajdonságok gyűjtése
	együttműködés, társas kapcsolatok	bizalom fejlesztésének feladatai; közös cél eléréséhez szükséges összefogást fejlesztő feladatok; pl. közös ház tervezése, családok felállása, működtetése, szőnyegfordító stb.	csoportos önismeret, kooperatív technikák alkalmazása (pár, csoport stb.) – ablak módszer, szakértői mozaik stb.	karika, kötél, dobálható tárgyak, szőnyeg,

Fejlesztési terület	fejlesztendő képességek/alrendszerek	Fejlesztési feladatbank/feladattípusok	Munkaforma/módszer	Eszközök /erőforrások
Kognitív képességterület	Motiváció	Természettudományos tantárgyak elsajátítása iránti motiváció aktiválása; motivált állapot fenntartása; ösztönzés az egy-egy területen való elmélyült munkavégzés irányába	Életviteli mentorálás keretén belül Egyéni törődésen Életkerék Kötődési háló Családlátogatás	A/4-es papír, toll Nyomatott életkerék, kötődési háló Családlátogatás szempontsora
	Műveleti sebesség fejlesztése	Összeadás, kivonás, pótlás, osztás, szorzás fejlesztése 2 hónapon keresztül napi 5 percben	FOM – előre elkészített feladatsorok alkalmazásával. Egyéni feladatmegoldás	Feladatlapok
Tanulási képességterület	Idegen nyelv (angol, német)	A 2 fő nyelv kiemelt fejlesztése; célkitűzés ütemezett feladat végrehajtással. Folyamatos motiváció, kihívások elé állítás – pályázatok külföldi út lehetősége, fordítás, írás (pl. több képességterület összekapcsolása révén: képregény rajzolás, szövegezés angol nyelven)	Egyéni, önálló feladatvégzés Feladatvégzés párban Kiscsoportos korrepetálás lehetősége (korrepetitor szerepkörének erősítése)	Előre összeállított feladatlapok célirányosan az angol felsőfokú nyelvvizsga megszerzésére, illetve a német alap, majd középfokra.
	Informatika	Képszerkesztő programok megismerése Karaktertervezés Digitális rajzolás eszközkészletének megismerése, fejlesztés	egyéni önálló feladatvégzés egyén kiemelt mentorálás Kaposvári Egyetem bevonása szükséges (Művészeti Kar)	laptop, asztali gp biztosítása, digitalizáló tábla biztosítása stb.
	Rajz	Különböző technikák megismertetése, papír alapú rajzolás erősítése Műfaji sokszínűség, kiteljesedés (pl. tájképek, portrék, csendélet stb. készítése)	egyéni önálló feladatvégzés egyén kiemelt mentorálás Kaposvári Egyetem bevonása szükséges (Művészeti Kar) Festőműhely csapatába való beilleszkedés segítése – csoportos önismeret, kreatívfejlesztő csoportfoglalkozások révén	akvarell, pasztell, tus, grafit, pitt kréta, művészfilc használata stb. megfelelő papírok, fixáló spray, ecsetek stb.
Orientációs képességterület	Idői orientáció fejlesztése	Egyéni időtervezés, időtervek készítése (napi, heti, havi stb.) - tanulási időterv - heti időbeosztás napi bontásban, órásváiban	egyéni mentorálás keretén belül tanulásmódszertani segítségnyújtás	A/4-es papír, toll, Excel program,

4. Összefoglalás

A szakirodalmi áttekintésből bemutattam az európai és magyarországi romák életkörülményeit. Ebből kiderült, hogy helyzetük nehéz, sokaknál kilátástalan. A hagyományos roma szakmák iránti kereslet csökkenése illetve megszűnése, valamint az alacsony iskolázottság, a szakma hiánya nagyon rossz anyagi és életkörülményeket eredményez. Az egészségügyi ellátásuk sem megnyugtatóan megoldott, ezt súlyosbítja a kultúra és hagyományok okozta hátrányok. A romák által lakott települések, városrészek iskoláinak mind eszközi mind személyi adottságai általában elmaradnak az átlagostól.

A kutatás során igyekeztem interjút készíteni azokkal a felnőttekkel és diákokkal, akik közelebbi kapcsolatban vannak Pannival, és ezáltal pontosabb, realisabb képet tudtak róla kialakítani. Ezen kívül összeszedtem és újakkal kiegészítettem a Pannival kapcsolatos teszteteket.

A kutatásból kiderül, hogy Panni - bár több területen is kiemelkedő eredményt ért el az elmúlt évek során – igazi tehetsége a kutató szemlélet és hozzáállás. Az a fajta kíváncsi türelmetlenség, ami arra készíti, hogy minél átfogóbban, alaposabban megismerje az általa kutatott területet, a megoldásra váró problémát. Ezt kiegészíti egyfajta maximalizmus, aminek köszönhetően minden munka, ami kikerül a kezei közül, igényes és alapos. Ezen kívül minden alkotása magán hordozza Panni sajátos személyiségének vonásait, munkái egyediek, könnyen beazonosíthatóak.

Az elkövetkező két évben a tehetségterületek fejlesztésén kívül, a jövőbeli sikerek érdekében fokozottan figyelni kell gyengeségeire, hiányaira. Meg kell tanítani, hogy realisabban felmérje képességei, ideje, és lehetőségei határát. Ma Panni túl sok pályázaton, versenyen indul, nagyfokú kíváncsiságának engedve sok mindenbe belefog, és bizony előfordul, hogy túlvállalja magát. A rajzpályázatok kritikus megválogatásával, technikája fejlesztésével, tárháza színesítésével, sokkal kevesebb kudarc fogja érni a jövőben.

Talán a legnagyobb hiányossága az emberi kapcsolatok terén van. Meg kell tanítani, hogy megtalálja a közös hangot a hozzá közelállókkal, hogy tudjon beszélgetni másokkal, úgy, hogy azok értsék és érdeklődjenek mondanivalója iránt.

Panni jövője még kérdéses merre tart, határozottan és rendíthetetlenül halad előre, azokra az emberekre támaszkodva, akiket elfogad, akiknek véleményét, és kritikáját átgondolja és igyekszik változni, fejlődni.

Számomra nagyon érdekes lenne tíz és múlva újra elbeszélgetni Pannival, megtudni mi valósult meg álmaiból, terveiből, beváltotta-e azt az ígéretet, amit ma a körülötte élők egyértelműen látnak. Szívesen elbeszélgetnék azokkal az emberekkel, akik azt a Pannit ismerik, megtudni mennyit változott, az eltelt évek alatt.

5. Irodalomjegyzék

- BAGDY Emőke (2004): Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest
- BALOGH László (2007): Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz. URL: <http://tehetseg.hu/mi-tehetseg>
- BINDORFFER Gyöngyi (2012): Identitás és közösségi intézmények, Az informális családi és a formális politikai tér szerepe a roma identitás alakulásában. in: *Társadalmi együttélés* 2012/4
- BINDORFFER Gyöngyi (2001): Kettős identitás – Etnikai és nemzeti azonosságtudat Dunabogdányban. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest
- ELEKES Györgyi (2011): Roma integráció és iskolai mobilitás. in: *Educatio* 2011/II p.253-257 URL: http://epa.oszk.hu/01500/01551/00056/pdf/educatio_EPA01551_2011-02-Kutkozben1.pdf
- FALUS Iván (2000): A megfigyelés. In: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe szerk. Falus Iván 3. kiadás. Műszaki Kiadó. Budapest p.125-170.
- FEHÉRVÁRI Anikó – Liskó Ilona (2006): Az Arany János Program Hatásvizsgálata. Felsőoktatási Kutatóintézet. Budapest URL: https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&ved=0CEQQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.hier.iif.hu%2Fhu%2Fletoltes.php%3Ffd%3Dkutatas_kozben%2F315&ei=CToUsDQK8fMywPg6IDQCA&usg=AFQjCNFufI7Y0DjrWkQOQPh5rIT9oYq4FQ&sig2=5fHicC9VhL8PWJwVh4QcA&bvm=bv.57799294,d.Yms
- GIDÁNE Orsós Erzsébet - HARDI Ildikó - HARDI András (2010): Tanulásmódszertan két iskola közt In. Új Pedagógiai Szemle 2010/8-9 p.110-114. URL: <http://www.ofi.hu/tudastar/uj-pedagogiai-szemle>
- K. NAGY Emese : Generációk közti Párbeszéd Program. URL: http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=62&temid=102
- K. NAGY Emese: Komplex Instrukciós Program. URL: http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=62&temid=102
- K. NAGY Emese: Logikai Táblajáték Program. URL: http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=62&temid=102
- LÁZÁR Péter (én.) URL: <http://hungary.ashoka.org/sites/hungary.ashoka.org/files/Lazar%20Peter.pdf>
- MARIÁN Béla (2009): Roma társadalom URL: <http://www.marketingcentrum.hu/index.php?lang=hu&page=reszletek&id=33>
- MERKER Dávid (2012): A romák helyzete Magyarországon
- NÁDASI Mária (2000): A dokumentum elemzés In: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe szerk. Falus Iván 3. kiadás. Műszaki Kiadó. Budapest p.317-329

- NÁDASI Mária (2000): A kikérdezés In: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe szerk. Falus Iván 3. kiadás. Műszaki Kiadó. Budapestp.171-211
- NEMÉNYI Mária (én.): Kisebbségi identitások vizsgálata a szociálpszichológiai-ában. Roma származású gyerekek identitásstratégiái. URL: <http://www.kisebbssegkutato.tt.mta.hu/uploads/files/archive/675.pdf>
- BÁTHORY Zoltán – FALUS Iván Szerk.(1997):Pedagógiai Lexikon III. kötet, Keraban Kiadó, Budapest.
- RÉTHY Endréné – VÁAMOS Ágnes (2006): Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia, Bölcsész Konzorcium. In.: Szerk. M. Nádasi Mária : A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése,8. kötet.
- SZABOLCS Éva (2000): Tartalomelemzés In: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe szerk. Falus Iván 3. kiadás. Műszaki Kiadó. Budapest p.330-339
- TORGYIK Judit (2005): Fejezetek a multikulturális nevelésből. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest
- TORGYIK Judit (2014): Portfólió. Elhangzott Budapesten a 2012.03.01.-i előadáson
- TÓTH Kinga Dóra (2008): Sikeres cigányok identitása Angliában és Magyarországon, Budapest, L'Harmattan, 174.p.
- URL: <http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemezések/A%20rom%C3%A1k%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>
- VAJDA Zsuzsanna(2006): A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó Kft, 217-266p.

6. Melléklet

6.1 Fotók

1. kép. Az Olasz Kultúrintézet rajzpályázatára készült alkotása

2.kép

3. kép. „Ki minek gondol, az vagyok annak” pályázatra készített alkotása

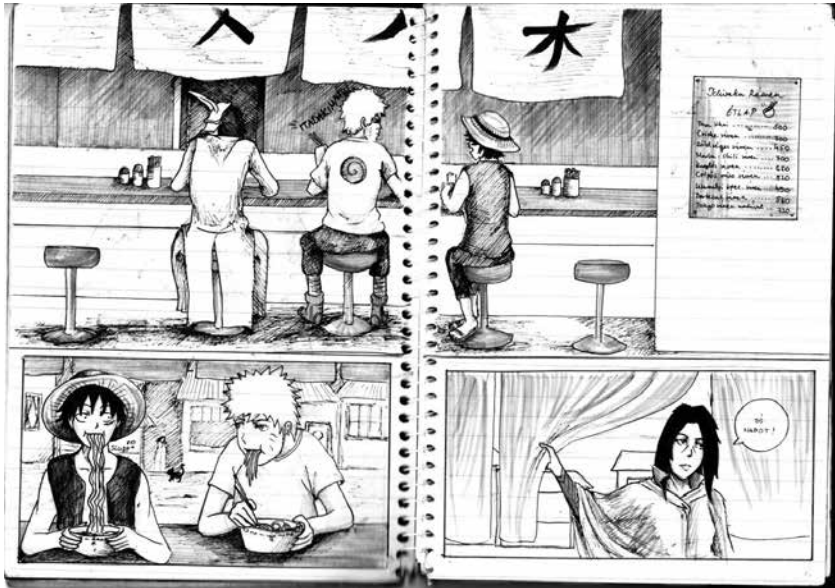
4. kép

5. kép

6. kép. Korrupció ellenes pályázatért kapott oklevél

7. képrészlet az In medias res című képregényéből

6.2. Táblázatok

1.sz. A csoport tanulóinak szociális körülményei

	Leány	Fiú	Összesen
Kaposváron lakik	2	1	3
Vidéki kisvárosban lakik	2	1	3
Kistelepülésen lakik	9	8	17
Roma származású	4	3	7
Teljes családban él	6	3	9
Egyedül álló szülő neveli	5	6	11
Elhunyt az egyik szülő	1	2	3
Családtag neveli	0	1	1

2. sz. : Somogyi TISZK honlapján Panni által kitöltött tesztek eredményei

Milyen vagyok?	Lelkiismeretesség	86%
	Nyitottság	82%
	Barátságosság	80%
	Energia	70%
	Érzelmi labilitás	56%
Érzelemkezelés	Kíváncsiság	93% átlagosnál magasabb
	Düh	60% átlagos
	Szorongás	50% átlagos
Érdeklődés-adottságok	Szociális	87%
	Művészi	87%
	Vállalkozó	85%
	Kutató	83%
	Gyakorlatias	80%
	Hagyományok	67%
Személyes stílus	Észlelő	65%
	Gondolkodó	65%
	Intuitív	55%
	Extrovertált	53%
	Introvertált	48%
	Érzékelő	45%
	Megítélő	35%
	Érző	35%
Érzelmi intelligencia	Problémamegoldás	83%
	Optimizmus	80%
	Boldogság	80%
	Empátia	80%
	Interperszonális viszony	76%
	Önbecsülés	76%

3. sz.: 2014 márciusi szociometria felmérés gyakorisági táblázat

Rokonszenvi kritéri.				Bizalmi kritériumok				Aktivitás fun...				Szakmai hoz...				gazdaságosság kritéri...				Julajdonisági kritéri...				Népszerűsége...				Összesen					
1	4	13	8	11	17	6	12	2	9	5	10	15	3	18	16	7	14	RK	BK	AF	SZH	IK	TK	NK	Σ								
1	2	1	1	0	1	1	1	2	5	1	3	3	6	2	1	2	0	4	2	2	7	7	9	2	33								
1	2	1	2	2	3	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	4	7	0	1	3	0	15									
3	2	2	2	0	3	0	0	2	3	0	0	1	5	1	3	1	0	7	5	0	5	1	9	1	28								
2	2	3	1	2	1	1	4	15	11	0	0	2	6	4	9	3	0	7	4	5	20	2	19	3	66								
0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	5								
3	5	4	3	0	4	1	10	5	6	6	9	12	5	10	0	3	3	12	7	11	11	27	15	6	89								
4	2	3	4	2	4	2	0	0	0	3	2	2	0	1	0	0	2	9	10	2	0	7	1	2	31								
3	2	2	1	1	2	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	7	4	1	0	1	1	0	14								
3	1	2	0	3	2	0	0	2	0	2	4	0	0	1	0	2	2	6	5	0	2	6	1	4	24								
6	7	6	5	5	6	0	0	1	0	2	2	2	1	1	2	0	0	21	16	0	1	6	4	0	48								
1	4	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5	2	1	0	1	0	0	9								
0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	3								
6	5	2	2	2	4	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	13	8	0	2	2	0	0	25								
3	3	3	3	3	3	5	0	0	0	1	2	1	1	0	1	1	2	9	9	5	0	4	2	3	32								
1	0	0	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	5	0	0	0	1	7	7								
3	4	3	2	5	3	1	2	10	9	3	6	9	8	4	2	2	10	10	3	19	15	21	4	82	7								
4	3	2	3	0	1	1	1	0	0	3	0	6	1	2	0	3	1	9	4	2	0	9	3	4	31								
2	4	1	0	0	1	2	1	4	0	0	0	2	0	2	0	0	4	7	1	3	4	2	2	4	23								
3	4	4	3	2	2	5	2	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	11	7	7	0	3	1	0	29								
3	2	2	2	2	2	2	3	0	0	2	2	3	1	2	0	3	0	7	6	5	0	7	3	3	31								
1	2	1	2	2	2	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	4	6	1	0	2	0	2	15								
3	0	2	2	7	0	1	0	5	8	0	4	4	4	2	0	1	1	5	9	1	13	8	6	2	44								
1	1	1	2	3	1	4	2	9	11	0	0	0	0	3	15	4	1	3	6	8	20	0	18	5	58								
59	58	48	42	45	47	31	27	56	56	23	40	50	40	35	27	20	163	134	58	113	115	115	47	742	742								

6.3. Interjútervek

Panni (mélyinterjú, életút interjú)

- Kérlek, mesélj egy kicsit a családról, lakóhelyedről, honnan jöttél?
- Mennyire fontosak családban a roma hagyományok, értékek?
- A romák mely csoportjához tartozik a családod?
- Mennyire tartod magad tehetségesnek?
- Általános iskolában is voltak már versenyeredményeid. Ki támogatott ebben?
- Mi vagy ki motivál abban, hogy ezeket az eredményeket elérd?
- Hogyan emlékszel vissza, szüleid abban az időben hogyan viszonyultak eredményeidhez, sikereidhez?
- Bekerültél a megye legjobb gimnáziumába és kollégista lettél. Mi változott ezzel?
- Milyen a tanárok hozzáállása az iskolában, hogyan viszonyulnak hozzád? Támogatnak?
- Tehetségesnek tartanak az iskolában? Miben?
- Kik azok a kollégiumban, akik támogatnak, segítenek? Hogyan?
- Mik az erősségeid, mi az, ami szerinted hozzájárulhat ahhoz, hogy sikeres legyél?
- Mik a hiányaid, hibáid, amiken változtatnod kell, vagy amiben fejlődned kell céljaid eléréséhez?
- Akadályoz-e akadályozott-e valaha céljaid elérésében az, hogy roma vagy?
- Büszke vagy rá?
- Hogyan képzeld el a jövődet, mik a céljaid? (pályakép, karrier, családi helyzet, lakhely...)

Anya

- Mesélj, kérlek egy kicsit a családodokról? Milyen hagyományos értékek szerint nevelitek a gyerekeket?
- Milyen embernek tartod Hajnit?
- Tehetségesnek tartod? Miben, Mennyire? Mikor mutatkozott meg először?
- Mit gondolsz mik Hajni erősségei? Mik azok a képességek, amiben jó, amik segíthetik a későbbi sikeres életben?
- Mik Hajni gyengéi, hiányosságai, mik azok, amin változtatnia, fejlődnie kéne?
- Miben változott amióta elkerült Kaposvárra iskolába?
- Milyen Hajnival együtt dolgozni otthon, illetve a munkában?
- Hogyan látod büszke a roma származására, fontos neki? Esetleg szeretne egy lenni a sok diák közt?
- Akadályozta ez szerinted valaha?

Szobatársak, csapattársak

- Milyen embernek ismertétek meg H-t? Mi róla a véleményetek?
- Tehetségesnek tartjátok-e? Miben? Mennyire?
- Együtt dolgoztatok vele a korrupció ellenes pályázaton. Milyen volt H-val együtt dolgozni?
- Hárman a szobatársai vagytok évek óta. Milyen H-val együtt lakni?
- Hogyan látjátok mik H. erősségei, azok a képességek, amiben jó?
- Mik a hiányai, gyengéi, amiben javulnia kéne?

Kollégiumi tanárok: a pszichológus és a szakkör vezető

- Mióta ismered H-t? Hogy emlékszel vissza milyenek voltak az első benyomásaid róla?
- Milyen embernek tartod?
- Tehetségesnek tartod? Miben? Mennyire?
- Mit gondolsz mik H. erősségei, mik azok a képességek, amiben jó, amik hozzájárulnak ahhoz, hogy később sikeres legyen?
- Mik a gyengéi, hiányosságai, mi az, amin változtatnia kéne, amiben fejlődnie kéne?
- Milyen H-val együtt dolgozni?
- Hogyan látod büszke roma származására? Fontos ez számára, vagy igyekszik egy lenni a sok kollégista közt?
- Akadályozta ez szerinted valaha?

Festőműhely művésztanára

- Mikor ismerted meg H-t? Mi volt az első benyomásod róla?
- Mennyire tartod tehetségesnek?
- Évek óta foglalkozol vele. Mi a véleményed a képességeiről a rajz területén. Mik az erősségei, mi az, amiben jó?
- Mely területek a gyengéi, hogy látod, miben kellene még fejlődnie?
- Beszélj kérlek az alkotásairól, mi a véleményed róluk.
- Milyen H-val együtt dolgozni?
- Hogyan fogadja a visszajelzéseket, kritikát? Képes-e ezek hatására változni, változtatni?

Általános iskolai földrajz tanár

- Már általánosban is tanítottad H-t. Milyenek ismerted meg?
- Tehetségesnek tartod? Miben? Mennyire?
- Egy vidéki iskolában tanítottál, ahová sok roma származású diák járt. Miben volt H. illetve a családja más, mint a többi roma diák? Más volt-e?

- Te mentoráltad a TDK dolgozatok megírásakor. Milyen volt együtt dolgozni vele?
- A szülőknél milyen volt a hozzáállása H. iskolai teljesítményéhez, tehetségéhez?
- Mik voltak H. erősségei, azok a képességei, amik segítették az eredmények elérésében?
- Mik voltak a gyengéi, amiben akkor úgy láttad fejlődnie kell, amiken változtatnia kellene?
- Szeptember óta itt dolgozol a kollégiumban. Hogyan látod miben változott H. az eltelt két évben?

Gimnáziumi osztályfőnök

- Hogy emlékszel vissza milyen volt az első benyomásod H-ról?
- Miben és mennyire tartod tehetségesnek?
- Hogyan látod fontos számára roma származása?
- Mik azok a képességei, amiben jó, amik segíthetik a későbbi sikerek elérésében?
- Mik azok a képességek, amiben javulnia kell?
- Milyen H. csoporton belüli helyzete, társas kapcsolatai? Hogyan sikerült beilleszkednie?
- Milyen pozitív és negatív változásokat tapasztaltál nála az elmúlt két év alatt?

6.4. Egyéni fejlesztési terv

Név: Panni

Helyzetfelmérés:

Családi háttér: Egy somogyi kis faluban él szüleivel és testvérével. Szerény körülmények közt élnek, de a szülők nagy figyelmet fordítanak a gyerekek nevelésére.

Tanuláshoz való hozzá állás: Gyors felfogású és munkatempójú, gondolkodása logikus, emlékezete fejlett. Következtetései jók és gyorsak, képzelete jó. Nyelvi kifejezőkészsége nagyon jó, stílusa választékos. Térbeli gondolkodása, számolási készsége jó. TDK eredmények: országos 1. ill. 2. hely.

Kollégiumi alapfelmérésből: Az iskolát mások ajánlották számára, tanulmányi eredménye 4,5 fellett volt, a tanulásban a siker és a tudásvágy ösztönzi. A kudarc ösztönzőleg hat rá, segítséget csak alkalmasként igényel.

Érdeklődési kör: Rajz /számítógépes játékokhoz rajzolt már figurát, kémia, biológia.

Kollégiumi alapfelmérésből: Rajz, éneklés, zenehallgatás

Közösségi magatartás: aktív résztvevője a csoport életének.

Egyéb: Az eredeti fejlesztési tervben ide kerülnek be a tanulóval, és a tanuló környe-

zetével kapcsolatos események, észrevételek, történések, amik a kollégiumi évek során történnek. Ezeket a gyermek személyiségi jogai miatt kihagytam dolgozatomból. Tavasz óta odahaza családi konfliktusok vannak, ez kihat Panni tanulmányi eredményére is.

Tanulmányi előmenetel

ECDL vizsgák 4 modul (Operációs rendszer, internet, prezentáció, szövegszerkesztés)

9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam		13. évfolyam	
félév	évvége	félév	évvége	félév	évvége	félév	évvége	félév	évvége
4,43	4,57	4,62	4,31	4,15					

Aktuális tanévben:

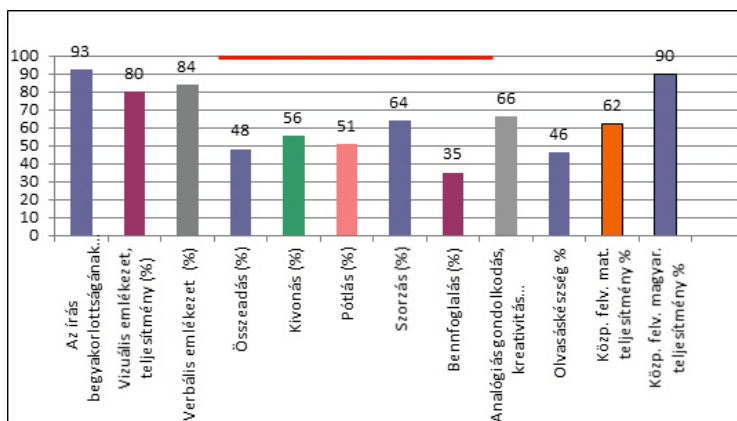
kiemelkedő eredményt ért el (tantárgyak)	Intézkedések
	Olasz Kultúrintézet rajzpályázatán különdíjat kap.
	országos informatika verseny 5. hely és legjobb prezentáció díja
	Napkerék egyesület és az Esélyek Háza rajzpályázat 1. hely
	II. Mentovich Ferenc komplex természettudományos verseny, országos 12.
	angol középfokú (B2) komplex nyelvvizsga
	országos angol verseny 3.hely
	országos informatika verseny legjobb elméleti feladat díja
Javításra szorul (tantárgyak)	Intézkedések
matematika (3)	motiváció, időbeosztás javítása szaktanári segítség (csoportvezető)
fizika (3)	motiváció, időbeosztás
kémia (3)	motiváció, időbeosztás javítása szaktanári segítség (csoportvezető)

Tanulói portfólió értékelő

(csoportvezető által papíron és elektronikusan gyűjtött) mappába kerül:

- osztályfőnöki jellemzés
- önéletrajz
- Tanulói alapfelmérés
- Szociometria
- Somogy TISZK felmérései
- félévi értékelések
- Szociometria
- Kreativitásteszt TKBS
- Szociometria

Központi mérések eredményei

A központi felvételi eredménye

Helyi mérések eredményei

Ide kerülnek be azok az ábrák és táblázatok, amik a tanulóval kapcsolatos felmérések során készültek, készülnek.

Mért terület	Eredmény
szociometria	Egy négyfős csoport tagja, további két fő kapcsolódik még hozzá
szociometria	Szobatársaival egy négyzetet alkotnak.
Kreativitásteszt	Türelmetlenség átlag feletti
	Nonkonformitás picivel átlag felett
	Kockázattvállalás lényegesen átlag alatt
	Önértékesítés lényegesen átlag alatt
	Játékoság lényegesen átlag alatt
szociometria	Szobatársaival egy négyzetet alkotnak, de kettőjükhez kapcsolódik még egy fiú is.

Továbbtanulás, pályaorientáció

Terület, szakma megnevezése: csillagászat, atomerőművek (8. félév)

Japanisztika, közigazgatás, számítógépes grafika

Mérés eredménye:

Választott fakultáció: magyar, történelem

Tervezett érettségi tárgyak:

Fejlesztendő terület

Képességterület, attitűd stb. megnevezése	Hogyan valósul meg a fejlesztés?
rajz anatómiai ábrázolás, technikai ismeretek szélesítése	festőműhely szerdánként
időbeosztás (hajlamos túlvállalni magát)	egyéni beszélgetés
reális énkép	mentorálás (a kollégium pszichológusa)
másokkal való kommunikáció javítása másokkal való együttműködés, társas kapcsolatok	önismereti foglalkozások

Tehetséggondozás

1. Tehetséges területek:

Rajz - grafikák, akvarellceruzás rajzok

angol

TDK dolgozat

ősz, elkezd komolyan elmélyedni a képregények világában, rajzolja első saját képregényét.

április, szakkönyvet vesz, ami a képregények készítésével kapcsolatos

2. Az egyéni tehetségfejlesztés irányába tett szakmai lépések:

Panni a kezdetektől jár a kollégium festőműhelyébe, rendszeresen vesz részt pályázatokon (ezeket a lehetőségeket Ő maga keresi).

A Napkerék egyesület rendezvényén bemutathatja nyolcadikban készített TDK dolgozatát.

A Kárpát Medencei Ifjúsági Képzőművészeti táborban volt 10 napig

Gyergyósárhegyen.

Az Esélyek Háza rendezvénysorozatán kiállítják, és 1 hellyel értékeli rajzát, a konferencián pedig bemutathatja portfólióját.

Részt vett a Kárpát Medencei Ifjúsági Képzőművészeti táborban.

Pályázaton nagy értékben akvarell-festék készletet és akvarellpapírt nyer, a nyereményt a tanév során később veheti át.

A tanulóval foglalkozó szakemberek megnevezése

Név	Terület
Iskolai rajztanár neve	festő, rajztanár
Kollégiumi rajztanár neve	művésztanár
Mentor neve	gyógypedagógus, pszichológus
Kollégiumi tanár neve	keleti kultúra szakkör vezetője

6.4. Tanulói munkák

A cigány nép allegóriája

Dragon Age címlap

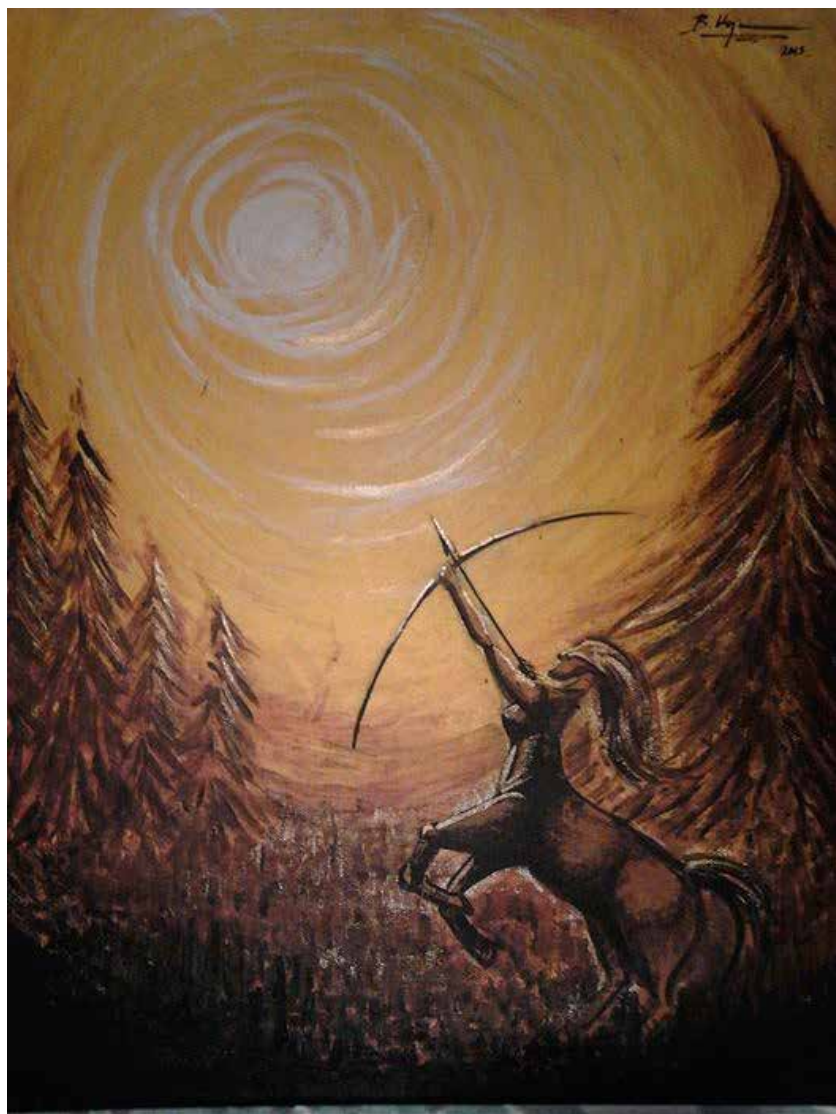
A 2013 évi naptár február hónapja

B. Hogue
1983

Debit : Istri nina'tek

[illegible]

Nyctus: toornien nyctopaniin dase (maal
meylemteke 22 eppesig dase nyctet)

[illegible]

Műfaj: Epikuszerűtlen foglalt alkotás, amelyben a cselekmény is fontosabb. Műfaj: művészi.

Epikura elemek egy pöttyös konténeret vesz el
 három elemek 1 kerekű talca állagot adt
 Drómmal elemek Pálmával szűk, drómmal jelenetű

Sinnesreize: An Isten nyazata a közlekedési káros
nem növekedik szivességi stressz fiziológiai hatásának meg
Boríték évek + 3-5 éves (Pápai János ügyes)
húman szűkebbek általános közlekedési AB+
CDC, DCD

Allergikus hátfájásból 1300 napig tartó
mellet az az ataxia. "Dare 35 éves ember elvált
az allergiától." Itt, enél, völeg, hang.

- * Ichen tokile kesepi utul
- * A Panglonan is B kelas van orok, mist a Pandhison)
- * Zekker indoleni shapant pishidan a feldhaustrot (kache)

SOMOGYI ADÉL

Távol-keleti szakkör a kollégiumban

Tartalom

Bevezetés	65
A szakirodalmi háttér áttekintése	65
Kultúra	65
Szubkultúrák	68
Globalizáció	70
A távol-keleti országok – kulturális különbségek	71
Tantervi anyaghoz való kapcsolódás, a kollégium szerepe	74
A vizsgálat	76
A vizsgálat módszerei, eszközei	76
Kérdőív	77
Attitűdvizsgálat	78
Dokumentumelemzés	78
Hipotézis	79
Kérdések:	79
Hipotézisek:	79
A vizsgálati minta	80
A Távol-keleti szakkör rövid bemutatása	80
A szakkör tagjai	82
A vizsgálat lebonyolításának körülményei	84
A vizsgálat eredményei	85
A kérdőív elemzése	85
Dokumentumelemzés	92
a, motiváció a Távol-keleti szakköri jelentkezéshez	92
b, a szakkör hatása a tanuló ismereteire, fejlődésére	93
c, a szakkör hatása a tanulók attitűdjére	95
d, a szakkörön tanult ismeretek alkalmazása	96
Összefoglalás	98
Felhasznált irodalom	100
Mellékletek	102

Bevezetés

A mai társadalmunkban előtérbe kerülnek a különböző kultúrák jellemzői, azokhoz való viszonyunk, elfogadásuk vagy éppen elutasításuk. Egyre közelebb kerülnek az országok egymáshoz a közlekedés és a szabad munkavállalás által. Szükség van a tisztelőre, türelemre, egymás szokásainak megismerésére. Ázsia távol-keleti részén él a világ 2/3-a, sokan próbálnak szerencsét Európában is. Szerintem hasznos lehet életformájuk megismerése.

A különböző kultúrák egymás mellett élése, vagy éppen be- és összeolvadása számos kérdést vet fel a mai kutatók körében. Néhány fogalom a mai napig is tisztázásra, finomításra szorul, esetlegesen ellentmondásos lehet a szakterületek között és azon belül is. A teljesség igénye nélkül próbáltam értelmezni a kultúra, a globalizáció fogalmát, a szakkör céljaihoz adekvátan.

Kutatásom célja, hogy megvizsgálja a különböző háttérrel rendelkező gimnáziumi tanulók milyen viszonyban állnak a Távol-Kelet kultúrájával, továbbá az új ismeretek hatására személyiségük, értékrendjük miként alakul. A vizsgálati részben szeretném bemutatni a szakkört, tárgyi eredményeit, az évente megvalósuló tanulói projektet (távol-keleti nap), illetve a kérdőív, fogalmazás eredményeit, elemzését.

Mivel a kollégiumi szakkör önkéntes szabadidős választás, kíváncsi voltam mi lehet az oka a választásuknak, beváltotta-e a hozzá fűzött elvárásokat, változtatott-e rajtuk, másokhoz való viszonyukon vagy éppen az eltérő kultúra elfogadásán. Azt gondolom, hogy egy más kulturális jellegű multikulturális program által - legyen az rövid vagy hosszú távú - a tanulók befogadóbbá válhatnak nem csak idegen nemzetek tagjaival szemben, hanem egymással is.

A szakirodalmi háttér áttekintése

Kultúra

A kultúra folyamatosan jelen van életünkben, ritkán gondolkodunk a jelentésén, legtöbbször ösztönösen használjuk. A tudományok – szociológia, pszichológia, antropológia, neveléstudomány, történettudomány, stb. – viszont annál inkább taglalja jelentését, részeit, strukturáját, dimenzióit, alkalmazását. A különböző korokban különböző jelentésekkel bírt, több filozófus, gondolkodó próbálta meghatározni a fogalmát.

A rengeteg meghatározásból igyekeztem egy-egy számomra meghatározó elméletet kiválasztani. A Magyar értelmező kéziszótár elsődleges meghatározása szerint a kultúra: *„Az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi értékek összessége / A mű-*

velődésnek vmely területe, ill. vmely korszakban, vmely népnél való megnyilvánulása." (Pusztai, 2003) Valóban le lehetne egyszerűsíteni a kultúra fogalmát, de az emberek által létrehozott tárgyak, mint materiális értékek (pl. használati eszközök, épületek, festmények, játékok, ékszerek, ruhák) és a szellemi értékek (nyelv, szokás, norma, hiedelem) ennél összetettebbek. Annál is inkább, mert a kultúra, amit csak ember tud létrehozni, nagyon különböző lehet nemzeti, regionális, helyi szinten, de nemre, korra, társadalmi rétegre, szervezeti szinten is. De magának az egyénnek is saját kultúrája van. (Torgyik, 2014.)

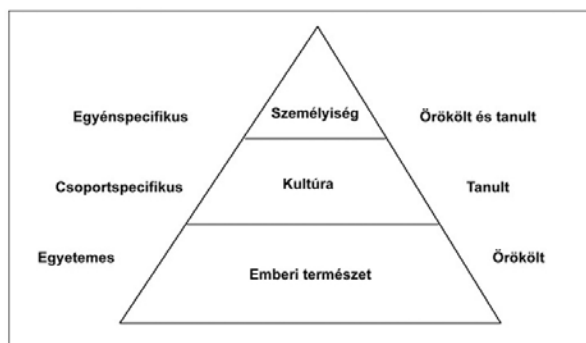
Neidermüller Péter idézi Geertz-t (1994), aki a kultúrát szimbolikus rendszernek tartja, amit a társadalom teremtett, a benne élő emberek hozzák létre a kapcsolataik alakulásával. Tehát *„... valamely csoport vagy társadalom a világra irányuló közös percepciók mintákat és értelmezési kereteket alakít ki, amelyek visszatükrözik az adott csoport társadalmi és történeti tapasztalatait, s ugyanakkor reflektálnak is azokra.*" (Neidermüller, 2001, p. 96-111.)

Természetesen előfordulnak bizonyos mintázatok, amelyek minden kultúrában megtalálhatók, un. kulturális univerzálék. Torgyik Judit írásában említi többek között például a családi ünnepeket, büntetéseket, tabukat, hajviseletet, udvarlást, házasságot, gyerekeknevelést, táncot, zenét, temetést, stb. (Torgyik-Karlovit, 2006, p. 13.)

Hofstede internetes honlapján¹ a kultúra két jelentését találhatjuk. Elsőként a „civilizációt”, amelybe az oktatás, a viselkedések, a művészetek, és kézműves tárgyak tartoznak. Ezt a „kultúra minisztériumának” nevezi. A másik a szociális antropológiai megközelítés, amely az emberek érzéseire, gondolkodására, cselekedeteire utal jelentésként. Hofstede meghatározásában az *„elme kollektív programozása megkülönbözteti egyes csoportok vagy kategóriák tagjait a másik embertől.”* (Geert Hofstede, 2010) A kategória lehet nemzeti, etnikumi, vallási, foglalkozási, szervezeti vagy nembeli. A *„társadalmi játék íratlan szabályának”* is nevezi. (Geert Hofstede, 2010)

Hofstede összekapcsolja az egyént és a közösséget, amelynek az alapja az emberi természet, erre épül a kultúra és a személyiség. (1. ábra) Mindezeket befolyásolják az örökölt és tanult tényezők, valamint az egyén társadalmi környezete. (Dr. Hegyi, Dr. Szabó, Dr. Szabó, 2011)

¹ <http://www.geerthofstede.nl/culture>

1. ábra: Az egyén és a kultúra viszonya

(Forrás: Hofstede, G.-Hofstede, G. J.: *Kultúrák és szervezetek. Az elme szoftvere*. Pécs: VHE Kft., 2008., 36. o. In Dr. Hegyi, Dr. Szabó, Dr. Szabó, 2011)

A Hofstede modellel, az ún. hagyma modellel több tanulmányban is találkozhatunk. Dr. Hegyi Szabolcs, Dr. Szabó Eszter és Dr. Szabó Miklós könyvében (2011) részletesen bemutatja a három réteget kívülről befelé haladva: szimbólumok, hősök, rítusok. Középen található a leglényegesebb, az értékek helye, de az egész „hagymát” átfogja a gyakorlatok sávja, ami a már kívülről is megfigyelhető megnyilvánulásokat jelenti.

Az értékek (szokás, viselkedés) egyéniek, idegen helyen rácsodálkozunk a tőlünk eltérőkre vagy pozitívan, vagy negatívan. Hofstede értékvizsgálata során 4 kulturális dimenziót sorolt fel:

- Maszkulinitás - feminitás – a két oldal kiegyenlíti egymást
- Hatalmi Távolsági Index – kis és nagy hatalmi távolság (engedelmesség, tisztelet, hierarchia, egyenjogúság, stb.)
- Bizonytalanság-kerülés – erős (szigorú szabályok, fenyegetettség érzése), gyenge (rugalmas szabályok, másság elfogadása)
- Individualizmus-kollektívizmus (F.Lassú, 2001, p. 37-38.) - én vagy mi központú

Az ázsiai országok jellemzően nagy hatalmi távolságú, kollektivisták típusúak, Japán kifejezetten maszkulin kultúrájú; Magyarország nagy hatalmi távolságú, maszkulin, erős bizonytalanság-kerülő. (Falkné Dr. Bánó, 2006, p. 21)

F. Lassú Zsuzsa hozzáteszi Hofstede felosztásához a Konfuciánus Munkamódot, ami Bond bevándorló kínaiak általi kérdőívének jövőképe. A szerző említést tesz még három kétpólusú értékdimenzióról Schwartztól: konzervativizmus-autonómia, hierarchia-egyenlőség és hatalom-harmónia párokat, majd összegezve arra jut, hogy 2 alapidimenzió határozza meg a kultúra jellemzőit:

*„egyén és csoport viszonya (függő vagy független)
a felelősségteljes társas viselkedés és erőforrás-elosztás motiválási módjai (tárgyalás
vagy hierarchia)”* (F.Lassú, 2001, p.37-38.)

A társadalomtudósok a kultúrát emberi tevékenységnek tartják, amit vagy az idősebbektől tanulunk, vagy újat alkotunk társadalmi, történelmi változások közben. *„A kultúrát kétirányú építkezési folyamatnak is tekinthetjük: a kultúra is épít minket, mi is építjük a kultúrát.”* (Erickson, 2008, p.33.)

Torgyik Judit is hangsúlyozza, hogy nagyobb részt tanulás szükséges a kultúra kialakulásához, amit a különböző viszonyok alakítanak – család, vallási, etnikai közösség, társadalmi elhelyezkedés, maga az ország, régió szokásai, normái, értékei. Ezeknek a viszonyoknak a változásai egyúttal megváltoztatják a kultúrát is, tehát a kultúra relatív. (Torgyik-Karlovit, 2006, p. 15.)

Szubkultúrák

A szubkultúra, melyet gyakran mikrokultúrának is neveznek olyan kisebb csoportja egy nagyobb egységnek, pl. társadalom, kereszténység, iskola, amelynek egyes kulturális elemei megegyeznek, saját nyelv, ill. beszédstílus, értékrend, külső megjelenés, meggyőződés, stb. jellemzi. A szubkultúrát meghatározza a nem, társadalmi réteg, földrajzi hely, lakóhely, etnikai csoport, életkor, vallás, foglalkozás, képességek, munkahely. Egy-egy ország nemzeti kultúrája is ide tartozik a világ vagy egy földrész, mint nagyobb egység szubkultúrájaként; a távol-keleti országok kultúrája érdekes lehet európai szemmel és viszont is. (Torgyik-Karlovit, 2006)

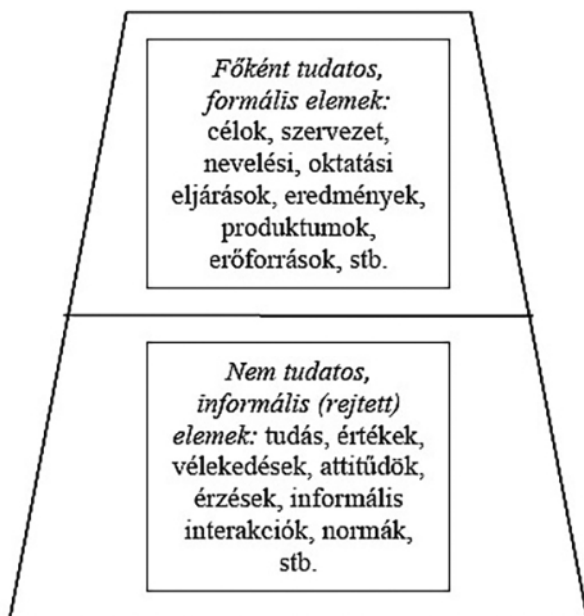
A többségtől való eltérések általában nem jelentenek devianciát, inkább lehetőséget, hogy különböző kulturális mintákhoz kapcsolódjunk. (Dr. Hegyi, Dr. Szabó, Dr. Szabó, 2011)

Koković (2000) tanulmányában öt szempontból emeli ki a mikrokultúrák fontosságát:

- generációs és osztálykülönbségek problémáinak megoldása;
- az egyén önmeghatározása, fejlődése;
- média hatása;
- szabadidős tevékenység;
- „másodlagos szocializáció”

Az iskolában is megfigyelhetők a különböző mikrokultúrák az iskola típusától és a tanulók kulturális szintjétől függően. Természetesen az oktatási intézmények maguk is kialakítanak szokásokat, értékrendet, normákat – többek között a pedagógiai programjuk is tükrözi ezt, de külső jegyeikben is megmutatják egyediségüket. Ezek a szubkultúrák további kisebb szubkultúrákra bomlanak nemcsak a diákok, hanem a tanárok, vagy akár a szülők csoportjában is. (Dr. Koković, 2000)

Az iskola „kulturális interpretáció, kulturális értelmezés, értékek, szimbólumok összessége.” (Golnhofer, 2006.) Minden iskolának meg van a maga sajátos felépítése, értékrendje, normája, belső világa, vagyis egyfajta szervezeti kultúra. Az úgynevezett jéghegy modell jól ábrázolja, hogy a kultúra néhány eleme látható csupán, míg jelentős része rejtett. (1. melléklet). Az iskola, mint szervezeti kultúra is hasonlóképp jelenik meg (2. ábra) (Golnhofer, 2006.)

2. ábra: Az iskolai kultúra jéghegy modellje

(Forrás: Golnhofer Erzsébet (2006): Szervezeti kultúra. In: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Az iskolák belső világa. Budapest, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet)

Az elmúlt 20 évben többféle mérés foglalkozott a fiatalok mikrokultúrájával, amelyben megállapították, hogy nálunk is ifjúsági korszakváltás következett be. Elmélyült a konfliktus a fiatalok és a felnőttek között, és meggyengült család és az iskola értékközvetítő szerepe is. (Mészáros, 2014).

A különböző mikrokultúrából érkező gyerekeket akkor tudja a pedagógus megismerni, ha nyitott és „rendelkezik kulturaközi kompetenciákkal – úgy, mint tolerancia,

empátia, elfogadás, másik ember és egy más kultúra iránti fokozott érdeklődés, nyitottság.” (Torgyik-Karlovitz, 2006, p. 23.) Mindez folyamatos képzéssel, rugalmassággal, beszélgetéssel, kérdezéssel (nem szégyen), valósulhat meg.

Mészáros kutatásában megjeleníti azokat a szubkultúrákat, amelyek nem tartoznak szorosan a pedagógiai jelleghez, mint például a különböző rajongó táborok, illetve „életformák” (rocker, emos, animés). (Mészáros, 2014)

Kővári Júlia cikkében a fiatalok öltözködési szokásain keresztül vizsgálta a szubkulturális csoportokat, akik egy-egy zenei stílust képviselnek ez által. A külső jegyeikben hasonló fiatalok gondolkodásmódja, viselkedése, attitűdje és a szabadidős tevékenysége is hasonló. (Kővári, 2009)

A távol-keleti fiatalok is követik a nyugati zenei trendeket, de egyedivé alakítják azt, és ezzel időnként nagy népszerűsége tesznek szert más kontinenseken is (pl. BTS – Blood sweat and tears). Magyarországon a fiatalok körében a japán és a (dél) koreai zenekarok a legnépszerűbbek. Az országok kezdőbetűivel jelölik a stílusirányzatot (J-rock, J-pop - japán, K-rock, K-pop - koreai, stb.).

Husztai Andrea írásában (2009, p. 107-111.) ezekhez a szubkultúrákhoz kapcsolódó külső megjelenésről ír, amelyekhez gyakran meghökkenítő ruházat, hajviselet, smink társul. Két féle változata van: a visual-kei és a kawaii (cuki) verzió. (2. melléklet, 1-2. kép). A fiatalok átveszik ezeknek a zenekaroknak a viselkedését, öltözködési stílusát, frizuráját; rendezvényekre járnak, ahol nem találják őket furcsának, egy társaság részei.

Globalizáció

A globalizáció a mai kor divatos szavai közé tartozik, számos értelmezéssel. Több szinten értelmezhetjük: gazdasági, politikai, oktatási, kulturális. Ulrich Beck globalizáció képe a lokalitás szerepét hangsúlyozza. Szerinte a globalizmus a gazdaság és a politika összemosódása, míg a globalitás a társadalmi nézőpontok kiszélesedése, azaz nincsenek határok. Ez vonatkozik a termelésre, a munkavállalásra, a média különböző formáira, kihat az emberek életvitelére (család, barátok). Beck globalizáció fogalmát idézi Mittich: *„A globalizáció a mindennapi cselekvés meg tapasztalható háttérnélküliségét jelenti, az információ, az ökológia, a technika, a transz kulturális konfliktusok, és a civil társadalmak különböző dimenzióiban.”* (Mittich, 2007. p. 66.).

A globalizációs folyamatban eltűnnek a határok a beruházásokban és kereskedelemben a telekommunikáció és internet világában. A pénzügyi piacok kölcsönösen függenek egymástól. Sok kutató vitatkozik a globalizáció hatásáról. A negatívumok közt említik az állami függetlenség csökkenését, a gazdaság-központúságot, az átláthatóság és felelősség hiányát, a gazdasági verseny tőkeátáramlását (multik), a homo-

gén társadalmak kialakulását. Pozitív hatásai közt nevezik meg a világpolgárságot, a gyors információszerzést kommunikáció és mobilitás segítségével és a nemzetközi igazságszolgáltatást. (Németh, 2004. p. 399-402.)

Mészáros az elektronikus-kommunikáció változását az ABC megjelenéséhez hasonlítja. Kiemeli a médiát, a média vezető szerepét, befolyását. Kialakul a hipertextszerű metanyelv, amelybe csak a rendszerhez alkalmazkodó kommunikálhat. (Mészáros, 2014. p. 72.).

A globalizáció hatására sokszínű lesz vagy uniformizálódik a világ? A különböző együtt élő kultúrák kölcsönösen hatnak egymásra, ezért a mai világban jobban kell tájékozódnunk a különbségekről:

- *a kulturális kontextusban (ami ebben az esetben a társadalmi és fizikai környezet jelzésrendszereit, illetve azok hatását jelenti),*
- *jogi és etikai környezetben, ami a jogrendszert és az általános etikai felfogást jelenti*
- *társas-társadalmi jellegzetességekben (pl. kik között alakulhat ki barátság, kik tarthatnak egy társaságba, stb.)*
- *a kommunikációban alkalmazott nem-verbális jelekben (ugyanaz a gesztus mást jelenthet az egyik és mást a másik kultúrában)*
- *az emberi életkor kezelésében (pl. az időskorúak az USA-ban elvárják, hogy egyenrangúan kezeljék őket, míg egy távol-keleti társadalomban különös tisztelet övezi az időseket),*
- *a nemek társadalmi kezelésében, egymáshoz való viszonyulásában,*
- *a vallásokban és a vallásokhoz való viszonyulásban, és*
- *az emberi képességeknek tulajdonított jelentőségben illetve a képességek társadalmi kezelésében.”* (Göndör, 2013.)

A távol-keleti országok – kulturális különbségek

Mi, európaiak a Távol-Keleten elsősorban Kelet-Ázsiát értjük, de sokféle besorolás létezik. A legteljesebb felfogás szerint Kelet- és Délkelet-Ázsia, Mongólia, India is ide tartozik. (3. ábra)

3. ábra: A Távol-Kelet kibővített változata

(Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1vol-Kelet#/media/File:Far_east.png)

A szakkör igyekszik szélesíteni a kört, az igényeknek megfelelően, így például az indiai kultúrával is foglalkozunk. A távol-keleti nemzetek kultúrája hasonló, egymásra épülő, mégis egyedi. A tanulók elsősorban a média hatására kezdenek érdeklődni a térség iránt. Nemcsak a filmek, szórakoztató műsorok, hírek által, hanem a blogok, közösségi oldalak révén is. Sok híres ember fordul a távol-keleti vallás felé, amely a nyugalmat, türelmet, békét ígér. Már Kosztolányi Dezső is behatóan tanulmányozta a távol-keleti kultúrát, nemcsak fordított verseket, hanem azok háttéréről is ismeretek szerzett és írt. Elsősorban a kínai és a japán kultúrát vizsgálta, megismerkedett Konfucius és Lao-Ce tanaival és homályos filozófiájukkal. A több istenhit és a szellemvilág lenyűgözte, akárcsak az írsaik.

A legnagyobb különbség a vallásainkban van, amelynek mind az európai, mind a kelet-ázsiai népek kultúrájában jelentős szerepet kap. Számos történet, legenda alapja, a képzőművészetek forrása, meghatározhatja étkezési szokásainkat is. A különböző vallási nézetek más-más szabályokat követhetnek, amelyek nehezen összeegyeztethetők az egyén szocializációja során kialakult értékrendjével. Kiemelném, hogy a Krisna-völgyben tett látogatásunk során a tanulók őszintén megdöbbenek (és fel is háborodtak), hogy az ajándékbolt a templomban van, holott pl. Indiában ez némely helyen teljesen természetes.

Az öt világvallás közül három távol-keleti. A brahmanizmus (indiai eredetű), a buddhizmus (eredetileg indiai eredetű, de Kelet- és Délkelet - Ázsiában hamar elterjedt, átalakítva) és a kínai univerzalizmus az élet állandó megújulását helyezi előtérbe. A kínai univerzalizmusból ismerhettük meg a tao-t, a jin és jang mozgatóját, amely az isteneiket is irányítja. (Torgyik - Karlovitz, 2006.)

Az indiai kultúra egy kis részével találkozhattam a somogyvámosi Krisna-völgyben. 1993-ban alakult, kulturális központ, Tehénvédelmi Központ és biofarm. Területén jelenleg százötven Krisna-hívő szerzetes él, akik ökológiai gazdálkodással, védikus életmóddal önfenntartásra törekednek. Kísérőnk, Loka-bandhu dasa bemutatta a Krisna-völgy fő nevezetességeit, elmondta a gazdálkodásuk lényegét - ökofaluként is kiemelkedő, arborétuma van -, és hogy a hívők számára ez egy szent hely, közepén a templommal. (3. melléklet 1-3. kép)

Bár a 16. században már megjelentek európaiak Japán területén, de 1638-ban Tokugawa sógun több mint 200 évre elzárta az országot az idegenek elől. Ebben a korban alakult ki a harcos-lovag-út, vagyis a Bushido kódexe. Ez elsősorban a szamurájokra vonatkozott, akik vagy nemesi sorból származtak vagy valamilyen hőstettet vittek véghez. A kódex forrásai a zen-buddhizmus és a sintoizmus volt. A Bushido értékei: egyenes jellem, igazságosság, bátorság, kitartás, jóindulat, együttérzés, udvariasság, igazmondás, őszinteség, becsület, hűség, önuralom.

„A szamuráj a mai napig az egész japán nép szépség- és erkölcsi ideálja. Mesék és történetek és újabban filmfeldolgozások hagyományozzák szájról-szájra a legendás szamuráj-hősök dicsőségét. A Bushido két vezéreszménye a hűség és kötelességtudat, és a belőlük eredeztethető hazafiság mai is a legfontosabb erények. ...például a második világháború *kamikaze bombázóit vagy a mai nagyvállalatok alkalmazottait* is ez jellemzi. (F. Lassú, 2001. p. 47.)

73

Kínát, a világ legnépesebb országát, a tanulmányainkból már ismerhetjük, a találmányaik (papír, puskapor, ecset, porcelán, stb.), a Nagy Fal és az orvostudományuk kapcsán. Ez az ókorban is már létező ország jelenleg is erőteljesen fejlődik, nagyvárosaik vetekedhetnek az európai és amerikai városokkal. A kollektivista szemlélet és a családközpontúság erős, de növekszik az individualista szemlélet is. A nők megbecsülése és rangja is egyre nagyobb.

Kína a mai napig a világ élvonalában áll, kultúrája pedig az egyik legrégebbi. Számos épülete, palotája, temploma világhírű, kolostorai népszerűek turistáknak és a harcművészetek művelőinek egyaránt. (Ecsedy, 1999.)

Dél-Korea az utóbbi tíz-húsz évben vált ismertté és az érdeklődés tárgyává a nyugati társadalmakban. Gazdasági és turisztikai fejlődése a sportrendezvényekkel (olimpia, futball világbajnokság) indult meg erőteljesen. Az interneten és a tévén keresztül a világ minden szegletébe eljut pop zenénk és a szappanoperáik.

A tradícióikról, amit otthonaikban a mai napig őriznek, kevesebbet tudunk, csak néhány utazó tanulmányai vagy az itt tanuló koreai diákok mesélnek erről. A tradíció és a modern világ teljesen megfér egymással, például Szöul felhőkarcolói közt elférnek a régi fatemplomok, vagy a tradicionális ételleket kedvelő fiatalok hamburgert is fogyasztanak. Az étkezési szokásukban megőrizték az evőpálca használatát, de már székeken ülve esznek (néha törökülésben ülve, a hagyományosnak megfelelően). Öltözködésük egyértelműen nyugati típusú. A legtöbbjük ma már keresztény vallású, de még fellelhetők a buddhista templomok. (Drjenovszky, 2008)

Japán, Dél-Korea és Kína írásjegyei, hagyományai, értékrendje érdekes lehet az európai ember számára. Gasztronómiájuk egzotikus, de nem mindenkinek ízlik, ahogy az indiai konyha sem, valószínűleg a különleges fűszerezésnek köszönhetően. Egy-egy nemzetet nem lehet megítélni csupán egy tényezője alapján, az egész kulturális hátterét viszont hosszabb folyamat megismerni, néhány tanóra alatt nem igazán megvalósítható. Ennek megsegítésére lehet ideális valamilyen nép vagy népek kultúrájával foglalkozó szakkör.

A multikulturális nevelés célja, hogy úgy ismertessük meg mások kultúráját, hogy kerüljük a sztereotípiákat - vagy éppen hívjuk rá fel a figyelmet, hogy egy részük irreleváns -, és vegyük figyelembe a szokások, életmód, normák változásait is. (Erickson, 2008.)

Tantervi anyaghoz való kapcsolódás, a kollégium szerepe

A NAT és a kerettanterv nem sok információt szentel a távol-keleti országoknak, leginkább történelem és földrajz tantárgyakban jelenik meg, legtöbbször érintőlegesen. Megjelenhet testnevelés órán és sportszakkörön a népszerű Távol-Keletről szár-

mázó sportok közül a dzsúdó, a karate, a kung fu, a jóga és a tai chi. Az ismeretek nagy része a helyi tantervekre, illetve a pedagógusra van bízva. Az időhiány miatt azonban nem jellemző, hogy részletes ismereteket közvetítsenek kulturális téren. A kollégiumnak ezért ismeretátadó szerepe is van.

A mi középiskolai kollégiumunkban 12-22 éves korig találkozhatunk tanulókkal, a hatosztályos, illetve öt évfolyamos gimnáziumoknak és az OKJ-s képzéseknek köszönhetően. Az itt töltött évek alatt jelentős fejlődésen mennek keresztül a diákok, felnőtté érnek, ezért a kollégiumnak nagy felelőssége van az értékrend és szellemiség képviselésében.

Az érték nagyon fontos, ez nem csak a család, hanem az egyéb kortárscsoportok és a környezet is formálja. Az egyéniség fejlesztése és az önállóság a legmodernebb értékszemléletbe tartozik. Ezért fontos az iskola értékközvetítő szerepe.

Az iskolában a szabadidős programok is nevelési lehetőségek. A pedagógus mélyebb ismeretet kaphat a tanulókról, mint a tanórán. Különösen meghatározó ez a kollégiumokban, ahol a diákok bekapcsolódhatnak különböző szakkörökbe, programokba (egészséges életmód, nemzeti értékek, környezetre nevelés, hagyományápolás), fejlesztő foglalkozásokba.

A művészeti, erkölcsi és esztétikai érzék az együttes tevékenység során fejlődik, a közösségben erősödik a felelősség, a kooperáció és az együttműködés is. Erre kínálnak programokat a kollégiumok, amelyekhez kapcsolódó programokban a diákok szervezőként, kezdeményezőként szerepelhetnek. Jelentőssé válhat a hobbi és érdeklődési kör a későbbi pályaválasztásban is, de mindenképpen biztosítja a harmonikus személyiségfejlődést. *„A kollégista diák szívesen lakik ott, ahol színes a világ, tiszteletben tartott a személyi autonómia, nagy a tolerancia, nincsen mindenre sablonos megoldás, kíváncsok az alkotás, az együttesen megéltél események élményekké válnak.”* (Benedek, 1997.)

A régi kollégiumok jobb esetben kulturális műhelyek voltak. Manapság az a feladatuk, hogy esélyt adjanak a diákoknak a bővebb oktatáshoz. 2000-ben hátrányos helyzetben lévő tanulókat segítő program indult, Arany János Tehetséggondozó Program néven, a mi kollégiumunk 2003-ban kezdte meg működését, azóta vesz részt ebben a programban. Sokat tanultunk alkalmazott módszereiből, önismereti, tanulás-módszertani foglalkozásaiból, amit a többi közösségnél is hasznosíthatunk. Meghatározóan tartjuk a tanulói szükségletek figyelembevételét és az értékorientációt.

Ezzel együtt én úgy érzem, a kollégium feladata, hogy mélyebb ismereteket, szélesebb látókört alakítson ki és elősegítse a társas kapcsolatok erősítését. A kollégiumban a tanórákon és csoportfoglalkozáson kívül számos szabadidős tevékenységre nyílik lehetőség. Ilyen például az általam vezetett Távol-keleti szakkör, melynek sajátos hagyományai alakultak ki az évek során.

A vizsgálat

Az általam végzett kutatás tárgya a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium multikulturális tartalmainak felderítése és elemzése, kiemelt figyelemmel az általam vezetett Távol-keleti szakkör munkájára. Célom, a szakköri tagok attitűdjének vizsgálata, azoknak a változásoknak a felderítése, amelyek a többéves tagság és szakköri tartalom által generálódott bennük. További rész célom a szakmai munkám hozzáadott pedagógiai értékének diagnosztizálása, egyfajta igény- és elégedettségmérés az előző tanév szakköri munkájához kötődően. A tanulók gondolkodásmódjában bekövetkező változások detektálása, különös tekintettel az előítélet megjelenésére, a másság elfogadására.

A vizsgálat módszerei, eszközei

A pedagógiai jelenségek nehezen vizsgálhatók, ezért több formában célszerű megközelíteni a tanulót és annak véleményét. A vizsgálathoz feltárható és feldolgozható adatokkal kell dolgozni, hogy átfogóbb képet kaphassunk a hipotézisek igazolására. (Dr. Bokkon, 2011.)

A kikérdezés módszere általánosságban azt jelenti, hogy információkat gyűjtünk valamilyen típusú kérdés vagy kérdéssor segítségével, majd ezekből következtetést, igazolást, cáfolatot, összefüggést vonunk le. Alkalmazható: egyéni vagy csoportos vélemény, ismeret, attitűd, életmód stb. feltárására. A kikérdezés típusa lehet szóbeli vagy írásbeli.

A kérdések típusai:

- „fő kérdések (a konkrét témára irányulnak)
- kiegészítő kérdések (információszerzés) - demográfiai, bemelegítő, kontroll- és levezető kérdések
- nyílt kérdések - egyértelmű, rövid válaszokat inspiráló ténykérdések; tanult ismeret vagy önálló nézet közlését igénylő kérdések; terjedelmesebb kifejtést igénylő esszékérdések
- zárt kérdések - feleletválasztást igénylő kérdések; rangsorolást igénylő kérdések; összehasonlító rangsorolást igénylő kérdések; kijelentések értékelése megadott értékek mentén, ún. intenzitáskérdések.” (Falus, 2004. p.20.)

A vizsgálatom során kérdőíves technikát alkalmaztam, amely attitűdvizsgálatot is tartalmaz, továbbá dokumentumelemzést, ezen belül tanulói fogalmazások elemzését.

Kérdőív

Falus Iván az írásbeli, egyéni kikérdezés egyik fajtájaként jelöli meg a kérdőíves felmérést. Az eszközeinek tekinti a hasonló kutatások előzetes áttekintését, a kérdések pontos megtervezését (tartalom, nyelv, sorrend, darabszám), és az értékelés módját. A sokszorosítás előtt ki is kell próbálni egy hasonló közegben. Előnye, hogy az adatszerzés egyik leggyorsabb, ám indirekt módja, néhány kérdés szubjektív is lehet. „A megválaszolás körülményei:

a) személyesen indított és felügyelt kitöltetés

b) postai kiküldés.” (Falus, 2004. p.22.)

Hozzátenném, hogy ma már az internetes felületen is gyakori a kérdőív kiküldése, kitöltése és visszaérkezése.

A kérdőív egy információs rendszer, feldolgozható adatokkal, amely a kutatás szakaszai során más-más alkalommal is, önállóan vagy más módszerrel együtt használható. Nagyobb tömeget is vizsgálhatunk vele és a válaszadás önkéntes.

„Kérdéstípusok

1. Nyílt kérdések

- Projektív kérdések

2. Zárt kérdések

- Anekdotikus kérdések

3. Félig zárt kérdések

4. Skálába sorolt válaszokat tartalmazó kérdések.” (T.Parázsó, 2010. p.27.)

A kérdőívet (4. melléklet) demográfiai, szociokulturális és szocioökonómiai **kérdésekkel kezdtem az 1-6. kérdésig**, amelyekben a nem, kor, lakóhely típusa, szülők iskolai végzettsége, testvérek száma jelenik meg. Nyitott kérdésből egyet alkalmaztam (13. számú), mert a kipróbálás során kiderült, hogy az ilyen típusú kérdésekre kevesen válaszolnak. A hiányérzetemet enyhítette, hogy a dokumentumelemzésben használt tanulói munkák vizsgálatával világítok rá a személyes, szabadon fogalmazott véleményekre. A félig zárt kérdések „egyéb” kategóriája is lehetőséget adott az egyéni kiegészítésre (8. és 11. kérdés). A zárt kérdések között egy vagy többválasztásos, rangsoroló és attitűdvizsgáló kérdések egyaránt szerepelnek.

A kérdőíves módszert igyekeztem óvatosan kezelni, mert könnyen vezet torzításhoz, és a minta is kisszámú. A, kérdőívhez kapcsolódó ábrák (diagramok) saját készítésű munkáim.

Attitűdvizsgálat

Az attitűdvizsgálat a kérdezettek érzéseit jeleníti meg különböző tartalmakkal szemben, amit különböző fokozatú skálákkal vizsgálhatunk. (Falus, 2004.) Maga az attitűd, mint fogalom számos értelmezést kapott az idő során, pl. Thomas és Znaniecki az egyén társadalomban való viselkedését, mint lelki folyamatot vette alapul; míg Allport idegrendszeri állapotként, az egyént irányító reakcióként definiálta. Mérésére skálákat használnak, mert:

- „jól kvantifikálhatók az eredmények,
- könnyű összehasonlításokat tenni vele,
- viszonylag könnyen, olcsón nagy mennyiségű adat gyűjtésére alkalmas könnyen feldolgozhatóak az így nyert adatok” (Kiss, Szabó, Ujhelyi, Berkics, 2006. p.57.)

A Bogardus-skála az előítéletek, a társadalmi távolság méréséhez használható, amelyet én is használtam a 15. számú kérdéscsoportnál; a Likert-skála, mint öt fokozatú intervallum skála alkalmazható összehasonlításra, melynek pontszámát az értékelő válaszok összege és/vagy átlaga adja. (Kiss, Szabó, Ujhelyi, Berkics, 2006.) Ezt több alkalommal is felhasználtam kérdőívem szerkesztése során (pl. 7, 10, 12, 14-es kérdéseknél).

Dokumentumelemzés

A dokumentumelemzés a deduktív kutatási stratégiák közé tartozik. A tudományos eredményekre támaszkodva oldjuk meg a problémát. Ezáltal a következtetéseinket az általános elv, törvényszerűség stb. alapján fogalmazzuk meg. (T. Parázsó, 2010.)

A pedagógiai dokumentumelemzés alkalmas a következtetések levonására, akár köznevelési rendszerre, akár az érintett személyekre vonatkozólag használjuk. Lehetnek irodalmi művek, pedagógiai témájú cikkek, reklámanyagok, törvények, feladatlapok, fogalmazások, stb., amelyek írásban, szóban vagy tárgyasult formában jelenhetnek meg. (Falus, 2004.)

A lépések során, ahhoz, hogy eljussunk az elemzésig a vizsgálat célját kell kijelölni, kiválasztani a szövege(ke)t, és azok elemezni kívánt egységeit. A módszer előnye, hogy kvalitatívan több, kötetlen, nagyobb időszakot is átfogó anyagot elemezhetünk; de hátrányként megjelenhet, ha nem a megfelelő részt választjuk ki, ezen kívül időigényes is. A legfontosabb kérdései: „Ki? Mit? Kinek? Hogyan? Milyen hatással?” (Kiss, Szabó, Ujhelyi, Berkics, 2006. p.203.)

Az általam elemzett tanulói fogalmazások személyes reflexiók arról, hogy a tanuló miért lettek a Távol-keleti szakkör tagjai, mit kaptak tőle és milyen hatással van az életükre, környezetükre.

Hipotézis

Kérdések:

1. Vajon a csoport tagjai nyitottabbá válnak-e a szakkör hatására a távoli kultúrák iránt?
 - a. Mennyire képesek a tanulók egy vagy több idegen kultúra befogadására?
 - b. Elfogadóbbá váltak-e önmaguk, egymás és/vagy mások iránt?
2. Vajon nyitottabbá válik-e a személyiségük a tapasztalatok által?
 - a. Kitágul-e az érdeklődési körük?
 - b. Szegregálódnak-e ezzel az érdeklődési körrel?
3. Megjelenik-e a tanulók viselkedésében, kapcsolataikban a megszerzett ismeret?
4. Megvalósult-e az a cél, hogy a program a multikulturalizmus jegyeit tükrözze, és pozitív élményekkel gazdagítsa a tanulókat?

Hipotézisek:

1. Feltételezésem szerint a távol-keleti kultúra megismertetése a tanulókkal elfogadóbbá teszi őket a sajátjuktól eltérő kultúrák iránt.
2. Feltételezem, hogy a távoli kultúrák megismerése által a tanulók személyisége nyitottabbá, érdeklődőbbé válik a kulturális másság, az eltérő értékek, szokások iránt.
3. Feltételezem, hogy a szakköri tevékenységek tágítják érdeklődési körüket, ami megnyilvánul a mindennapi életben.
4. Feltételezésem szerint a multikulturalizmus megjelenése a kollégiumi programok között pozitív kulturális élményekkel gazdagítja a tanulókat, amely által világképük tágul.

A vizsgálati minta

A Távol-keleti szakkör rövid bemutatása

2012 októbere óta vezetem a Távol-keleti szakkört a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégiumban. Kezdetben a kollégiumi programszervezés egyik része volt heti egy órában, majd a tehetségfejlesztés egyik színtereként 2013-tól heti két órában, egyszeri hétvégi programmal van jelen az intézmény életében. A szakkör éves tematika szerint dolgozik, tevékenységi köre felöleli a kulcskompetenciákat, céljai közt számos készség- és képességfejlesztés szerepel. Nemcsak ismereteket közvetít, hanem szórakoztat, tevékenykedtet is.

A különböző foglalkozások állandó elemeket is tartalmaznak, ilyen például a „teázás”, az aznapi témakörben szereplő nemzethez, országhoz vagy éppen ideológiához igazodva. Afféle szertartássá vált az évek alatt, a tanulók természetesnek veszik, gyakran ők maguk is hoznak egy-egy különleges távol-keleti teafüvet (vagy éppen virágot, amely a forró vízben nyílik ki és válik teává). A másik állandó kísérője a szakköri foglalkozásnak a sudoku, amelyből kedvük szerint vihetnek, és megoldhatnak a következő alkalomig. Ezen kívül a Távol-Kelethez kapcsolódó háttérzenével teremtem meg a hangulatot főként a kézműves tevékenységek alatt. Ezek között jellegzetes keleti stílusú, ún. népzenei anyagok és a könnyűzene különböző ágai is megjelennek. A foglalkozás állandó és alkalmi tevékenységeivel az a célom, hogy tapasztalati úton kerüljenek közelebb a tanulók egy-egy kulturális élményhez, bár gyakran nehéz hozzájutni a megfelelő termékhez, eszközhez, amely azt megfelelően tükrözi. Ma már a globalizáció hatásaként egyre több alapanyag áll rendelkezésünkre: fűszerek és egyéb nyersanyag a távol-keleti konyhához, bambusztermékek, rizspapír, különböző gyöngyök, teafüvek.

A szakkör felépítése során több témát is feldolgozunk Japánnal, Kínával, Indiával és Koreával kapcsolatban fókuszálva a kulturális különbségekre, de átbeszélve a kialakult sztereotípiák valóságalapját is. Az ismeretközlés általában tanári vagy tanulói előadás révén valósul meg, az utóbbi a diák részéről önálló vállalással, több forrás kutatásával és a szabadidő „feláldozásával” jár. A témáik között szerepeltek: a gésák világa, kínai és japán írás, taoizmus, kung-fu (rövid bemutatóval és alapállások tanításával), zene és zeneszerzők, stb. (7. melléklet 1. kép)

Előnyben részesítem a tevékenykedtetésen alapuló, „észrevétlen” ismeretszerzést, amely segíti a más kultúrák felé való nyitottság kialakulását. Ennek megvalósítására különböző eszközökhöz folyamodom. Az étkezési szokások megismerésé-

hez a távol-keleti konyha eszközeit használjuk, minden tanuló tud többé-kevésbé helyesen étkezőpálcával enni, jellegzetes kínai, indiai, japán ételeket főzünk (az idén megpróbálkozunk a koreáival is). A recepteket speciális szakácskönyvből, internetes oldalakról, illetve ezekben az országokban élő ismerőseimtől szerzem meg, bár sajnos gyakran kell kisebb módosítást végezni, ha nem tudom az alapanyagot megszerezni. A tanulók kedvence a ramen nevű leves, amely eredetileg Kínából származik, de főztünk már édes-savanyú csirkét, sült tésztát (yakitori), készítettünk dangot (japán desszert), sushit, jellegzetes indiai süteményt (nan-khatai) is. A főzés során igyekszem háttér koordinátori szerepet betölteni, a tanulói aktivitás ellenében. (7. melléklet 2-5. kép)

A kultúra másik megismerési módja, ha megpróbálunk belehelyezkedni a világukba, pl. jellegzetes ruhákat próbálunk fel (yukata, szári), hajviselet készítését és arcfestést tanulunk, köszönési formát és szokást, egy-egy mondatot használunk szituációs játékként. Ezek mellett megismerjük a kézművességüket, annak eredetét, miközben origami figurát, gyöngysort vagy éppen sodrott kötelet készítünk. A tanulók szeretik a haiku írást és az udvari játékokat is. (7. melléklet 6-11. kép)

A hétvégi programok részét képezte a Somogyvámosi Krisna-völgy meglátogatása. (7. melléklet 12. kép), az öko gazdálkodás és a kulturális tájékozódás volt a célunk. A múzeumi látogatások fokozzák az ismeretek bővítését, a tanulók közelebb kerülnek a kulturális tárgyi emlékekhez, azok változásaihoz.

Minden évben tavasszal bemutatkozik a Távol-keleti szakkör egy egész délutános rendezvénnyel, amely a Távol-keleti Nap elnevezést kapta. A programok során szerepelt már kung-fu, interaktív aikido-bemutató, jóga, tai chi, a távol-kelethez kapcsolódó kézműves tevékenységek, olvasósarok, sudoku és yukatába is be lehetett öltözni. A teaházban többféle zöld teát és kelet-ázsiai süteményt lehetett kóstolni. (8. melléklet képei)

A szakkör tanulói nagy lelkesedéssel készültek a rendezvényre és vezették a foglalkozásokat. Felkészültek a foglalkozásokra, mintadarabokat gyártottak és tájékoztattak az adott témában, pl. origami, mandala eredete, tea fogyasztási szokások, stb. Az előkészületeket beütemeztük, a feladatokat megbeszéltük és felosztottuk önkéntes **vállalás alapján. Összeírtuk a szükséges** eszközöket, vásárolni valókat, **költségvetési tervet készítettünk.** A kollégium tanulói plakáton és a helyi képújságon keresztül értesülhettek a Távol-keleti Nap programjáról. A tanulókon kívül szülők, testvérek és a tanári kar tagjai is részt vettek a programon, amelyről fotók és videó készült. Mindenki megtalálhatta a számára érdekesnek tartott tevékenységet, bepillantást nyerhetett a Távol-Kelet világába. A szakkör tagjai pedig megmutathatták mennyire tájékozottak a kelet-ázsiai kultúrákban.

A szakkör tagjai

A szakkörhöz csatlakozó tanulók meghatározó része jó képességgel, tehetséggel rendelkezik. Ez felveti a tehetségfejlesztés lehetőségét is. Összességében a téma iránt érdeklődő kíváncsi diákokról van szó, akik a szabadidejük egy részét itt töltik el.

A tanulók között jó szociokulturális háttérrel rendelkezők és hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetűek is vannak. Néhányuk beilleszkedési, magatartási problémákkal küzd. Jelentős részüknek alacsony az önértékelése, magas szorongásos, depressziós tünet együttest mutatnak. Ezeket a mérési adatokat a tanulók egyéni fejlesztési terveiben rögzítjük. A tanulói dinamikus személyiségprofilok elérhető számomra, mint szakkörvezető mentortanár.

A szakkör összetételére jellemző még, hogy évente kis mértékben változik, mivel a végzős tanulók elkerülnek az intézményből. Helyükre eddig minden évben érkeztek a 9. és/vagy 10. évfolyamról újabb érdeklődők. Mivel a szakkör minden évben meghirdetésre kerül, a csatlakozás a tanév elején lehetséges. Jelenleg a kezdetektől számítva állandó tag 4 fő, többen közülük készítenek előadásokat, vezetnek foglalkozást, segítenek az új tagoknak a tevékenységek során, és ezek által folyamatosan adják át az eddig megszerzett ismereteiket. Néhányan csoporttársai, osztálytársai is egymásnak. Az idei tanévben a szakkör létszáma eddig 19 fő, ehhez várhatóan októbertől csatlakoznak újabb érdeklődők. Mind a 19 főnek osztottam ki kérdőíveket, közülük 7 tanuló írt fogalmazást is. A tanulói fogalmazásokat írók között többségében a szakkörben régóta résztvevők vannak, de 2 tanuló csak egy éve tag. A lányok közül öten, a fiúk közül ketten vállalták a feladatot, amely önkéntes volt. Életkor szerint a szakkörben előforduló minden korosztályból írt fogalmazást legalább 1 fő. Mind a hét tanuló alá is írta, ami nem volt feltétel, de ezzel egy-egy fogalmazás több ismeretet is nyújthat az elemzés során. A tanulók nevét egy betűvel és életkorukkal jelzem, pl: K,19. A nemek eloszlása szerint: K,H,E,L,N lány; I és V fiú.

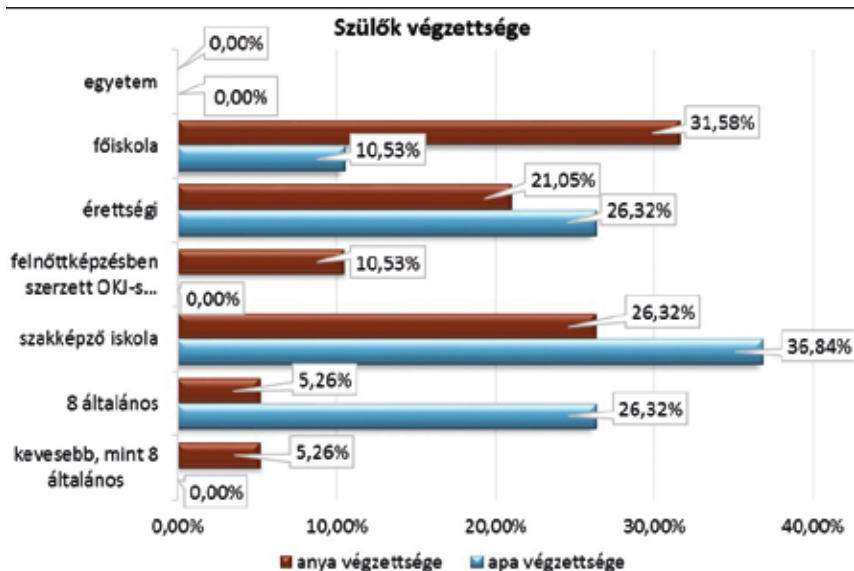
A vizsgálati elemzés során lényeges lehet, hogy a tanuló néhány tulajdonságát figyelembe vegyem. A megfigyeléseimre támaszkodva rövid jellemzésükkel az esetlegesen végbemenő változásokat próbálom felkutatni. A tanulók közül többen számos területen tehetségesek. A vizuális és térbeli ábrázolás terén K, H, és I rendelkezik színvonalas munkákkal, sportban (mozgásos-kinesztetikus tehetségterület) V, míg az írásbeli kommunikációban (nyelvészeti tehetségterület) K és E kiemelkedő. A hét tanuló közül négy eleinte zárkózott, nehezen barátkozó volt: L és N, akik egy éve a szakkör tagjai, most is nehezen fogadják el mások közelségét, bár N többször bekapcsolódik a beszélgetésekbe. E a kezdeti bátorítá-

ságból egyre határozottabbá válik, V néhány tanulótársával szorosabb viszonyba került, de a többiekől igyekszik elkülönülni, annak ellenére, hogy már előadás megtartását is vállalta. K, H és I a legrégebben tagjai a Távol-keleti szakkörnek, a kezdeti visszafogottságuk után már viselkedésükben gyakran feltűnik a vezető szerep, több előadást tartottak, segítenek a feladatok megoldásában. A többiek K és I esetében elfogadóak, értékelik ismereteiket, segítőkészségüket, H-hoz nehezebben alkalmazkodnak, kissé tolakodó modora miatt.

Az anonim kérdőíves kitöltés 100%-os (19 fő) így bár kisszámú a minta, de értékelhető, lefedi a szakkör tagjainak egészét. Összeállításában a tanulói attitűdvizsgálatra is hangsúlyt fektettem a tájékozódás, elfogadás, együttműködés, nyitottság terén. Az adatokat Excel program segítségével dolgoztam fel. Mivel a csoport nem szerint vegyes, így a kérdőívek adataiban is megjelent, hogy szinte egyenlő arányban vesznek részt fiú és lányok a foglalkozáson (5. melléklet, 8. ábra).

A kollégium tanulói többnyire középiskolai tanulók, minden évfolyamon egy csoport öt éves képzésben vesz részt az AJTP keretében, de más gimnáziumok és szakközépiskolák is biztosítják az ötéves képzési lehetőséget. A Távol-keleti szakkör tagjainak életkora 16 és 19 év között van (5. melléklet, 9. ábra), akiknek eloszlása viszonylag egységes: a 19 és 18 évesek 26-26%-os, a 17 évesek 32%-os míg a 16 évesek 16%-os arányban vannak jelen 10., 11. és 12. évfolyamos diákként. Mindannyian gimnáziumi tanulók.

A tanulók demográfiai adatai kulturális különbségeket is feltárhatnak, mert meghatározó lehet a kulturális inger, amely éri őket. A kulturális háttérük egyik jellemzője a településtípus szerinti megoszlás, amely más-más értékeket hordoz, szokásokban és életformában is különbözhetnek. (5. melléklet, 10. ábra). A tagok 58%-a lakik falun, míg 42%-uk városban, melynek 16%-a megyeszékhely. A másik meghatározó adat a szülők végzettsége (4. ábra). A szülőknél a végzettség legmagasabb foka a főiskola, ami egyben az édesanyáknál a legnagyobb százalékban jelenik meg (31,58%), míg az édesapáknál a szakképző iskolai végzettség a legnagyobb arányú (36, 84%). Kevesebb, mint 8 általános iskolai tanulmánya az édesanyák 5,26%-nak van, ami jelen esetben 1 főt jelent.

4. ábra: A szülők végzettsége

A családok összetételében az egy testvér a legjellemzőbb, annak ellenére, hogy a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálása szerint még mindig az ún. „egykézés” jellemző Somogy megyére. (5. melléklet, 11. ábra) A szakkörben részt vevő tanulók közül csupán kettőnek nincs testvére, az egy testvérral élők viszont 11-en vannak, 6 tanuló esetében pedig 3 vagy annál több gyermek él a családban. (5. melléklet, 12. ábra)

A kérdőív többi kérdésével összevetve nem találtam jelentős különbséget a válaszok és a település vagy a szülői végzettség szerinti, illetve a testvérek száma által megadott adatok között. További kutatás tárgyát képezheti ebben a témakörben a szociokulturális változók közötti statisztikai összefüggések felderítése.

A vizsgálat lebonyolításának körülményei

A kérdőív kitöltése önkéntes és név nélküli volt, a tanulói fogalmazás szintén, ennek ellenére az utóbbit minden alkotó aláírta. A kérdőívet az egyik szakköri foglalkozás alkalmával osztottam ki, a diákok elvihették és később adták vissza nekem. Néhány tanuló hiányzott betegség miatt, nekik elektronikus úton küldtem el és az internet segítségével küldték vissza a kitöltött kérdőívet.

A dokumentumelemzéshez készült fogalmazásokat a szobájukban vagy a tanulóteremben alkották meg, szabadon választott időben és formában, így egy darab Microsoft Word dokumentumban, hat pedig kézzel írott formában került hozzám. Feladatként megjelöltem, hogy írják le, miért tagjai a szakkörnek, mennyire szívesen járnak ide, illetve mit kapnak ettől a foglalkozástól. Minden tanuló maga adhatott címet a fogalmazásának. A hét dolgozathatól ötven éltek ezzel a lehetőséggel, hárman személyesebb megfogalmazással: „*Miért a Távol-keleti szakkört választottam*”, „*Miért is várom minden héten a szerda 19 órát?*”, „*Egy hely, ahol elfogadnak*”, ahol az elemzés során több személyes hangvételt, belső indíttatású szövegrészekre számítottam. „*A Távol-keleti szakköről szakszerűen*” és „*A Távol-keleti szakkör*” címek egyfajta rálátást sejtetnek a szakköri tevékenységre, így a vizsgálat során bízom egy objektívebb megközelítésben is.

A dokumentumelemzés során négy szempont köré csoportosítottam a vizsgálandó fogalmazások tartalmát. (6. melléklet)

A vizsgálat eredményei

A kérdőív elemzése

A kérdőív 7. kérdésében a szakkör tagjai – önismeretet feltételező – válaszokat adtak a rájuk jellemző pozitív tulajdonságok tekintetében (5. melléklet, 13. ábra). Likert-skálán jelölték saját énképük alapján azt az értéket, amit önmagukra vonatkoztatva megfelelőnek vélték. Ennek eredményeképpen a legmagasabb átlagértéket a segítőkész tulajdonság kapta a tanulói válaszok átlagos átlaga értelmében (4,05). Ezt követi a toleráns tulajdonság preferálása 3,95-ös átlagértékkel. A kismértékű szórás miatt az első harmadba került még a barátságos tulajdonság 3,84-es mutatója. A középső harmadban is három tulajdonság foglal helyet, ezek: humoros (3,68), jókedvű (3,63), talpraesett (3,53). A könnyen barátkozó attribútum maradt az utolsó harmad egyedüli kategóriája, lényegesen leszakadva a többi tulajdonságtól a 3,00 átlagértékkel. Ez látszólag ellentmond a barátságos tulajdonság 3. helyének. Viszont mélyebb jelentését tekintve jól szemlélteti a serdülő fiatalok jellemzőit. Környezetükben (mikro- és makro társadalmi szinten egyaránt) jellemzően a barátságos jelző érvényes rájuk, ami azt vetíti elénk, hogy él bennük egy pozitív emberi tulajdonság, függetlenül a környezetük összetételére. Feltételez egyfajta nyitottságot is, hiszen a barátságos ember kommunikációja inkább elfogadóbb és pozitív irányultságú. Érdemes lenne megvizsgálni egy kontroll csoportot is ebben a témában. Mennyire jellemző az életkorban hasonló, de nem szakköri tagokra is a barátságos tulajdonság preferálása? Ez mellett érdekes jelenség, hogy önmagukat kevésbé tartják barátkozó típusúnak – illetve a fel-

sorolt tulajdonságok közül ezt vélik önmagukra a legkevésbé jellemzőnek. Kevésbé kezdeményeznek a kapcsolatfelvételen, ami jelenthet óvatos tartózkodást, de mutathat bizalmatlanságot is. Az első harmadban található segítőkészség és tolerancia több háttéradattal is együtt járást mutathat. Ilyen a kollégiumi tagság, ami kitermeli a látható magasabb értéket, vagy az a szubkulturális másságot mutató szakköri sajátosságuk, ami kollégiumon belül is megkülönbözteti őket. Azonban felveti a kérdést, hogy jellemezheti-e társas interakcióikat az egyoldalúság?

A szakkör témáját tekintve a távol-keleti kultúrákkal foglalkozik, a foglalkozásra való jelentkezés önkéntes. A 5. melléklet 14. ábrája ezt a viszonyukat ábrázolja. A megadott válasz kategóriák közül 3 kapott értéket. Közel 32 %-uk számára a szakkör témája egyben a hobbit is jelenti, azaz szabadidejükben is szívesen foglalkoznak vele, kitölti idejük meghatározó hányadát. A legtöbb választ (42%) az érdeklődés dimenziója kapta. Rendkívül hangsúlyos, olvasmány élményeiket és hasznos figyelmi kapacitásukat egyaránt igénylő tevékenységként jelenítik meg a Távol-Kelettel való foglalkozást. Kisebb mértékű érdeklődést mutat 26%-uk, ők valamennyien fiúk. Összinté válaszuk mellett azonban nagyon elkötelezetten vállalnak részt a szakköri feladatokból, a prezentációk, egyéb tematikus bemutatók vállalásából, a tapasztalati tanulásra épülő foglalkozások megvalósításából. Mivel a három pozitív kategória osztozik a válaszokon, ezért a szakköri motiváció erős, ez az alapja a közös munkának, a diák projektek magas számú témaválasztásának, valamint a projektnapok közös szervezésének, sikerének.

A 5. melléklet 15. ábrája a szakkör által szervezett tematikus projektnapon való részvételt vizsgálja, azon belül a szakköri tagok jelenléti megoszlását az egyes rendezvények között. Az évente, felnőtt irányítása mellett a tanulók által megrendezett projektnapon való részvételt egyrészt a választott terület, ahol aktív szervezőként vesz részt egy-egy diák, másrészt a speciális érdeklődési kör is befolyásolja. Egy-egy szakköri tag több eseményen is részt vett, két tanuló 1-1, míg egy diák mind az ötféle területen megjelent. 3/2 arányban nagyarányú a tagok által preferált rendezvények száma. Ezek: aikido bemutató, kézműves foglalkozás, valamint a teaház. Az aikido bemutató kuriózumnak számított, ilyen irányultságú rendezvényen még nem vettek részt, érdeklődésüket elsősorban ennek tudtam be. A kézműves foglalkozáson feladatot kellett vállalniuk, a különböző technikák bemutatása, betanítása igényelte a személyes jelenléte. Itt átélhették a kompetencia érzést, tehát örömmel tanították meg kollégiumi társaiknak a betervezett origami hajtogatásokat, a gyöngyfüzés motívumait, a mandala készítést. A teaház és a kézműves foglalkozás egyben a közösségi élmény színtere is volt. A jóga kis létszámú érdeklődő befogadására volt alkalmas, ezért azt kevesebben választották, míg a yukatába öltözésben már szakköri keretek között volt részük, annak élményét átengedték társaiknak, hiszen a program egyik célja a tevékenységek másokkal való megismertetése volt.

A 5. melléklet 16. ábrája a Távol-keleti Nap programjával való elégedettséget tükrözi. Összességében elmondható, hogy a kérdőív 7 kategóriája mind 4,3 feletti értéket kapott. A magas elégedettség mellett mégis jól differenciálja a sugárdiagram az egyes kategóriák megítélésében való különbözőséget. A személyemet érintő pozitív visszajelzés jól eső érzés, de mindig gondolnom kell az elfoglaltsági és megfelelni akarásra is. Így a maximális pontszámot a felkészültségemre vonatkozólag a többi szemponttal szemben nem tartanám fontos tényezőnek. Másrészt a serdülők véleményalkotásában jól megfigyelhető, hogy a hozzáértést, az egyéni tudást nagyon fontosnak tartják, nem csak észreveszik, hanem le is reagálják. Az 5-ös skálán mért átlagok alapján elmondható, hogy a tanulók leginkább a programok megvalósulásával voltak megelégedve, legkevésbé a felmerülő problémák megoldásával és az előzetes tájékoztatással. A program során probléma adódott a hangosítással és a hangtechnikai berendezésekkel. Az előzetes tájékoztatás plakát formájában, a kollégium minden szintjén megjelenő képűjságban és szóbeli tájékoztatással történt. Az alacsony átlag javítására a diákok javaslatainak megismerésére van szükség. A mozgósításhoz fontos a személyes kontaktus, ezen a következő alkalommal igyekszünk változtatni a csoportok személyes megkeresésével. A szintén alacsonyabb átlagú helyszíni elégedettség nem róható fel sem a gyerekek, sem az én hibámnak, a helyszínek adottak (tornaterem, aula stb.).

A sugárdiagram a programot közvetlenül érintő szempontok felé tolódik el, így azt a célját feltétlenül megvalósította, hogy egy kellemes hangulatú, széles spektrumú ismeretet közvetítsen a Távol-Keletről, a kollégiumi tanulók felé. Ez több tulajdonság, képességterület és részképesség stimulálását segítette elő. Ilyen például az elfogadás, tolerancia, megértés, előítélet attribútumok. A kérdőív 12. kérdéséből levonható, hogy a 19 tanuló mindegyike elégedett volt az rendezvény megvalósulásával: 68%-nak teljesen, 32%-nak nagyjából megfelelt.

A további szakköri foglalkozásokhoz és programszervezéshez rendkívül fontos a tanulók érdeklődésének feltérképezése. A 5. melléklet 17. ábrája mutatja a kérdőív 11. kérdésére adott válaszok összesítését 5 választható és egy nyitott válaszolási lehetőséggel. Az utóbbival senki nem élt, az öt választható területből többet is megjelölhettek. A legnagyobb érdeklődés a zenei tartalmak iránt volt, (73, 68%), ami jelentheti a távol-keleti népzene és modern könnyűzenét is, így ezeknek az ismeretnek a bővítésével feltétlenül foglalkozni kívánok a jövőben. Ez összefüggést mutat a korosztályi sajátosságokkal is. Számomra nem meglepő módon a harcművészeti (57,89%) és a kézműves képességfejlesztés (52, 63%) a tanulók több, mint felét érdekli, mindkét programtípus tükrözi a kelet-ázsiai érdekességeket, filozófiákat, amelyek megismerése egyik motivációja a diákok szakköri jelentkezésének. A harcművészeti programok feltételeznek egyfajta globális érdeklődést

is, amely tervezésekor a makro társadalmi lehetőségek felderítését is el kell végezni. A kézműves képességfejlesztő program népszerűségének háttérében a kollégiumi hagyományok is megtalálhatók, hiszen a karácsonyi és húsvéti ünnepkörre készülést ilyen jellegű programmal támogatjuk az intézményben. Évek óta az a tapasztalatom, hogy a finommotorikus mozgások ilyen arányú használata más jellegű figyelmet és leterheltséget jelent a fiatalok számára, ez által hatékonyan biztosítja a kikapcsolódást.

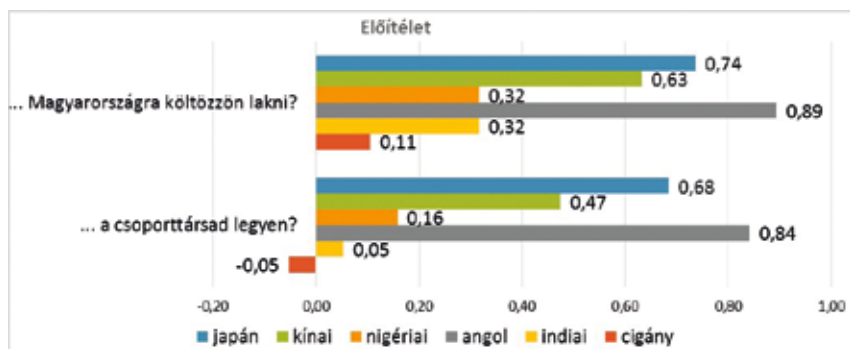
A dráma – színjátszás és az egészségmegőrző programok is beletartoznak néhány tanuló érdeklődésébe. Mivel ezeket a kategóriákat előzetesen nem fejtettem ki, így konkrét elképzelésük nem volt válaszadás előtt róluk. Talán a keleti árnyjátékkal, vagy a japán „No – színházzal” való megismerkedés ugyanolyan élvezetet jelenthet számukra. Az egészségmegőrzés kategóriájában a teaházon túl egyéb kulináris bemutatók szervezését terveztem, aminek – kollégisták lévén – biztosan nem mondanak nemet.

Az 5. melléklet 18. ábrája a kérdőív nyitott kérdésére adott válaszok megoszlását mutatja. Erre a 19 tanulóból 12 válaszolt, a felsorolt témákat típusok szerint csoportosítottam és arányukat százalékos formában jeleztem. 27 %-uk szeretne történelem, legenda és vallási témájú előadásokat hallani, amely az eltérő kultúra legegyszerűbb megismerési formája. Előnyt élveznek azok a kérdések is, amelyek az egészséggel, a modern, mai Távol-Kelettel és a harcművészettel foglalkoznak, illetve a kézműves foglalkozásokhoz kapcsolódnak (pl.: „*mangarajzoló technikák*”). Ezen kívül a zene és kelet-ázsiai emberekkel való személyes találkozás érdekelné még a diákokat (9-9%-ban). Az utóbbi a globalizációs hatások révén esetlegesen megvalósítható, hiszen sokan vállalnak munkát hazánkban ebből a térségből, a velük való találkozás nagy multikulturális nevelési hatással bírna. Ma már a nyelvi akadály is leküzdhető egy köztes nyelv (angol vagy német) használatával. A tanulói igényfelmérés eredményét a szakkör tematikájába már részlegesen be tudtam illeszteni. A kimaradó témakörök, kívánságok teljesítése hosszabb szervezést igényel, és a térségi lehetőségek folyamatos felderítésére késztet.

A 14. kérdéskörre adott válaszok érdekes szórást mutatnak. A Távol-Kelettel kapcsolatos, közgondolkodásban gyökeret vert sztereotip gondolatokat fogalmaztam meg, amelyeknél az egyetértésük mértékét kellett kifejezni. Bár sok ismerettel gazdagodtak az utóbbi években, mégis nehezen oldható fel a berögzült általánosított vélemény. Ez a leginkább szembeötlő „A japánok udvariasak” állítás megítélésénél volt. Itt a tanulók közel 90 %-a értett egyet az állítással, ami rögzült a nonverbális kommunikációs gesztusok látványossága miatt, de a gyakorlatban – személyes tapasztalatomból adódóan – ennek az ellenkezőjével találkoztam. „A kínaiak nem bírják az alkoholt” állítás során nagyon megoszlott a tanulók véleménye. Ezt az általam olvasott kutatási

eredmények alapján hamis állításértéknek vallom, mivel tudományos bizonyíték szól az mellett, hogy genetikai háttere van az alkohol – szervezetre gyakorolt – negatív hatásának. „A távol-keleti nők alázatosak és engedelmeseek” állítás tartalmát is 64 %-uk ítélte meg igaznak. Ez a kérdés azonban több tényezővel is összefügg. Míg a kistelepüléseken megfigyelhető a hagyományok tisztelete, a nemek által elvárt viselkedésmód, addig a nagyobb városokban már látható a globalizmus hatása, a feminizmus erősödése.

Az 5. ábra a Bogardus-féle társadalmi távolság skála alapján kettő kategóriát fogalmaz meg, a magyarországi lakosként, illetve a csoporttársaként való jelenlétet. A tanulóknak lehetőséget biztosítottam arra, hogy mérlegeljék a japán, kínai, nigériai, angol, indiai és cigány származású emberek megítélését a fenti két kategóriában. A kérdőívben dichotóm változót alkalmaztam, mivel a „nem tudom” kategória az átlag számítása során nem képviselt mennyiségi értéket. Az eldöntendő kérdések „igen” választát +1 értékkel azonosítottam, a „nem” válaszok esetében pedig -1 értéket vettem alapul. Ha valaki a „nem tudom” kategóriát választotta, vagy egyáltalán nem válaszolt, arra 0 pontot adtam. Az így generált értékek átlagát vettem. A tanulók a legelfogadóbbak az angol származásúakkal voltak. Ez a kategória mindkét társadalmi távolságnál a leginkább preferált volt a szakkörösök részéről. Ezt a japánok elfogadása követi, majd a kínai származásúaké. Ebben az értékben megmutatkozhat a szakkör által nyújtott speciális ismeretek hatása. A legkisebb értéket mindkét társadalmi távolságban a cigány származású fiatalok érték el. Ez azért meglepő, mert a szakköri tagok között is több roma/cigány származású van, ez a jelenlét csoport/osztály szintjén is megtalálható, sőt még közelebbi távolságban is van tapasztalatuk – szobatárs szinten. A fiatalok cigány képe is érdekes, hiszen a származási másság soha nem kerül szóba szakkörön, semmi jelét nem adják véleményük megnyilvánulásának. Úgy érzem, hogy intézményen belül a roma/cigány jelenlét nem okoz feszültséget, a válaszadó fiatalok mégis azonosulnak környezetük (elsősorban családjuk) általános előítéletes nézeteivel. Egy érték került csak negatív tartományba, az a cigány fiatal csoporttársi minőségének elfogadottsága volt. Az egyéni vélemények áttekintése azért volt számomra érdekes, mert kíváncsi voltam az egyéni véleményekben megnyilvánuló előítéletes gondolkodásra. Egy tanulónál tapasztaltam -1 összesített átlagértéket, ami azt jelenti, hogy mindegyik kategóriában és mindkét társadalmi távolság esetében elutasította a külföldiek jelenlétét. A 19 válaszadóból 3 tanuló összesített átlagértéke került a negatív tartományba. Teljes elfogadást mutat 4 diák, akiknek értéke +1. A tanulók közül 4 főnél találtam azt a jelenséget, miszerint változott a véleménye a társadalmi távolság dimenzió alapján. Ők több kategóriában is rosszabb értéket adtak a csoporttársi státusz esetén.

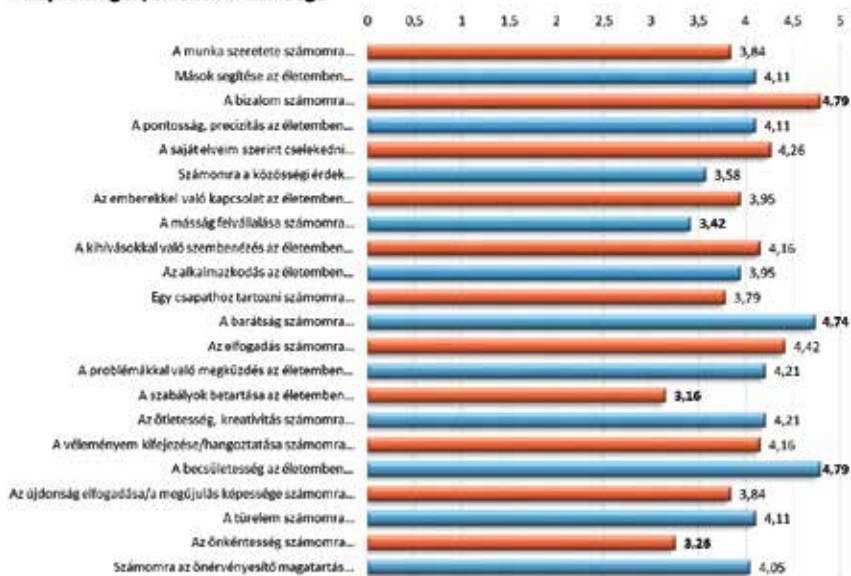

5. ábra: Előítélet mértékének alakulása

A 6. ábra a diákok preferenciáját mutatja 22 felsorolt értékkel kapcsolatban. A leginkább fontos dimenzióba – magas átlagából adódóan – a bizalom, a becsületesség és a barátság került. Ez megerősíti a kérdőív 7. kérdésére adott válaszaikat, ahol ugyancsak a barátságosság magas átlaggal került előtérbe. Érdekes volt számomra, hogy a legkevésbé fontos értékek között megjelent a másság felvállalása, az önkéntesség és a szabályok betartása. Ez teljes mértékben ellentmond látható cselekedeteiknek, hétköznapi megnyilvánulásaiknak, de akár a külső megjelenésüket is írhatom. Ők az a csoport kollégiumon belül, akikre nem jellemző a korosztály által preferált szabályszerű magatartás. A legtöbb plusz feladatot, önkéntes munkát a körükbe tartozó diákok végzik. De ők azok is, akik csak a külső megjelenésük alapján is láthatóvá teszik másóságukat (ez leginkább az öltözködésükben nyilvánul meg), tehát a saját másságukat minden gond nélkül vállalják fel. Ebben a három értékben elsősorban azt a választ látom, amit a kortársaik képviselnek. Azzal azonosulnak, de cselekedeteik másról tanúskodnak. Érdekes lenne vizsgálni náluk ezen ellentmondás generálta feszültség jelenlétét, megmutatózósi színtereit.

Ehhez szorosan kapcsolódik a 5. melléklet 19. ábrája, amelyben a diákok a hosszú távú céljukként preferáltak értékeket a felsorolt kategóriák mentén. 19 tanulóból 15 fő szeretne céltudatosabban és következetesebben élni, míg 11 fő javítana toleranciáján. Ez a kategória a fenti diagramban is előfordul magas, 4,42 átlagértékkel, ennek ellenére a tanulók 58%-a szeretne eredményesebb lenni ezen a területen. Újabb ellentmondás látszik az egyediség hangsúlyozásában, valamint az előző diagramnál ábrázolt és elemzett másság felvállalása között. Az én olvasatomban a diákjaimnál ez ugyanazt a területet érinti, csak más megközelítésben. Hiszen, ha az egyediségemet hangsúlyozom, akkor jobban megmutatom a másságomat, felvállalva azt. Ez is a fentiekben leírt véleményemet erősíti, miszerint itt inkább a korosztály által képviselt állásfoglalás je-

Tulajdonságok/értékek fontossága

6. ábra: Értéklista a tanulói preferencia megállapításához

lenítődött meg. Elenyésző számban választották az együttműködési készség fejlesztését, a közösségi érdek preferálását, valamint az önkéntes munkavállalás kategóriában való fejlődést.

Az 5. melléklet 20. ábrája a kérdőív utolsó kérdésére adott válaszokat összegzi. Ebben a szakkört érintő állításokat fogalmaztam meg. A diákjaim Likert-skálán értékelték az állítások személyükre vonatkozó mértékét. Az állítások többségükben a szakkör hozzáadott pedagógiai értékét kívánták számszerűsíteni. A 11 állításból 8, 4,0 egész-nél magasabb átlagos átlagértéket ért el. Ez azt is bizonyítja, hogy több területen mutatkozik meg a szakkör nevelő, kompetenciafejlesztő hatása. Ilyen az elfogadás mértékének növekedése, az azonos értékű képviselő közösségbe tartozás pozitív megerősítő hatása, a nyitottság fejlődése, az ismeretek bővülése, a tapasztalati tanulás módszerének preferálása. Kiemelkedő a szakkörvezető pedagógus személyének rendkívül magas értéket mutató megítélése. Ez teljes mértékben megerősíti a kérdőív 10. kérdése által tapasztalt pozitív attitűdöt irányomban.

Dokumentumelemzés

a, motiváció a Távol-keleti szakköri jelentkezéshez

Mivel a fogalmazás írásához megadtam a témát, így bevezetésként nem meglepő, hogy mindegyik tanuló a beiratkozás motivációját is lejegyezte.

„Már a szakkör indulása óta tag vagyok. ... Még évekkkel előtte ismerkedtem meg az animékkel és azokon keresztül a japán kultúrával is. Nagyon érdekesnek és különlegesnek találtam, de sajnos eleinte a környezetemben nem nagyon voltak hasonló érdeklődési körű emberek, így nem volt kivel megosztanom a gondolataimat, tapasztalataimat. Ezért is örültem, neki, hogy összejött egy jó kis csapat.” (K,19) A japán kultúrát kedvelők közé tartozik, kifejezi csatlakozási vágyát egy hozzá hasonló érdeklődési körű társasághoz.

„Mindig is érdekelt az idegen nemzetek kulturális szokásai. Különlegesnek és egyedi-nek találom őket, természetesen ez alól a saját kultúrámm sem kivétel. A számomra idegen kultúrák közül a keleti országok szokásai, hagyományai foglalkoztatnak a legjobban.” (E,18) Általánosságban ír más nemzetek kultúrájáról, érintőlegesen emeli ki a keleti országokat. Megemlíti a hazai értékek iránti érdeklődését is.

„...nagylélekkel vettem részt a szakkör megalapításában. Mindig is érdekelt az különböző népek kultúrái, általános iskolában néptáncoltam, és külföldi népdalokat tanultam.” (H,19) A szakkörhöz való viszonyát a megalapításban való részvétellel jelzi. A továbbiakban a hazai és az attól eltérő kultúrák iránti érdeklődésével indokolja a beiratkozását.

„...Hamar az is kiderült, hogy érdeklődési körünk is hasonló. [velem, Somogyi A.] Nekem akkor még szinte semmilyen kapcsolat nem volt a Távol-Kelettel... Elkezdtem animéket nézni, pálcikával enni és globálisan érdeklődni főleg Japán, de az egész kelet felé. ... Mivel többen is voltunk a csoportban ezzel a hasonló érdeklődéssel, felmerült, hogy szervezzünk egy szakkört a „magunk fajtának”” (I,19) Megfogalmazza a külső hatásra végbe menő érdeklődés felkeltését, amely először specifikusan Japán felé irányult, majd fokozatosan tágult. Felmerül a szűkebb csoporthoz tartozás igénye is.

„Azért jelentkeztem a távol-keleti szakkörre, mert kíváncsi voltam a Japán kultúrára és az ottani életre.” (L,16) Kifejezetten a japán szokások és életvitel sarkallta a beiratkozásra.

„Először a kung-fu miatt kezdtem el járni, fiatalabb koromban kung-fuiztam, ... A samuráj kultúráért is rajongok.” (V,17) Személyes élmények hatására jelentkezett a szakkörre a kínai filozófia által, de a japán történelem egy része is érdekli.

„Először egy barátomtól hallottam a szakkörökről. Párszor bejöttem megnézni a szakkört és nagyon megtetszett a hangulata.” (N,17) Külső motivációra látogatott el először a szakkörre, majd a folyamatosan ott töltött idő hatására lett a tagja is.

A fentiekből kitűnik, hogy többségük eleve érdeklődött valamilyen szinten Kelet-Ázsia iránt. Két diák viszont a megszerzett személyes tapasztalatok után csatlakozott a csoporthoz. Kíváncsiság és az ismeretlen, „egzotikum” iránti érdeklődés jellemzi a tanulókat a Távol-Kelet felé, de többnyire lehatárolt keretek között. A fogalmazásokból kitűnik, hogy elsősorban a Japán irányába kialakult szubkulturális hatások befolyásolták a jelentkezést, ezt megerősíti a szakkör tanév eleji beszélgetése is: legtöbbször az animék, mangák kapcsán. Néhány esetben pedig Kína és filozófiái vagy általános érdeklődés motiválja a csatlakozási szándékot.

Bár a média és internet világában egyre jobban megismerhetőek a különböző világrészek, némelyik terület még mindig idegennek hathat. Ketten is megfogalmazták, hogy valamennyire elkülönültek a többiektől az Ázsia iránti érdeklődési körrel (K és I). Ezzel tulajdonképpen egy szubkulturális csoport tagjainak tűnnek, akik igényt támasztanak egy helyi, hasonló jellegű csoportra.

b, a szakkör hatása a tanuló ismereteire, fejlődésére

„Rengeteg kézműves dolgot csináltunk ..., megismerkedtünk a keleti konyha rejtelmeivel ... mióta szakkörös vagyok, egyre többet teázok, relaxálok zenére és érdeklődök a keleti nyelvek iránt.... Azt is nagyon szerettem, amikor bizonyos témákat mi magunk dolgozhattunk fel és adhattunk elő. ... olyan tárgyakat készíthetek el és praktikákat tanulhatok meg, amelyek a későbbi életemben is még jól jöhetnek...” (E, 18) A tevékenységek közül a kézművességet, főzést, teázást, relaxációs gyakorlatokat és az idegen nyelvvél való foglalkozást emeli ki, annak hasznosságát fogalmazza meg. Személyes reflexiójaként meg jelenik az önálló munka eredménye, az előadás.

„... Kiváltképp örültem annak, hogy változatos, színes foglalkozások voltak/vannak. Sok keleti ételt megkóstolhattunk – amiket mi főztünk, megismertük a gésavilág rejtelmeit ... különös népdalokat tanultunk, szokásokat... A tanárnő és a szakkörtagok olyan közösséget alkotnak, ahová szívesen tér be az ember... sok mindent köszönhetek a szakkörnek... megtanultam evőpálcikával enni, hogy felismerem a különbséget maiko és gésa között...” (H, 19). A perszonális érzelmek vezetnek, jelentős élményt jelentettek neki a gésák témáját feldolgozó foglalkozások, mert kétszer is visszatér rá. Az étkezéssel kapcsolatos élményeken kívül általánosságban ír a megszerzett ismeretekről. Hangsúlyozza a közösség pozitív érzelmi hatást kiváltó és megerősítő szerepét.

„A kezdetektől nagyon szerettem a szakkört, hiszen alapvetően nem voltam egy szociális személyiség, de a szakkörön mindig jó volt a társaság..... mostanra négy éve tagja vagyok és bátran kijelenthetem: a szakkör mindig kellemes kikapcsolódást biztosított és összehozott minket. ... Fokozatosan ismerkedtem meg jobbnál jobb animékkel, amik remek emberi értékeket közvetítettek felém. Egyre közelebb kerültem a rajzoláshoz is, ami

remek kikapcsolódást biztosított. A távol-kelet kultúráinak elemei is elkezdtek komolyan érdekelni, főleg a gondolkodásmódjuk, na meg az étkezési szokások.” (I,19) Néhány elemét emeli ki a foglalkozásoknak, melyeket a személyére ható (érzelmi, motivációs) indoklással lát el. Fontos számára az összetartozás és a kikapcsolódás.

„Szakkörök hangulata általában jól telnek, mindig teázunk s olyan foglalkozások is vannak, amiket máshol nem tudnék csinálni.” (V,17) Konkrét foglalkozást nem nevez meg, csak a teázást emeli ki. Jelentőséggel bír számára a kellemes hangulat és a különlegesség, változatosság.

„Olyan teákat kóstoltam meg itt, amikről korábban nem is hallottam. Azok az órák is nagyon tetszettek amelyikeken valamilyen keleti ételt készítettünk el. Az origamizás is nagyon jó volt, bár sosem voltam jó ilyesmiben, azért nagyon élveztem a próbálkozásokat.” (N,17) A teák és a főzések hatottak rá a legjobban, a kézműves foglalkozások közül az origami (papírhajtás művészete), amely sikerélményt jelentett számára.

„Érdekes témákról van szó, sok újdonságot tanultam, amit utána a többiekkel meg is tudtam beszélni. Pluszban végre van egy olyan felnőtt a környezetemben, akivel közös az érdeklődésünk...” (K,19) Az általános ismeretek bővítése vonzza a legjobban és az arról való eszmecsere. Erősen intellektuális jelleget mutat. Értékeli a figyelmet, az érdeklődésnek megfelelő foglalkoztatást, valamint a felnőttel megtalált közös nyelv alkalmazásának örömet.

„igazából nem nagyon járok ide szívesen. ...Annyiban változott az érdeklődésem, hogy mangákat olvasok és animét nézek.” (L,16) Negatív érzelmet fogalmaz meg a szakkörrel szemben, de a problémáját nem fejti ki részletesen. A Távol-Kelethez való viszonyánál viszont érdeklődést mutat, a szakköri közösségben gyakran beszédtemaként felmerülő képregényt olvas, filmet néz.

A fogalmazások közül öt emeli ki a főzéshez való pozitív élményét, melynek érdekessége, hogy az egyik leginkább összehangolt csapatmunkát igényli. Az ételek készítése során munkamegosztásra, egymásra figyelésre és kreativitásra van szükség. A szakkör bemutatásánál említett teázási szokás közbeni beszélgetések az érzelmi szocializációt erősíthetik, ezért tulajdoníthatok jelentőséget az írásokban való megjelenéséhez. Egy tanuló nem, vagy nehezen illeszkedik be ebbe a közösségbe, de az új ismereteket befogadja.

Az ismereteiket nemcsak a szakkörön tanultakból, hanem saját gyűjtőmunkából és felkészülésből is bővítik. Négyen példának hoztak kézműves tevékenységgel kapcsolatos foglalkozást, amely elmélyültebb munkát, összpontosítást igényel, vagy éppen szórakoztat.

Összességében mindegyik tanuló megtalálta az érdeklődésének megfelelő ismeretek gyarapításához alkalmas foglalkozás típusát, módszerét. A tevékenységek és információk tovább formálták érdeklődésüket, befogadták a távol-keleti kultúra számos elemét.

c, a szakkör hatása a tanulók attitűdjére

„Szeretek más népek vallásával, hiedelmeivel foglalkozni, például a kelta hitvilággal is. Ezeken kívül bármi érdekességre nyitott vagyok. ... Érdeklődési köröm miatt mindig kilógtam a sorból. ... Sokszor éreztem magányosnak magam, ezért át tudom érezni, milyen egy közösségben másnak lenni, mint a többiek. Képes vagyok másokat elfogadni, olyanak, amilyenek és fontosnak is tartom, hogy ne legyünk egyformák. ... Hajlandó vagyok egy helyzetet mások szemszögéből is megnézni és ez alapján újragondolni a saját véleményemet, amire, úgy vettem észre, hogy nem sokan képesek.” (K,19) Kulturális érdeklődése kiterjed a Távol-Keletről és Magyarországtól eltérő kultúrákra is, amiket érdekesnek talál. Kifejezi empátiáját, nyitottságát más emberek felé, személyes tapasztalatai alapján, képesnek érzi magát arra, hogy megváltoztassa véleményét egy-egy szituációban.

„Mindig nyitott voltam más kultúrák felé, itt csak jobban megismertem őket.” (N,17) Eleve elfogadónak tarja magát a kelet-ázsiai kultúrával szemben, a szakkörön ismereteinek bővülését emeli ki.

„Mindig is szerettem....azokat a tájképeket, amikor virágzik a cseresznyefa, az gyönyörű, mindig elfog akkor a boldogság.” (V,17) Egy képet emel ki, érzelmileg hat rá egy művészeti érték.

„...inkább a megismerésre törekszem. Csoporttársaimmal és más, akár különböző kultúrákhoz tartozó emberekkel szemben sokkal elfogadóbb lettem. Megértettem gondolkodásmódjuk lényegét, és azt, hogy miért különböznek. Ez annak köszönhető, hogy a szakkörön megismerünk (megismertünk) új kultúrákat, filozófiákat és ezek sokat segítettek.” (I,19) A sajáttól eltérő kultúra megismerése megvilágította számára a különbözőségek okát, így érzése szerint elfogadóbbá vált velük és másokkal szemben is. Megfogalmazza, hogy ehhez az elfogadó magatartáshoz nagymértékben járult hozzá a szakkörön kapott ismeret.

„Nagyon örültem,...hogy nem vagyok egyedül érdeklődési körömmel. Szoros barátságot tudtam kialakítani a csoporttársaimmal... Sokkal elfogadóbb lettem más kultúrákkal kapcsolatban, mert megtanultam, hogy mások az életkörülmények és az ottani emberek másképp gondolkoznak. Összességében nagyon pozitívan hatott rám a szakkör, mert elég jól összekovacsolódtunk, mi, szakköri tagok...” (E,18) Megfogalmazza a közösséghez, kisebb csoporthoz való tartozás igényét és jelentőségét. A szakköri ismeretekhez köti a különböző kultúrák befogadását, bár nem egyértelmű, hogy ezen csak a távolsági emberek életkörülményeit és gondolkodás módját érti, vagy ezt kiterjeszti-e egyéb nemzetek kultúrájára is.

„Szívesen megismerem bármilyen nemzet kultúráját, de a saját kultúrámat nem cserélném semmire sem. A szakkör tagjait nem ismerem személyesen és közelebbről sem szeretném megismerni.” (L,16) Szívesen bővíti tudását más nemzetek megismerésével,

de ez a tudás nem befolyásolja magatartását, másokhoz való viszonyát. Továbbra is zárkózott marad.

A harmadik szemponthoz hat tanuló fogalmazásában találtam választ. Valamilyen szempontból (ismeretszerzési, érzelmi, ráismerési, gondolkodásbeli) mindannyian megfogalmazzák az eltérő kultúra befogadásának lehetőségét. Három tanuló megfogalmazza a szakkör összekovácsoló hatását is. Négyen kitérnek a másokkal való viszonyukra, amelyből három tanuló pozitív attitűdöt fogalmaz meg, míg egyikük nem érzi ennek változását sem a szakkör, sem más külső, sem belső tényezők hatására. A szakkör ismeretátadó tevékenységei tárgyják az eltérő kultúra megértésének és befogadásának lehetőségét.

d, a szakkörön tanult ismeretek alkalmazása

„Távol-keleti kultúra napot is szoktunk rendezni évente egyszer. Olyankor mások is megismerkedhettek színes programjainkkal....igazi mesterek és tanítványaik jöttek bemutatni és nagyon klassz volt megtanulni tőlük egy-két fogást és együtt nevetni velük, ha elrontottuk azt. A másik kedvenc...a jóga volt, ahol felfedeztem, hogy mennyire hajlékony vagyok.... Jukatába öltözhettem... és igazi gésának érezhettem magam.... Én a gyöngyfüzésnél voltam jelen segítőként... Nagy hatással van rám a keleti szakkör. Ha elballagok majd a kollégiumból, utána is szívesen foglalkozom majd vele..... (E, 18) A Távol-keleti Nap programját emeli ki az ismeretei alkalmazásának színtereként, amely megerősítő és további tudást bővítő elemként jelent meg számára. Az ismeretek alkalmazása során további élményekkel lett gazdagabb. Jövőbeni tervként fogalmazza meg a szakkörön tanultak alkalmazásának folytatását.

„A Teaház nagyon jó szórakozást nyújtott nekünk, kollégistáknak és nevelőinknek is. A hangulat is remek volt, közelebb hozta hozzánk kicsit a távol keletet...” (L,16) A projektnapot kísérő teaház vezetőjeként érzelmileg oldódni látszik, a távol-keleti hangulat pozitív hatásként érte (zárkózottsága ellenére).

„Egyik ilyen program volt a rajzolás és a mandalakészítés. Ennél az asztalnál felügyeltem egyik szakkörtársammal. Sokan gyűltek körénk érdeklődni, és a segítségünket kérték. Elmondtuk a mandalakészítéssel kapcsolatos tudnivalókat, és a színek szerepét is ismertettük ebben a művészetben. Mindenki nagyon hamar belelendült a munkába és jobbnál jobb munkák voltak készülöben.” (V, 17) A szakköri ismeretek átadását (Távol-keleti Nap) pozitív élményként jeleníti meg, a részletes kifejtés egyfajta büszkeséget sugall felkészültségében és munkájának fontosságában.

„... a Keleti Nap...egy olyan nap, ahol, 1 évben 1-szer a szakkör tagjai különböző dolgokat szerveztek a többi, nem szakkörös kollégistának... Számomra nagyon jó érzés volt a programokat szervezni és részt venni rajta. Megmutathattuk a többi kollégistának kicsit,

hogy milyen is a mi társaságunk.” (I,19) Értékes munkának ítéli a másoknak való megmutatkozást a szakköri szervezett program által. A személyes örömlélmény hatását fokozza a szubkulturális korlátok kitágításának igénye.

Négy tanuló számolt be az ismeretek átadásának lehetőségéről, mindannyian az évente megvalósuló Távol-keleti Nap projektje kapcsán – egy tanuló fogalmazott meg jövőbeli elképzelést az alkalmazásra. Többen kiemelték többé-kevésbé részletesen a felelősségükre bízott terület személyes és másokra gyakorolt hatását. Minden tanulónál megjelenik közvetve vagy közvetlenül a tudás átadásának öröme és büszkesége. A „*mások*” és „*a mi társaságunk*” szóhasználat az egy csoporthoz való tartozást jeleníti meg.

Összefoglalás

A kultúra megismerése és ápolása fontos nevelési feladat, mert a globalizáció hatására ezek az értékek háttérbe szorulhatnak. A saját kulturális szokásainkon és normáinkon kívül érdemes megismerni más nemzetek értékeit, művészetét és filozófiáját több szempontból is:

- szélesíti a látókört
- az elfogadást könnyíti
- nyitottabbá tehet
- az országok közötti átjárhatóság lehetővé teszi a találkozást más nemzetek tagjaival
- érthetőbbé teszi viselkedési megnyilvánulásait.

Saját országunkon belül is több kultúrával találkozhatunk, osztálytársként és munkatársként is jelen vannak más nemzetiséghez tartozó emberek (pl. szláv, sváb, cigány, horvát, zsidó stb.) az életünkben.

A globalizációs hatások tudatosítása több szintén is megtörténik, hatását fokozza az idői egybeesés. Többek között ezzel szembesülünk a:

- ruházati cikkek (pl. farmer) terén,
- nemzeti éttermek (kínai, görög, japán, olasz stb.) kínálatában, valamint a
- technikai eszközök (telefon, számítógép, internet, különböző szoftverek, Facebook, számítógépes játékok stb.) használata során. De online rendeléssel bármihez és bárhol is hozzájuthatunk a világhoz.

A megfelelő attitűd kialakításához jó alapot biztosítanak a multikulturalitást tükröző programok, rendezvények, foglalkozások. A gyakorlati, tevékenykedtető munkaformák mélyebb ismeretet nyújtanak a diákok számára. A visszajelzésekben előtérbe kerül a valamely nemzetre speciálisan jellemző étel, ékszer, ruha elkészítése, kipróbálása, megtapasztalása. Jobban megmarad az emlékezetükben bármely előadásánál.

A tanulók egyre több ismeretet szerezhetnek az internet és média által, de azok szelektálását, az előítéletek és sztereotípiák felismerését, tudatosan szervezett, több érzékszervre ható projektek aktív kivitelezésével irányíthatjuk. Ilyen iskolai vagy jelen esetben kollégiumi program lehet a Távol-keleti Nap a multikulturalitás jegyében történő megismeréshez. Egy-egy nemzet, földrész vagy annak egy részének kiemelése és a szorosan ahhoz kapcsolódó foglalkozások szubkultúrát hozhatnak létre a nevelési – oktatási intézményen belül is.

A csoporthoz való tartozás igényének kielégítésén kívül fontos a más csoportokhoz való kapcsolódás is, ami segíti a szegregálódás elkerülését. A dolgozatban a dokumentumelemzés során több szempontnál is előkerült az egy csoportba tartozás jelentősége (a, b, d).

Az iskolai programok nem feltétlenül alakítják át a rögzült sztereotípiákat a középiskolás korú tanulóknál, de mindenképpen értékközvetítő hatásuk lehet a személyiségük fejlesztésére.

A hipotéziseim nagy részben igazolást nyertek. Több tanuló megerősítette azt az állítást, mely szerint a távol-keleti kultúra megismerése nyitottabbá tette őket más kultúrák iránt. Ez az elfogadottság nagyobb részt a távol-keleti kultúra irányába jelent meg, kisebb részt az általános multikulturalizmus felé. További feladatomnak tekintem pozitív viszonyulásuk kiterjesztését az általános kulturális értékek irányába. Bár toleránsabbak lettek az eltérő értékek és szokások iránt, mégis sok esetben a korsztály által preferált értékrend került megfogalmazásra és kevésbé a saját hitvallásuk. Ez azt a kettősséget jelzi számomra, hogy értékorientációjukra nagy hatással marad a kortárs közösség értékrendje. Korábban már jeleztem, hogy további kutatási témaként tudnám elképzelni az értékütközés generálta belső feszültség feltárását, és annak személyiségre gyakorolt hatását, viselkedésbeli megnyilvánulását. Mind a dokumentumelemzés, mind a kérdőív kiértékelése megerősítette a szakköri tevékenység pozitív hatását érdeklődési körük bővülésére. A Távol-keleti Nap programsorozatának megvalósítása egytől egyig pozitív élményt indukált bennük, közvetve megerősítést gyakorolva szakköri közösségükre. A csoportélmény hatása mindig nagyobb, mint az egyéni megtapasztalásé, bár a tapasztalati, gyakorlatorientált módszerek tudatos használata mélyítette a diákok tudását. Az új információk mélyen rögzültek, ezáltal sikeresen beépültek egyéni tudásbázisukba. A kismértékű hatásmechanizmus csak szórványosan, bizonyos kérdésköröknél izoláltan jelent meg. A személyemre való reflektálásuk pozitív jellege mellett érdekes volt megfigyelni kimondott és kimondatlan igényüket a felnőttekkel való kommunikáció során a közös nyelv használatára. Sajnos a specifikus ismeretek nem támogatják a környezeti integrálódást, hanem elszigetelt szubkulturális jelenség kialakulásához vezethetnek. Ennek bizonyítása nem tartozott jelen kutatás témaköréhez, de a továbbiakban értékes vizsgálati szemponttá válhat. Összességében a szakköri keret és témakör megvalósította a multikulturalitás iránti érzékenység növelését, több területen előnyösen támogatva a személyiségfejlődés folyamatát is.

Felhasznált irodalom

- Bazsó Dénes (ford.) (2011): Előszó az eredeti kiadáshoz. In. Japán regék és mondák. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt., Budapest, p.17-66.
- Benedek István (1997): Kollégiumi neveléstan. (A kollégiumi nevelés elmélete és gyakorlata). Okker Kiadó, Budapest.
- Boreczky Ágnes (2014): Multikulturalizmus – multikulturális pedagógia In. Gordon Győri János (szerk.): Tanárok interkulturális nézetei és azok hatásai az osztálytermi munkára. A multikulturális és interkulturális szemlélet elméleti alapjai és történeti vonatkozásai az oktatásban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- Dr. Bokkon László (2011): A kutatás. NYME Pedagógia Intézeti Tanszék és Pszichológia Intézeti Tanszék, Szombathely
- Dr. Dragan Koković (2000): Kultúra, szubkultúra, ellenkultúra. Symposion, tavasz-nyár, p. 25. <http://www2.arts.u-szeged.hu/socio/racz/kokovic.pdf>
- Drjenovszky Zsófia (2008): Dél-Korea tegnap és ma. Tradíció és modernitás a dél-koreai városi családoknál. Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár <http://terebess.hu/keletkultinfo/drjenovszky.html>
- Dr. Hegyi Szabolcs, Dr. Szabó Eszter, Dr. Szabó Miklós (2011): Szervezeti, elektronikus és interkulturális kommunikáció http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0049_28_szervezeti_elektronikus_es_interkulturalis_kommunikacio/4447/index.html
- Ecsedy Ildikó (1999): Kína az ezredforduló végén. História, 9-10. szám <http://terebess.hu/keletkultinfo/historia.html#kina>
- F. Lassú Zsuzsa (2001): A bushido, mint kultúrára jellemző értéktár. In: Rétfalvi Györgyi (szerk.): Párhuzamos dimenziók (Válogatás a Szabadpart on-line folyóirat írásai-ból 1998-1999), Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
- Falkné Dr. Bánó Klára (2006): Interkulturális útmutató nemzetközi cégek és projektek vezetői és tagjai számára. http://elib.kkf.hu/ewp_06/0601_04.pdf.
- Falus Iván (2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Friedrich Erickson (2008): Kultúra a társadalomban és a pedagógiai gyakorlatban. In: Dr. Torgyik Judit (szerk.): Multikulturális tartalmak a pedagógiában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest, p.33.
- Geert Hofstede (2010): Culture <http://www.geerthofstede.nl/culture>
- Gervai Pál – Trutmann László (2014): Értékrend és liberális demokrácia. In: Bertók Rózsa és Bécsi Zsófia (szerk.): Kirekesztés, idegenség, másság, ETHOSZ – Virágmandula Kft., Pécs

- Golnhofer Erzsébet (2006): Szervezeti kultúra. In: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Az iskolák belső világa. Budapest, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet <http://epa.oszk.hu/00000/00015/00045/pdf/10szemle01.pdf>.
- Husztai Andrea (2009): A japán kultúra hatása a magyar középiskolásokra. Új Pedagógiai szemle, 5-6. szám, p. 107-111.
- Kiss Paszkál, Szabó Mónika, Ujhelyi Adrienn, Berkics Mihály (2006): Kutatásmódszer-tan: szociálpszichológia.
- Kővári Júlia (2009): Ifjúsági csoportkultúrák öltözködési szokásai. Új Pedagógiai szemle, 5-6. szám, p. 102-107.
- Lappint Árpád (szerk.) (2002): Érték és nevelés. Szöveggyűjtemény. Comenius Bt., Pécs
- Leveles Zoltán (2015): Ahol a kultúrák találkoznak. <http://indiahangja.reblog.hu/ahol-a-kulturak-talalkoznak>
- Mészáros György (2014): Szubkultúrák és iskolai nevelés. Narratív, kritikai pedagógiai etnográfia Iskolakultúra, Veszprém, <http://mek.oszk.hu/13400/13473/>
- Mittich Boglárka (2007.): Ulrich Beck: Mi a globalizáció? A globalizmus tévedései - válaszok a globalizációra - In: Buksz 19. évf. 1. sz. p. 65-67. <http://epa.oszk.hu/00000/00015/00045/pdf/10szemle01.pdf>
- Németh Zita (szerk.) (2004): Kompas. Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez. Mobilitas, Budapest, p.399-402. http://www.ifjusagimunkakonyvtara.hu/reszletes_kompasz_kezikonyv_a_fiatalok_emberi_jogi_kepzesehez_84.html
- Pusztai Ferenc (szerk.) (2003): Magyar értelmező kéziszótár Akadémiai Kiadó, Budapest, p.774.
- Szabó Gábor (2014): Az emberi jogok összeütközései és határai párhuzamos világokban. Az iszlám Európában. In: Bertók Rózsa és Bécsi Zsófia (szerk.): Kirekesztés, idegenség, másság, ETHOSZ – Virágmandula Kft., Pécs
- T. Parázsó Lenke (2010): Pedagógiai kutatás kvantitatív módszerei. http://okt.ektf.hu/data/lenke/file/PED_Kutat%C3%A1s_KV_M_2010.pdf
- Torgyik Judit - Karlovitz János Tibor (2006): Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium, Budapest, p.13-44.
- Torgyik Judit (2008): Multikulturális nevelés, interkulturális tartalmak. In. Dr. Torgyik Judit (szerk.): Multikulturális tartalmak a pedagógiában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest

Melléklet

1. melléklet

7. ábra: Jéghegy-modell (kultúra)

Forrás: http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pedagogia/84N%E1dasi/CD2/08/01/08_01_2_1.htm

2. melléklet

1. kép: Visual-kei stílus

(forrás: <http://www.jpopasia.com/group/velbet/>)

2. kép: **Kawaii stílus** (forrás: <http://nihongogo.com/2015/08/an-interview-with-pop-idol-group-musubizm-at-the-7th-annual-j-pop-summit/>)

3. melléklet

Saját készítésű fotók a Somogyvámosi Krisna-völgyi látogatásról:

1. kép: **Az iskola**

2. kép: Tehénvédelmi központ

3. kép: Templom

4. melléklet

Tanulói kérdőív

A kérdőív névtelen, de néhány személyes információra szükségem lenne ahhoz, hogy eredményesen ki tudjam értékelni. Minden információt bizalmasan kezelek. Kérem, a kérdőív kitöltésével segítsd munkámat.

Köszönöm!

Kérlek, legelőször válaszolj az alábbiakra:

1. Melyik nemhez tartozol?

1. fiú
2. lány

2. Melyik évben születted?

3. Milyen jellegű településtípuson laksz életvitelszerűen?

1. falu
2. város
3. megyeszékhely
4. főváros

4. Édesapád legmagasabb iskolai végzettsége:

1. kevesebb, mint 8 általános
2. 8 általános
3. szakképző iskola
4. felnőttképzésben szerzett OKJ-s végzettség
5. érettségi
6. főiskola
7. egyetem

5. Édesanyád legmagasabb iskolai végzettsége:

1. kevesebb, mint 8 általános
2. 8 általános
3. szakképző iskola
4. felnőttképzésben szerzett OKJ-s végzettség
5. érettségi
6. főiskola
7. egyetem

6. Hány testvéred van?

7. Mennyire jellemzőek rád az alábbi tulajdonságok?

(1= egyáltalán nem; 5=teljes mértékben)

1. barátságos	1	2	3	4	5
2. segítőkész	1	2	3	4	5
3. humoros	1	2	3	4	5
4. talpraesett	1	2	3	4	5
5. jókedvű	1	2	3	4	5
6. toleráns	1	2	3	4	5
7. könnyen barátkozó	1	2	3	4	5

8. Hogyan viszonyulsz a Távol-Kelethez?

Kérlek, karikázd be a rád jellemző megállapítás számát!

1. Egyáltalán nem érzem közel magamhoz.
2. Hallottam/olvastam már róla, de nem fogott meg.
3. Valamennyire érdeklődöm iránta.
4. Szívesen olvasok/hallgatok előadásokat róla.
5. A távol-keleti kultúra a hobbim része.
6. Egyéb: _____

9. A Távol-keleti napokon az események mely részein vettél részt?

(több válasz is megjelölhető)

1. Aikido bemutató
2. Jóga
3. kézműves foglalkozás
4. yukatába öltözés
5. teaház

10. Mennyire tetszett a program, amelyen részt vettél? Kérlek, karikázd be a megfelelőt, ahol 1 a legkevésbé, 5 a legjobban/leginkább értéket képviseli. A program során mennyire voltál elégedett:

1. az előzetes tájékoztatással	1	2	3	4	5
2. a helyszínnel	1	2	3	4	5
3. eszközkészlettel	1	2	3	4	5
4. a programok megvalósulásával	1	2	3	4	5

4. a szakkörvezető felkészültségével	1	2	3	4	5
5. a csoport hangulatával	1	2	3	4	5
6. a felmerülő problémák megoldásával	1	2	3	4	5

11. Milyen típusú programon vennél részt szívesen? (több válasz is megjelölhető)

1. kézműves, készségfejlesztő
2. dráma, színjátszás
3. harcművészeti
4. zenei
5. egészségmegőrző
6. egyéb: _____

12. Megfelelt az esemény az elvárásaidnak?

7. Igen, teljesen megfelelt
8. Igen, nagyjából megfelelt
9. Hellyel-közzel megfelelt
10. Nem nagyon felelt meg
11. Egyáltalán nem felelt meg

13. Milyen témákról szeretnél hallani, milyen előadókkal szeretnél találkozni a jövőbeli hasonló eseményeken?

14. Mennyire értesz egyet az állításokkal?
Kérem, jelöld a véleményednek megfelelőt!

Állítások:	Egyáltalán nem értek egyet	Inkább nem értek egyet	Inkább egyetértek	Teljes mértékben egyetértek	Nem tudom
1. „A japánok munkamániások”					
2. „Minden kínai tud kung-fuzni.”					
3. „A távol-keleti fiúk számítógép-mániások”					
4. „A távol-keleti nők alázatosak és engedelmeseek.”					
5. „A kínaiak nem bírják az alkoholt.”					
6. „A távol-keleti embereket tökéletes időzítés, rengeteg gyakorlás és összehangolt csapatmunka jellemzi.”					
7. „A japánok udvariasak”					
8. „A japánoknak nincs humorérzékük”					

15. Szívesen vennéd-e,

	igen	nem	nem tudom	nincs válasz
1 hogy egy japán fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				
2 hogy egy kínai fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				
3 hogy egy nigériai fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				
4 hogy egy angol fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				
5 hogy egy indiai fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				
6 hogy egy cigány fiatal ...				
... Magyarországra költözzön lakni?				
... a csoporttársad legyen?				

16. Kérlek, állításonként egy számot karikázz be, annak megfelelően, hogy mennyire fontos a Te életedben az adott érték/tulajdonság! (1: egyáltalán nem fontos; 5: nagyon fontos)

Állítások	1	2	3	4	5	0
1. A munka szeretete számomra...	1	2	3	4	5	0
2. Mások segítése az életemben...	1	2	3	4	5	0
3. A bizalom számomra...	1	2	3	4	5	0
4. A pontosság, precizitás az életemben...	1	2	3	4	5	0
5. A saját elveim szerint cselekedni...	1	2	3	4	5	0
6. Számomra a közösségi érdek...	1	2	3	4	5	0
7. Az emberekkel való kapcsolat az életemben...	1	2	3	4	5	0
8. A másság felvállalása számomra...	1	2	3	4	5	0
9. A kihívásokkal való szembenézés az életemben...	1	2	3	4	5	0
10. Az alkalmazkodás az életemben...	1	2	3	4	5	0
11. Egy csapathoz tartozni számomra...	1	2	3	4	5	0
12. A barátság számomra...	1	2	3	4	5	0
13. Az elfogadás számomra...	1	2	3	4	5	0
14. A problémákkal való megküzdés az életemben...	1	2	3	4	5	0
15. A szabályok betartása az életemben...	1	2	3	4	5	0
16. Az ötletesség, kreativitás számomra...	1	2	3	4	5	0
17. A véleményem kifejezése/hangoztatása számomra...	1	2	3	4	5	0
18. A becsületesség az életemben...	1	2	3	4	5	0
19. Az újdonság elfogadása/a megújulás képessége számomra...	1	2	3	4	5	0
20. A türelem számomra...	1	2	3	4	5	0
21. Az önkéntesség számomra...	1	2	3	4	5	0
22. Számomra az önérvényesítő magatartás...	1	2	3	4	5	0

17. A következő 3 évben több figyelmet szeretnék fordítani a következőkre (több válasz lehetséges)

1. céljaim megfogalmazása és elérése
2. saját hitem szerinti életvitel
3. önkéntes munkavállalás
4. közösségi érdek önérdek elé helyezése
5. együttműködési készség fejlesztése
6. toleráns viselkedés
7. egyediségem hangsúlyozása

18. Mennyire jellemzők a következő állítások rád? Jelöld 1-5-ig a skála megfelelő értékének bekarikázásával! (1 – egyáltalán nem jellemző; 5 – teljes mértékben jellemző)

Állítások	1	2	3	4	5
1. A szakkör hatására elfogadóbb lettem a távoli kultúrák iránt.	1	2	3	4	5
2. Jól érzem magam a szakkörben, mert a többiek ugyanolyan csodabogarak, mint én.	1	2	3	4	5
3. Végre van egy kortárs csoport, ahol megértik a speciális érdeklődési körömet.	1	2	3	4	5
4. Képesnek tartom magam befogadni olyan kulturális elemeket is, amelyek az európai kultúrától idegenek.	1	2	3	4	5
5. A szakkörön nagyon sok új ismeretet sajátítottam el.	1	2	3	4	5
6. A szakkörön tanult ismeretek jól tudom alkalmazni.	1	2	3	4	5
7. Azok a foglalkozások tetszenek a legjobban, amikor megtapasztalhatom a tanultakat.	1	2	3	4	5
8. Életemnek több olyan területe is van, ahol megjelenik a multikulturalizmus.	1	2	3	4	5
9. Örülök, hogy a szakkörvezető személyében van olyan felnőtt a környezetemben, aki megérti az érdeklődési körömet.	1	2	3	4	5
10. Azok a foglalkozások tetszenek a legjobban, ahol valamelyikünk új ismeretet dolgoz fel kísérőadás/prezentáció formájában.	1	2	3	4	5
11. A mindennapokban is látom, hogy megértőbb, toleránsabb lettem a többi emberrel szemben.	1	2	3	4	5

Köszönöm az együttműködésedet!

5. melléklet

8. ábra. A nemek eloszlása

9. ábra. Életkor szerinti megoszlás

10. ábra. Településtípus szerinti megoszlás

Év, gyermekek száma	Házaspár	Élettársi kapcsolat	Házaspár és élettársi kapcsolat együtt	Apa	Anya	Egy szülő gyermekkel együtt	Összesen
				gyermekkel			
2011							

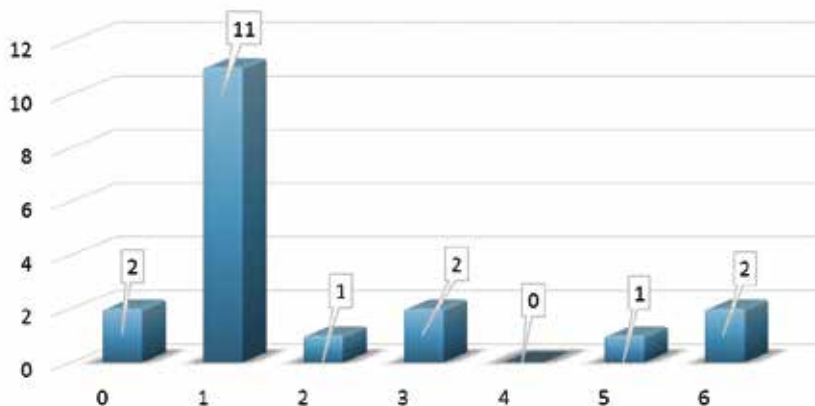
Gyermekek száma

1	16 720	4 437	21 157	1 676	9 648	11 324	32 481
2	10 562	2 243	12 805	506	3 750	4 256	17 061
3	2 786	937	3 723	97	837	934	4 657
4–	925	587	1 512	42	342	384	1 896
nincs gyermek	25 151	6 023	31 174	–	–	–	31 174
Összesen	56 144	14 227	70 371	2 321	14 577	16 898	87 269
Családban élő gyermek	50 443	14 507	64 950	3 165	21 183	24 348	89 298
Száz családra jutó gyermek	90	102	92	136	145	144	102
Száz gyermekes családra jutó gyermek	163	177	166	136	145	144	159

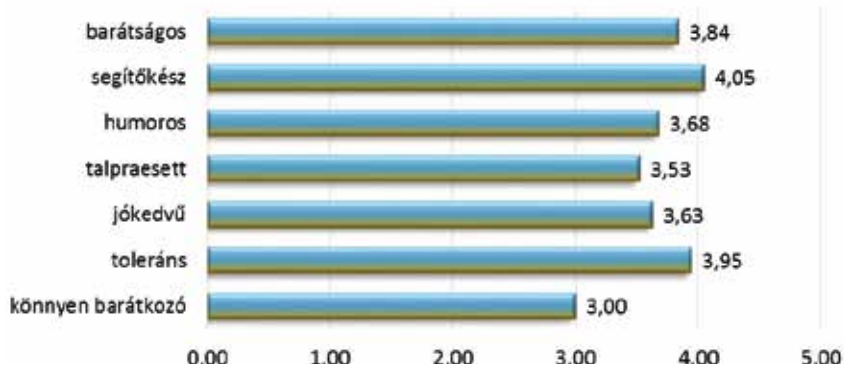
11. ábra. Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálás

(Területi adatok – Somogy megye)

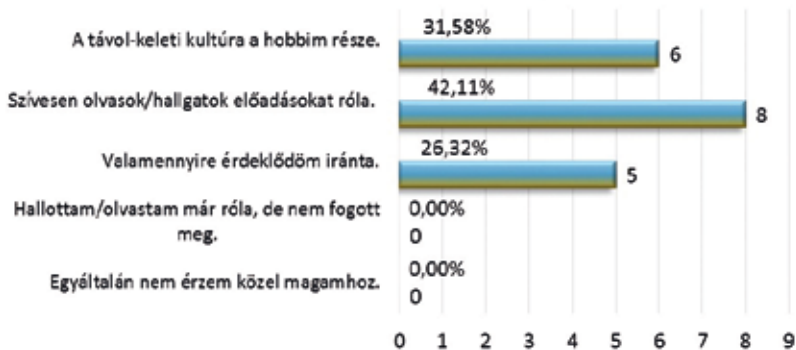
(Forrás: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_14, 1.2.4.1 A családok családösszetétel és a gyermekek száma szerint - részlet)

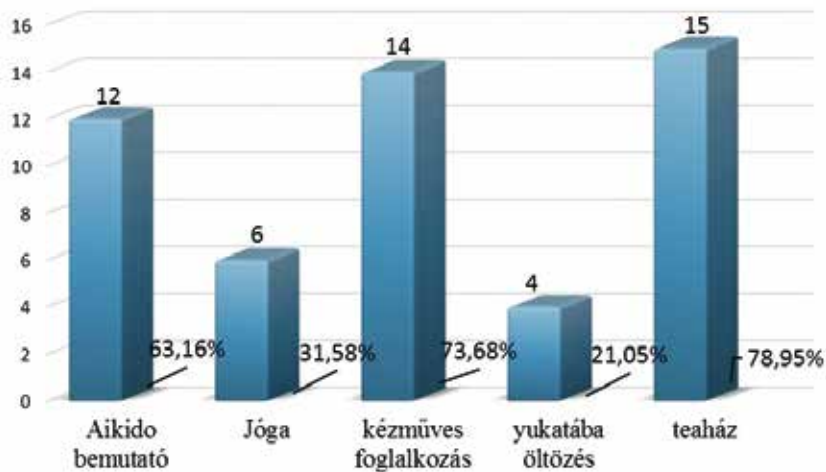
12. ábra. Testvérek száma

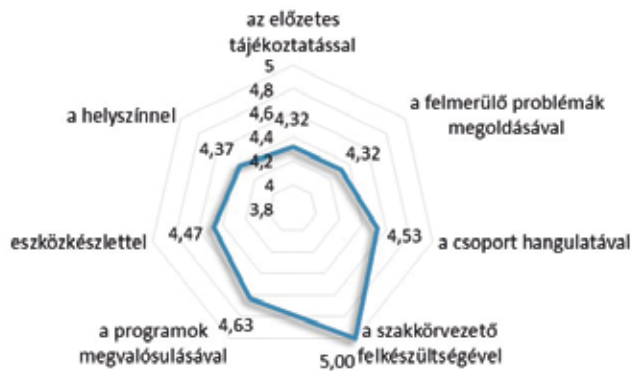
13. ábra. Jellemző tulajdonságok

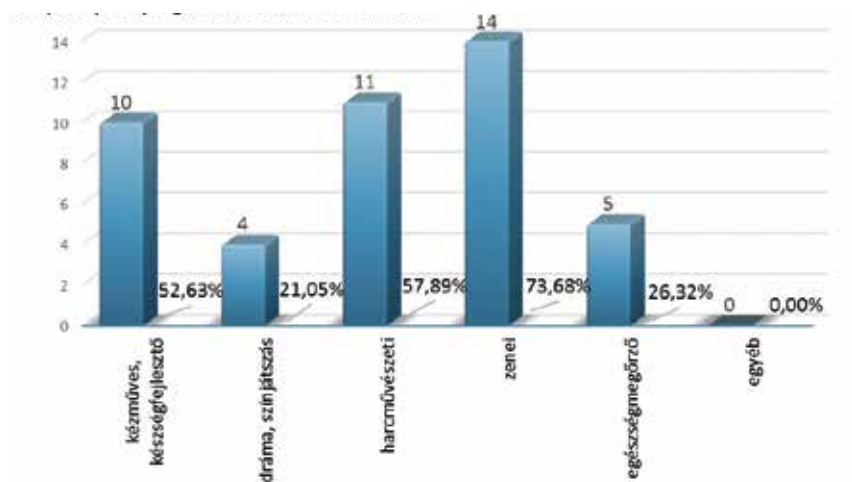
14. ábra. A Távol-Kelethez való viszonyulás

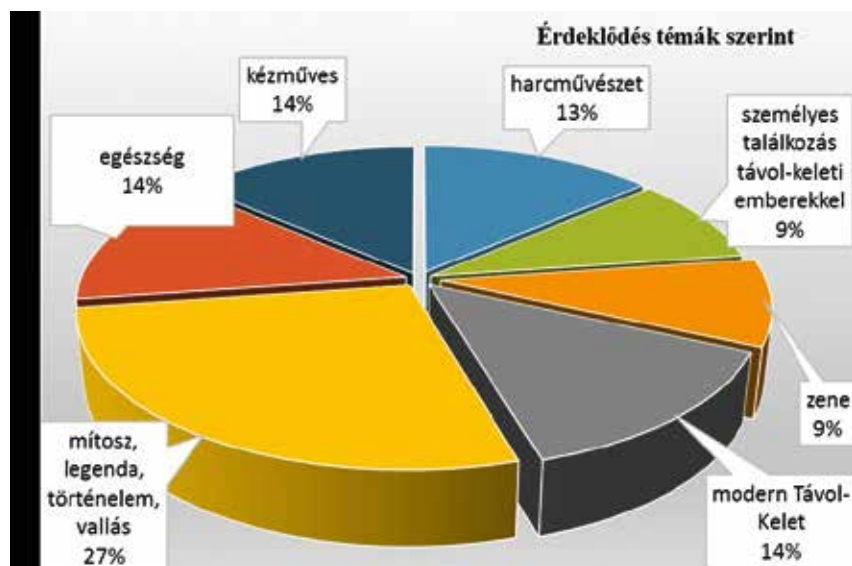
15. ábra. Részvétel a Távol-keleti Napokon

16. ábra. Elégedettség a Távol-keleti Nap programjával

17. ábra. Igényfelmérés a szakkör tagjai körében

18. ábra. Érdeklődés témák szerint a szakkörtagjai körében

19. ábra. Hosszú távú célkitűzések

20. ábra. A szakköri munka hozzáadott pedagógiai értéke

6. melléklet

A dokumentumelemzés szempontsora:

- a) **motiváció a Távol-keleti szakköri jelentkezéshez**
- b) **a szakkör hatása a tanuló ismereteire, fejlődésére**
- c) **a szakkör hatása a tanulók attitűdjére**
- d) **a szakkörön tanult ismeretek alkalmazása**

7. melléklet

Szakköri tevékenységek (saját fotók)

1.kép: Tanulói előadás

2.kép: Készül a ramen

*3.kép: Tradicionális leves fogyasztása
evőpálcával*

4. kép: Nan-khatai készítése

5. kép: A sushit mindenki maga készítette

6. kép: No maszk készítése

7. kép: Udvari játék („dinnye”- verés)

8. kép: Origami

9. kép: Yukatába öltözés szabályai, arcfestéssel

10. kép: **Haiku írás** (rövid versek)

11. kép: **Számok írása japán írásjegyekkel**

12. kép: **Látogatás a Krisna-völgyben**

8. melléklet

Távol-keleti Napok (saját fotók)

1. kép: Kung-fu bemutató

2. kép: Teaház

3. kép: Teaház jelmezben

4. kép: Kézműves tevékenységek

5. kép: Jóga

6. kép: Aikido bemutató

7. kép: Yukatába öltözés

OKTATÁSI HIVATAL
BÁZISINTÉZMÉNYE